

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

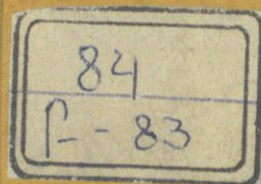
Adapt — remix, transform, and build upon the material

1757

Uteyuh

U. M. Uteyuh

1862

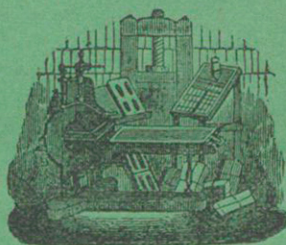

ՍԷՎԻՅԼԻ ՍԱՓՐԻՉԸ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊՕՄԱՐԸԷԻ

ԱԶԱՏ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ
Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՅԵՆԻ Ց. ՔԻՐՔԶԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ ՖԻՆԱՆՍԸԼԻԱՐ

— 1862 —

84
F-83

ՍԵՎԻՅԼԻ ՍԱՓՐԻՉԸ

կ. ր.

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

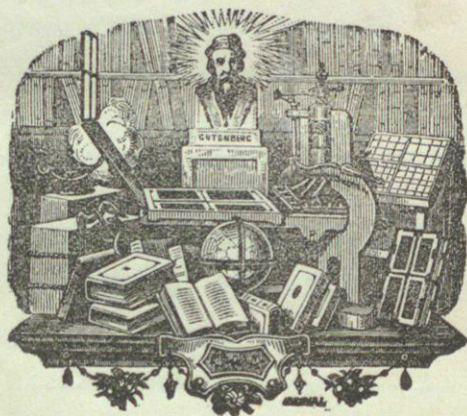
ՀԵՂԻՆԱԿ

ՊՕՄԱՐՇԷ

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ

Մ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

Printed in Turkey

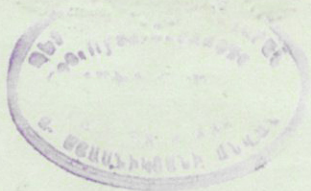

ՊՈԼԻՍ

ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՔԻՒՐԲՃԵԱՆ

— 1862 —

1800-42

747657

8

ՍԵՎԻՅԼԻ ՍԱՓՐԻԶԸ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ Ի ԶՈՐՍ ԱՐԱՐՍ

ԴԵՐԱՍԱՆՔ

1. ԱՂՄԱՎԵԱՆ ԿՈՄՍ. Սպանիոյ նախարար, Վարդուհիին անծանօթ տար-
փածուն.
2. ՓԱՐԹԱՄ. Բժիշկ ու Վարդուհիին դաստիարակը.
3. ՎԱՐԳՈՒՀԻ. Ազնուագարմ օրիորդ մը.
4. ՅԻԿԱՐՕ. Սեվիյի Սափրիչը.
5. ՎԱՍԻԼ. Վարդուհիին երաժշտութեան դասատուն.
6. ԵՌԱՆԳՈՒՆ. Բարբաժն ծերունի ծառան.
7. ԱՐԹՈՒՆ. Բարբաժնի ուրիշ մեկ սպասաւորը, որ տխմար է քնա-
սէր մանջ մըն է.
8. ՆՕՏԱՐ մը.
9. Պաշտօնակալ մը արդարութեան.
10. Շատ մը ջանակիր զինուորներ է ծառաներ.

(Առաջին Արարին տեսարանն է Սեվիյ (1) քաղաքը, փողոցի մը մէջ և Վարդուհիին առն
պատուհաններուն տակը. իսկ միւս Արարներուն տեսարանին տեղին է, Բարթամ բը-
ժիշկին տունը):

ԱՐԱՐ ԱՌԱՋԻՆ

(Տեսարանը պիտի ներկայացնէ վանդակաշէն փեղկեր ունեցող տուներով փողոց մը) :

ՏԵՍԻՒ Ա.

ԿՈՄՍ (Թխաղայն մեծ զերբրկու մը հագած՝ ճգնուած գլխարկ մը գլուխը գրած
կերևի և կսկսի ժամացոյցը նայելով պտտիլ) :

ԿՈՄՍ. Բնաւ չէի կարծեր որ այս-
քան կանուխ ըլլայ ըստ սովորակա-
նին աղջկան վանդակին ետեւէն ե-

րեւալուն դեռ բաւական ժամանակ
կայ, հոգ չէ. փոքր ինչ պայմանա-
ժամէն առաջ դալը լաւագոյն է :

քան թէ ուշ գալ եւ զանի տեսնե-
լու առիթը ձեռքէ փախցունել . կը
մտածեմ որ եթէ սա միջոցին ար-
քունի տան նազելի մէկ բաժնիչը
Մատրիտէն հարիւր մղոն հեռի ըլլա-
լըս գուշակէր , եւ անծանօթ կնկան
մը պատուհանին ներքեւ գեգերիս
ծակէ մը տեսնէր , աներկմիտեմ որ
զիս իզապէլլա թագուհւոյն ժամա-
նակակից ասպետի մը տեղ կը դնէր :
Թող նա այնպէս կարծէ . ամեն մարդ
սովոր է երջանկութեան ետեւէն
վազել . ես ալ կը յուսամ Վարդու-
հիին սրտին մէջ իմ երջանկութիւնս
գտնել : Բայց դարձեալ ի՞նչ անմը-
տութիւն է Մատրիտի պէս քաղքէ

մը հեռանալ , ուր ամեն կողմէ զիւ-
րահնար եւ հեշտալի զուարճութիւն-
ներ կը տեսնան , եւ գալ Սէվիլ քա-
ղաքը կնկան մը ետեւէ ինչալ : Կը
միթէ ես ալ այս հեշտութիւններէն
զդուելուս համար չի՞ որ անկէջ փա-
խայ : Ե՛հ , յիրաւի բոլորովին տաղա-
կացած եմ շահամուլ , կեղծաւոր եւ
նանքատէր ոգիէ ծնած պարգեւնե-
րէն : Ուստի որչափ գովանի ու քաղ-
ցըր է մինակ իր յատուկ անձին հա-
մար ուրիշին սէրը գրաւել . եթէ մի
անգամ ես ալ կարենայի այս ծրպ-
տեալ կերպարանօքս ստուգել թէ . . .
է՛հ , սատանան տանի սա գլխացաւը :

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՖԻԿԱՐՈ, ԿՈՄԵ. (Պէհուլտած)

Ֆիկ : (Լայն ժաղաւենով մը կռնակէն
վար կիթառ մը կտնած , ուրախ զուարթ
կերպէ , թուղթ ու մատիտ 'ի ձեռին) :

Փարատեհնք ցաւ եւ վիշտ

Որ մեզի կը տանջեն ,

Լաւ գինին կրակ է միշտ

Որ հոգին բորբոքէ .

Անուրախ մարդ միայն

Օրն 'ի բուն կը հեծէ ,

Իբրեւ խենդ կապրի այն

Եւ սեւ հող շուտ կիջնէ . . .

Է՛հ գէշ է . ծայրը գտայ , հըմ , հըմ .

Գինին ու ծուլութիւն

Արտիս մէջ կը կուռն ,

Բայց է՛ , ինչո՞ւ համար կուռն . ընդ
հակառակն իրարու հետ իրրեւ եզ-
բայր կը ախրեն . . . :

Արտիս մէջ . . . կը ախրեն

Արդեօք կը ախրեն , կընայ ըստի :

Է՛հ , ես ալ բծախնդիր մէկն եմ .
մեր ողբերգութիւն կարկըտող պա-
րոնները անգամ այսչափ բարակը չեն
փնտռեր : Այսօրուան օրս չի խօս-
ուելիք բաները անգամ երգելու կը
յանդգնին : (Կերպէ) :

Գինին եւ ծուլութիւն

Արտիս մէջ կը ախրեն ,

Սա երգիս , սիրուն փախելուն , չող-
շողուն , դադարաւոր մը նմանող վեր-
ջաբան մը կուգեմ տալ : (Մէկ ստեղ
ծունը կը դնէ եւ երգելով կը գրէ) :

Մէկ իմ սիրտս առեր է

Միւսն է իմ խնդութիւն .

Է՛հ , նորէն չեղաւ , անհամ եւ անլի
բան մը դարձաւ . . . հակադէմ ի-
մաստ մը , զիմառութիւն մը պէտք
է այս տողիս մէջ .

Մէկ իմ սիրտս . . . առեր է :

Միւսն է իմ . . .

Ա՛հ, լեզուիս տակը կը պտըտի . . .

Միւսն է իմ . . . սպաս արթուն :

Ապրիս ֆիկարօ. (Բոլորը կը գրէ երգեւել.)

Գինին եւ ծուլութիւն

Սրտիս մէջ կը տիրեն

Մէկ իմ սիրտս առեր է

Միւսն է իմ սպաս արթուն

Միւսն է իմ սպաս արթուն

Միւսն է իմ սպաս արթուն

Հը՛մ, հը՛մ, թէ որ այս երգիս հետ
երաժշտութիւնն ալ ձայնակից ըլլայ
ալ դուք կը պապանձիք բանաարկու
քերթողներ . դուք որ իմ ոտանաւոր
ներս անլի եւ անխմտ եմ կըսէք :
(կոմը կը տեսնէ) Կարծեմ թէ ես սա
աբեղան տեղ մը տեսած եմ : (Ոտք
կենէ) :

ԿՈՄՍ. (Մեկուտի) Սա մարդը ինձի
անծանօթ չէ :

ՖԻԿ. Բայց չէ, աբեղայի սեւ եւ
րեսը չունի : Ի՛ր վէս եւ ագնուական
կերպարանքէն կերելի թէ . . .

ԿՈՄՍ. Այս մարդուն ծաղրաշարժ
գէժքը . . .

ՖԻԿ. Ախալ չեմ գուշակած, այս
նոյն ինքն Ալմովեան կոման է :

ԿՈՄՍ. Կարծեմ թէ սա՛ ֆիկարօ
անունը սրիկայ է :

ՖԻԿ. Այո՛, նոյն ինքն եմ, Տէր
իմ . . .

ԿՈՄՍ. Ձայնդ քեզ քաշէ, անըզ-
գամ դքեզ . . .

ՖԻԿ. Չէ, ձայն չեմ հաներ, Տէր
իմ. Այդ ընտանեկան խօսքէդ զձեզ
խակոյն ծանեայ, եւ ՚ի վաղուց հե-
տէ այդպիսի մակդիրներով պատուած
էք զիս :

ԿՈՄՍ. Իսկ ես հաղիւ հազ դքեզ
ձանչցայ . այդ որչափ եզ կապեր ու
գիրցեր ես :

ՖԻԿ. Չէք ըսեր, Տէր իմ, որ
թշուառութեան նշան է :

ԿՈՄՍ. Ո՛հ, իսկո՞՞ մարդ, բայց
բանդ դործդ ինչ է Սէվիլի մէջ .
ժամանակաւ գրադրութեան պաշ-
տօնի մը համար քեզ յանձնարարա-
կան զիւր մը տուած էի, ինչ ըրիր :

ՖԻԿ. Ստոյգ է, նոյն պաշտօնը
ձեռք ձգեցի, Տէր իմ. եւ իմ եւ
բախտագիտութեանս չափը . . .

ԿՈՄՍ. Լէնտօր անուանէ զիս . չեմ
տեսներ որ ծպտեալ եմ եւ չեմ ու-
զեր ձանչցուիլ :

ՖԻԿ. Լաւ ուրեմն, ես մէկզի քաշ-
ուիմ :

ԿՈՄՍ. Քաշուէ չեմ ըսեր, հոս
տեղ բանի մը կապտեմ, երկու հո-
գի որ կը խօսակցին այնքան կաս-
կածելի չեն երեւիր, որքան որ ա-
ռանձնակի պոլտող մարդ մը խօսք
մը բաց, լաւ, ըսէ նայիմ, այն պաշ-
տօնդ ուր մնայ :

ՖԻԿ. Ձեր վսեմութեան յանձնա-
բարական գրին շնորհիւ, տէրու-
թեան պաշտօնակալը խակոյն զիս
դեղագործի մը օգնական ըրաւ :

ԿՈՄՍ. Կարելի է բանակին հի-
ւանդանոցին ծառայելու համար :

ՖԻԿ. Չէ, Անտալուսայի նահան-
գին անատոնոց երաժակին մէջ գրաւ :

ԿՈՄՍ. (Ծիծաղելով) Ի՞նչ գեղեցիկ
սկզբնաւորութիւն :

ՖԻԿ. Չէ. պաշտօնս գէշ չէր,
այնքան դժգոհ չէի, վասն զի դեղի
եւ դարմանի մատակարարութիւնը
իմ ձեռքս ըլլալուն, շատ անգամ
ձիւրու տրուելիք դեղեր մարդոց կը
ծախէի . . .

ԿՈՄՍ : Ուրեմն ի՞նչ պատճառաւ
թողուցիր այդ շահաւոր պաշտօնդ :

ՅԻԿ : Ես մի թողուցի զայն , թէ
ո՛չ այն դիւս , բանասարկու սատանան
քիթը այս գործիս մէջ ալ խօթեց ,
Գիտէ՞ք անշուշտ բանաստեղծին սա
խօսքը :

Նախանձն ճիրանաւոր , դժգոյն
եւ մահադէմ . . .

ԿՈՄՍ : Է՛հ բարեկամ , մնացածը դուն
յիշէ , դուն լսէ : Միթէ ոտանա-
ւոր ալ կը հիւսես : Այս առտու
կանուխ քերթողական եռանդով բը-
ռնկած ծնկիդ վրայ բան մը մրո-
տելդ եւ երգելդ տեսայ :

ՅԻԿ : Ահա այս է , վսեմախայլ
Տէր , իմ աղէտից բուն իսկ պատ-
ճառը : Երբոր գացին պաշտօնէինա-
կանջը ձգեցին թէ ես երգեր կրնամ
ըսել , սիրուն երգեր Աստղիկին կը
նուիրեմ , թէ լրագրաց հանելուկներ
կը խրկեմ եւ բերնէ բերան իմ եր-
գիծական նուագներս կը գեղգեղեն ,
մէկ խօսքով , երբ իմացաւ որ զիս
ողջ ողջ կը տպագրեն , պատկերս
կը նկարեն , գործին եղեռնական ձեւ
մը տուաւ եւ զիս ճամբեց , պատ-
րուակ բռնելով թէ գրագիտութիւնը
գործունէութեան հետ պնդամաձայն
է :

ԿՈՄՍ : Սքանչելի դատողութիւն ,
միթէ՞ դուն չբացատրեցիր անոր . . .

ՅԻԿ : Ամենեւին ոչ . այնքանով
ձեռքէն պրծելու ուրախ էի , ար-
դէն հաւատարմ ըլլալով որ մեծ մար-
դիկ մեծ բարիք մը ըրած կըլլան
մեզի թէ որ չարիք մը մեր գլխին
չխնայուեն :

ԿՈՄՍ : Բայց դուն գրքին մինակ
մէկ երեսը կը կարդաս ինծի . ար-
դէն քաջ կը յիշեմ որ իմ սպա-

սաւորութեանս եղած ատենդ հա-
նած վարածին մէկն էիր :

ՅԻԿ : Ա՛հ , անիրաւ մի՞ ըլլաք ,
Տէր իմ , կը պահանջէք միշտ որ
աղքատը անթերի եւ անսգտանելի
ըլլայ :

ԿՈՄՍ : Ծոյլ , դանդաղ , անճու-
նի . . .

ՅԻԿ : Արդեօք ձեր Վսեմութիւնը
կրնայց ցոյց տալ ինձ այնպիսի տէրեր
որ , սպասաւորներէն պահանջուած
ձիրքերուն նկատմամբ՝ ծառայ ըլլա-
լու չափ արժանաւորութիւն ունե-
նան :

ԿՈՄՍ : (Երծաղելով) Հա՛ , հա՛ , քա-
րը տեղը դրիր : Ուրեմն պաշտօնէդ
եւար հոսեկար :

ՅԻԿ : Չէ , ուղղակի հոս չեկայ :

ԿՈՄՍ : (Ընդմիջելով) Վայրկեան մը
սպասէ . . . կարծեցի թէ ան է . չ .
հիմա շարունակէ ականջս քեզի է :

ՅԻԿ : Մատրիտ դառնալուս նո-
րէն գրագիտական տաղանդս փորձել
ուզեցի , եւ թատրոնը ընտրեցի իւ-
րեւ պատուարժան ասպարէզ մը . . .

ԿՈՄՍ : Է՛հ , շատ մի՞ երկնցուներ :

ՅԻԿ : (Պատասխան տալու ատեն , կոմսը
աւելի ուշի ուշով վառքաւենքը կը գիտէ)
Յիրաւի կը զարմանամ որ ինչո՞ւ հա-
մար թատրոնական փորձս ձախորդ
գնաց . վասն զի որչափ որ հանդի-
սարանը շատ մը արբանեակներով
լեցուցի , սանտրիտոններու նման
վարձկան ձեռքեր գնեցի , անձայն
ծափահարութիւն պատճառող բաներ ,
ինչպէս թաթպան , գաւազան ար-
գիլեր էի , եւ ճշմարիտը ըսելով՝
դեռ խաղը չխաղած բոլոր հան-
դիսականք յաջողութեանս բարե-
մաղթու էին , բայց դարձեալ ինչ-
պէս եղաւ չգիտեմ , կամ թէ ը-

քանսարկութեան թոյնը . . . :

ԿՈՄՍ : Հասկըցայ . բանսարկութեամբ հեղինակը թաւալգոր բերին :

ՅԻԿ : Ինչպէս որ ամեն հեղինակի ալ ճակատագիրն այս է : Բայց ինչ վնաս ունի . ծափ զարնելու տեղ սուլեցին թատրերգութեանս . թէ որ անդամ մըն ալ նոյն հանդիսականները այս տեղս գումարեմ, ես գիտեմ ինչ պիտի ընեմ . . . :

ԿՈՄՍ : Անշուշտ մահու հափ պիտի ճանձրացունես զանոնք վրէժդ առնելու համար :

ՅԻԿ : Ա՛խ , թշուառականներ , որչափ թիւնալից ոխ կայ սրտիս մէջ :

ԿՈՄՍ : Մի, մի հայհոյեր . դատաստանական ատեանի մէջ անգամ դատաւորները անիծելու համար մինակ քսան եւ չորս ժամ կուտան :

ՅԻԿ : Թատրոնին մէջ քսան եւ չորս տարի ունինք . մարդուս կեանքը չիբաւեր անբաղդ հեղինակի մը վրէժը փարատելու :

ԿՈՄՍ : Ֆիկարօ , քու զուարթունքարկութիւնդ զիս կը զուարճացնէ : Բայց մոռցար ըսելու թէ որո՞ւն զրդմամբ Մատրիտէն ելար :

ՅԻԿ : Ի՞մ պահապան հրեշտակիս , վսեմախալ Տէր իմ , որ զիս նորէն երջանկացուց առջեւդ հանելով , երբ տեսայ որ Մատրիտի մէջ գրադիտակա՞ն անպարէզը գիշատիչ գայլերու որջ դարձեր է եւ իրենց մոլեգնութեամբը ամենուն ծագը ու ծանակ եղեր են , երբ գիտեցի որ առ հասարակ գրադիտաց մորթը ծակող , կճող , սողուն , զեռուն , մժեխ , տղրուկ , կրիտիս , բանսարկու , գըրածախ , լրագիր , քննիչ եւ այս

գունակ պիծակներու խումբ մը , այն գրադէտներուն ծուծը հաներ եւ գըլլովնուն փոքրիկ ըզեղն ալ հատցուցեր են , ես ալ զրիչս մէկդինեատեցի , ինքզինքէս յուսակտուր , ուրիշներէ զզուած , պարտքի տակ ընկըղմած՝ եւ անարժաթ բժիշկի պէս Մատրիտէն ելայ . մտածելով միանգամայն որ ածելիիս օգտակար եւ կամուտը գրչին բերած սին ու սընտրի փառքէն զերամեծար է : Աստի ծրարս շալակս զարկի , Գաստիլլ , Մանչ , Մօռէնա , եւ ուրիշ մեծ ու պզտիկ քաղաք ու գիւղ փիլիսոփայօրէն պարտեցայ : Տեղ մը շնորհալիր ընդունելութիւն գտնելով՝ անգին բանտ մտնելով . բայց միշտ արկածներու առջեւ անվեհեր եւ աննկուն կեբեւէի : Ո՛րը գովեստ , սրը պարսաւ , սրը ծեծ կուտար ինծի , հովաշարժ տերեւի մը պէս ժամանակին բերմանց կը յարմարէի , մերթ վիշտ , մերթ բերկրութիւն կրելով . խենդերուն քթէն բռնելով՝ անդդամներուն բերնին հափը տալով՝ թշուառութեանս վրայ խնդալով եւ ամենուն ալ մօրուքը քերթելով՝ վերջապէս հոս Սէվիլլ հասայ եւ հաստատուեցայ : Հիմայնորէն պատարաստ եմ ձեր վսեմութեան ծառայելու եւ ձեր հրամանին սպասելու :

ԿՈՄՍ : Այս չէն ու զուարթ փիլիսոփայութիւնը ո՞վ սորվեցուց քեզ :

ՅԻԿ : Թշուառութեան ընտանութիւնս : Հոգ , ցաւ , վիշտ մը զգալու կամ զուշակելուս պէս կսկսիմ անոր վրայ խնդալ , որպէս զի լալու հատիպուիմ : Բայց դուք անդադար սա կողմը ինչո՞ւ կը նայիք :

ԿՈՄՍ : Շուտ փախչինք :

Յիւ : Ինչո՞ւ համար :

ԿՈՄՍ : Թշուառական , ետեւէս ե-

կու , զիս մասնեկու միտք ունիս :
(կը պահուբտն) :

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԶԱՐԹԱՄ, ՎԱՐԴՈՒՂԻ

(Առաջին դասի կոնին վանդակը կը բացուի . Բարթամ և Վարդուհի պատուհանը կը նստին) :

ՎԱՐԴ : Քանի ախորժելի է մա-
քուր օդ ծծելը . աս վանդակն ալ
տարին անգամ մը հաղիւ կը բա-
նանք :

ԲԱՐԹ : Ձեռքիդ թուղթը ինչ է :

ՎԱՐԴ : Ձայնաւոր դասատուիս յօ-
րինած անօգուտ զգուշութիւն անուն
երգին նուագներն են :

ԲԱՐԹ : Ի՞նչ ըսել է Անօգուտ ըզ-
գուշութիւն :

ՎԱՐԴ : Նոր կատակերգութիւն մը :

ԲԱՐԹ : Անտարակոյս նոր գաւառ
մը , նորահար ցնորք մըն է :

ՎԱՐԴ : Յիրաւի ես ալ չգիտեմ :

ԲԱՐԹ : Էօ՛ֆ , էօ՛ֆ , մեր բանը
ալ լրագրաց եւ գրագիտաց ձեռքը
մնացեր է , այս ինչ բարբարոս դար ,
այս ինչ

ՎԱՐԴ : Նախատինք չի մնար որ
մեր խեղճ դարին դէմ չարձակես :

ԲԱՐԹ : Ներքէ համարձակութեա-
նըս , այս դարս ինչ գովելի բան
ծնած ունի , բայց եթէ ամեն տե-
սակ անպիտանութիւն . ինչպէս ,
խորհելու , գրելու ազատութիւն ,
կրօնից թոյլտուութիւն , ձգողու-
թիւն , ելիքարականութիւն , պատ-
ուաստ , ընկերութիւն , թատրոն

ՎԱՐԴ : (Թուղթը ձեռքէն փողոցը կել-
նայ) Վայ , երգս , երգս վար ընկա-

ուշադրութիւնս քեզի տուած ատենս
վազէ՛ , Պարոն , շուտ վազէ ան որ
չի գողնան :

ԲԱՐԹ : Միթէ այսօր շաբաթ է ,
մարդս բռնածը լաւ բռնել պէտք է
. . . (Պատուհանէն կը հեռանայ) :

ՎԱՐԴ : (Դէպ 'ի ներս կը քաշուի և
փողոցը մէկուն կը նշմարէ) Շէ . . . շէ
. . . (Կոմսը կերակի) Շուտ , շուտ աս
թուղթը վերցուր եւ աներեւոյթ եղիւր
(Կոմսը ցածկելը , թուղթը առնելը ու քաշ-
ուիլը մէկ կընէ) :

ԲԱՐԹ : (Տունէն դուրս կելլայ և կըս-
կրտի որոնել) Ո՞ւր է թուղթը , թուղթ ,
մուղթ չի կայ հոս :

ՎԱՐԴ : Պատուհանին վարեւը նա-
յէ , պատին տակովը , ասդիս . . .
անդին . . .

ԲԱՐԹ : Վարձքդ կատար , այս ինչ
աղուոր գործի կգրադեցնես զիս . ու-
րեմն աս տեղէն մէկը անցած առած
է զայն :

ՎԱՐԴ : Ես անցնող դարձող մը չի
տեսայ :

ԲԱՐԹ : (Ինքնիբեռը) Իսկ ես խելքիս
մեռնիմ որ ականջներս կախեր կը
վնտուեմ . Բարթամ , յիրաւի խնդ
ես . այս դէպքը ականջիդ օղ ըլլայ
որ ուրիշ անգամ վանդակը չի բա-
նաս : (Ներս կը մտնէ) :

ՊԵՐԴՈՒ (Որ դեռ պատուհանն է) Թըշ-
աւառութիւնս միայն բրածո կրնայ
արդարացնել : Երբ այսպէս միայնիկ ,
փակուած՝ եւ զգուշի մարդու մը հա-
լածանքը կը քաշեմ , միթէ յանցանք
է դերութենէ ազատելու համար այս
բրած փորձս :

ԲԱՐԹՈՒ (Պատուհանը կերելի) Ներս-
մոտիր , թիրուհիս , ներսս : Երգդ կոր-
սընցնելուդ պատճառը ես եմ . բայց
հաւատի եղիր որ այս առաջինն ու
վերջինն է , այսուհետեւ այսպիսի
առիթ մը ձեռքդ պիտի չանցունես
(Պատուհանին վառեալը կը կշտէ) :

ՏԵՍԻԼ Դ.

ԿՈՄՍ , ՇԻՎԱՐՈ (Չգուշութեամբ ներս կը մտնէ)

ԿՈՄՍ , Ներս դացին , մարդ չի կայ ,
հիմա քննենք սա երգը . անշուշտ
խորհրդաւոր իմաստ մը ունի . ահա
ստմանակ մը կայ :

ՅԻՎ : Անշուշտ ծերունին անօգուտ
զգուշութեան իմաստին ինչ ըլլալը
հիմայ պիտի հասկնայ :

ԿՈՄՍ (Աշխոյժով կը կորդայ) «Ձեր ե-
տանդը իմ հետաքրքրութիւնս կը
շարժէ . դատարարիս գուրս ելլե-
լան պէս այս նուագին եղանակին
վրայ սկսէ անտարբեր կերպով մը
երգել թէ ինչ անուն , վիճակ եւ
գիտաւորութիւն ունիս դուն , որ այս-
պէս յամառութեամբ թշուառ Վար-
դուհին կապուեր ես » :

ՅԻՎ : (Վարդուհին ձայնը կեղծելով)
Երգս , երգս վար ընկաւ , վազէ ,
վազէ ան : (Կը ծիծաղէ) Հէ , հէ , հէ ,
հէ . ան , կանայք , սա կանայքը :
Կուղես ասոնցմէ ամենէն միամիտը
ամենէն հնարագէտ ընել , զանի կըղ-
պակի տակ փակէ :

ԿՈՄՍ : Իմ սիրտման Վարդուհիս :

ՅԻՎ : Տէր իմ , դիմակիդ նշանա-
կութիւնը ալ գաղտնիք մը չէ ինծի
համար . խելքս հիմայ հասաւ որ հե-
ռաւանց հեռու սիրահարեր էք :

ԿՈՄՍ : Հանելուկին մէկ ծայրը դը-
տար , բայց թէ որ թոյլ բերանդ . . .

ՅԻՎ : Ես , թոյլ բերան եմ : Կս
հաւատարմութիւն ցուցնող եւ նոյն
օրը դրժող մարդոց պէս մեծ մեծ
չեմ ջարդեր իմանձնանուիրութեանս
վրայ : Մինակ խօսք մը ունիմ , շա-
հուս համար գերիդ կըլլամ . ահա
ամեն բան ասով կշռեցէք , եւ . . .

ԿՈՄՍ : Լաւ , լաւ . ուրեմն գիտ-
ցիր որ վեց ամիտ առաջ Մատրիտի
մէջ պատահմամբ նորափթիթ եւ
գեղանի օրիորդի մը հանդիպեցայ . . .
այս օրիորդը ահա հիմա տեսար :
Քաղքին մէջ անկիւն չի ձգեցի , ըն-
դունայն փնտտել տուի : Քանի մը օր
կայ իմանալս որ այս աղջկան անու-
նը Վարդուհի է , ազնուական տոհ-
մէ , որը եւ այս քաղքիս Բարթամ
անուն ալեւոր բժիշկին հետ կոր-
գուեր է եղբր :

ՅԻՎ : Յիրաւի , նկարագրածդ գե-
ղեցիկ թռչնիկ մըն է , բայց բոյնէն
հաննին է դժուար բանը . Ձեզի ու
քսաւ որ բժիշկին հետ ամուսնա-
ցեր է :

ԿՈՄՍ : Ամեն մարդու բերանն է :

ՅԻՎ : Մատրիտէն դառնալուն

նոյն ինքն բժիշկը այդ պատմութիւնը հնարեց կնամոլ պարոնները պատրելու մտօք . տակաւին իր աշակերտուհին անպակ է , բայց շատ չանցնիք փշեղէն . . .

ԿՈՄՍ : (Աշտուտութեամբ) Ա՛հ , ցանկալի լուր . ի՜նչ , դեռ պոսկուած չէ , ես որ անոր բաղդին վրայ կողբայի , եւ կարեկցութիւնս պիտի յայտնէի ուրեմն նա ազատ է եղեր : Խընդրեմ ժամանակ չանցնենք , պէտք է որ սէրս յայտնեմ եւ պատրաստուած գարանէն ղինքը հեռացնեմ : Ֆիկարօ , միթէ դու կը ճանչնաս անոր դաստիարակը :

ՅԻԿ : Հօրս մօրս պէս :

ԿՈՄՍ : Ի՜նչ տեսակ մարդ է այն :

ՅԻԿ : (Եւանդով) Աղուոր , գիրուկ , կարճ , թաւոմ ծերունի մըն է , մոխրագոյն մազով , լեցուն մարմնով , նենդաւոր գլխով , ածիլուած դէմքով , փառուն արտով որ օձի պէս կը խայթէ , ազիսի պէս արիւն կը ծծէ , ամպի պէս կը գոռայ կատուի պէս ալ կը մրմնջէ :

ԿՈՄՍ : (Անհամբեր) Ես կերպարանքը տեսայ . բուն բնաւորութիւնը խնչպէս է :

ՅԻԿ : Մոլեգին , կծծի , սիրտենջ եւ յետին ծայր նախանձ իր սանին վրայ , որուն մահու չափ ատելի է ,

ԿՈՄՍ : Ըսել է թէ հաճելի ձերքեր . . .

ՅԻԿ : Ինչաւ չունի :

ԿՈՄՍ : Աքանչելի բան , հապաարդարամէր է արդեօք :

ՅԻԿ : Այո , չի կախուելու չափ արգարախրութիւն ունի :

ԿՈՄՍ : Ատ ալ աղէկ , ըսել է թէ մեր երջանկութիւնը ձեռք ձգել աշխատելու ատեն անզգամ մ'ալ պիտի պատճենք . . .

ՅԻԿ : Այս նկատմամբ թէ մասնաւորի եւ թէ ընդհանուրի օգուտը մտածել է : Տէր իմ , գերահրաշ չէ՞ բարոյակնան :

ԿՈՄՍ : Չրախ որ յանդուգն եւ իզատէր մարդիկներէ վախնալով իր տանը դուռը գոց պահելու սովորութիւն ունի :

ՅԻԿ : Այո , ձեռքէն դայ դրան տեղ պատ կը քաշէ :

ԿՈՄՍ : Ի՛հ , ատ դէշ լուր մըն է . իտի դուն անոր տան մէջ ինչպէս պիտի մտնես :

ՅԻԿ : Ինչեր կը հարցընէք . նախ սա գիտցիք որ բնական տունս բըժիշկինն է եւ գրեթէ ձրի է :

ԿՈՄՍ : Հա , հա :

ՅԻԿ : Այո , իսկ ես փոխարէն տարեկան վարձք տաալ ոսկի տալու խոստացած եմ , բայց այս խոստմունքս ալ ձրի է :

ԿՈՄՍ : (Անհամբեր) Ինչ , միթէ դուն անոր տան վարձուորն ես :

ՅԻԿ : Ո՛չ միայն վարձուորը , այլ եւ իր սափրիչը , իր վերաբոյժը , իր դեղագործն եմ : Առանց իմ հրամանիս անոր տան մէջ ոչ ածելի կը շարժի , ոչ դեղ կառնուի , եւ ոչ քիթ կարիւնի :

ԿՈՄՍ : (Չանի գրկելով) Ա՛հ , իմ բարեկամ , դու իմ պահապան հրեշտակըս , կարապետս պիտի ըլլաս :

ՅԻԿ : (Մեղուի) Չարմանալի աշխարհ , նայէ մարդս իր օգտին համար որչափ վերէն վար կիջնէ : Իրաւ որ տաք գլուխ մարդիկ իմ բանիս շատ կուգան :

ԿՈՄՍ : Քարեբաղդ Ֆիկարօ , դիտեա արդեօք դու քանի երջանիկ ես որ իմ վարդուհի տեսնելու առիթ ունիս :

ՅԻԿ: Ատ սիրահարի խօսք է, ես ամենեւին բան սը չեմ զգար. եթէ կուզէք իմ տեղս անցիք:

ԿՈՄՍ: Արդեօք Վարդուհիին քոզէն յրտենները հեռացնելու հնար մը չիկայ:

ՅԻԿ: Իմ մտնողքս ալ ատ է:

ԿՈՄՍ: Շատ չէ, մինակ տառն երկու ժամուան համար Վարդուհին մինակ գտնել կուզէի:

ՅԻԿ: Ըսելը գիւրին է. բայց պիտի գիտնաս որ մինչեւ որ մարդիկը իրենց յատուկ շահովը չըղբաղեցընէք, ուրիշին շահուն վնասելէն չեն դադրիր:

ԿՈՄՍ: Գիտեմ, բայց քնն ըռել կուզես:

ՅԻԿ: (Մտաւորով) Ըսել կուզեմ թէ արդեօք իմ դեղագործութիւնս ամենը միջոց մը չի կրնար...:

ԿՈՄՍ: Անորէն:

ՅԻԿ: Չէ մի կարծէք թէ վնասելու մօտք կըսեմ. արդէն դեղի կարօտ են. իմ մի միայն, միտքս բոլոր անցիքը դեղել է:

ԿՈՄՍ: Բայց եթէ բժիշկը կտակածի երթայ ան ատենը բանդ ո՞ր կերթայ:

ՅԻԿ: Այնպէս արագ արագ շարժել պէտք է որ կասկածելու ժամանակ չունենայ: Յանկարծ հիանալի գիւտ մը միտքըս ինկաւ: Գիտէք որ արքայազնին գունդը հոս Սէվիլ պիտի գայ:

ԿՈՄՍ: Զօրապետը իմ արտակից բարեկամս է:

ՅԻԿ: Շատ լաւ. ուրեմն յանձնաքարական գրով մը բժիշկին ներկայացէք, նա ուղէ չուղէ ձեզի օթեւան մը կուտայ. իսկ մնացածին հոգը իմ Վրաս թողէք:

ԿՈՄՍ: Սքանչելի հնար:

ՅԻԿ: Մանաւանդ թէ անպատեհ չըլլար թէ որ գլուխնիդ փոքր ինչ գլինին շոգիովը տաքցունէք:

ԿՈՄՍ: Ինչո՞ւ համար:

ՅԻԿ: Եւ շուտով ձեր նպատակին կը համարիք:

ԿՈՄՍ: Բայց ինչո՞ւ համար:

ՅԻԿ: Որպէս զի չի կասկածի, եւ զձեզ քնանալու աւելի հակամէտ գտնէ քան թէ դաւեր գործելու:

ԿՈՄՍ: Գերազանց նախատեսութիւն: Բայց դուն այս դերը իմ տեղս խաղաս չըլլար:

ՅԻԿ: Ե՛ս, դուք որ անծանօթ էք փառք տալու էք թէ որ անոր սուր աչաց տոջեւ չի մատնուիք. ո՞ր մընաց ես, որ ինչ ծաղիկ ըլլալս գիտէ:

ԿՈՄՍ: Իրաւունք ունիս:

ՅԻԿ: Կարելի է որ այդ ձեր դժուարին խաղը խաղալու կարող չէք... Կրնա՞ք արբշիռ ձիաւոր մը...:

ԿՈՄՍ: Միթէ զիս ծաղրել կուզեա՞ն (Գինովի ձայն մը կեղծելով) Միթէ Բարթամ բժիշկին տունը հոս... չէ... մի բարեկամ:

ՅԻԿ: Քաջ է քաջ, մինակ որունքնիդ փոքր ինչ աւելի շարժուն եւ դողդոջուն ըլլալու են: (Աւելի արեւցեալ կերպով) Հո՞...ս չէ մի... տունը...:

ԿՈՄՍ: Կորիք թշուառական, ոք լինքորի գինովութիւն է այդ:

ՅԻԿ: Աղէկն ալ այն է. դուարութեան արդասիքն է:

ԿՈՄՍ: Ահա դուք կը բացուի:

ՅԻԿ: Մէկ հոգին է. մինչեւ հեռանալը ասկէց փախչինք:

ԲԱՐԹԱ (ԴՊԵՐՍ ԵՂԵՂՈՎ, տան դարձած
կը խօսի): Ես հիմա խակոյն կը դառ-
նամ. Բնչ անմտութեամբ վար ին-
ջայ թուղթը վնասուելու: Աղաչել
աղկելուն պէս կասկածիլ պէտք էր
որ բան մը կայ... բայց վասիլը

ինչո՞ւ այսպէս ուշացաւ գալու: Ին-
քը ա՛նքն բան կարգի պիտի դնէր
վաղուան ամուսնութեանս գաղտնա-
պէս կատարուելուն համար եւ դեռ
պիտի գայ. երթամ նայիմ ինչո՞ւ չե-
րեցաւ:

ՏԵՍԻՒ Զ.

ԿՈՄՍ. Ի՞նչ էր լսածս, ուրեմն
վաղը վարդուհիին հետ գաղտնի
պիտի ամուսնանայ:

ՖԻԿ. Տէր իմ, որքան յաջողու-
ղժուարութիւնը նոյնքան դործին ձեռ-
նարկելու հարկաւորութիւնը կաւելնայ:

ԿՈՄՍ. Բայց իր ամուսնութեան
դործակատար պարոն վասիլ մար-
դը ձիւ պիտի ըլլայ:

ՖԻԿ. Թշուառականին մէկը, որ
վարդուհիին երաժշտական դաս կու-
տայ. պարծենկոտ, նենգամիտ, վատ
եւ ոսկիի համար հաւատքը ուրա-
ցող անձին մէկը. ան գիւրաւ կըր-
նանք որսալ... (վանդակը նայելով)
Ա՛հ, ... անա կերելի:

ԿՈՄՍ. Ո՛վ:

ՖԻԿ. վանդակին ետին նայեցէք,
անհ. չէ՞, մի՞ նայիք, խնդրեմ, մի՞
նայիք:

ԿՈՄՍ. Ինչո՞ւ համար:

ՖԻԿ. Արդէն ինքը ձեզի չի դրեց
որ երգէք ուրեմն անտարբեր կեր-
պով մը սկսէք երգել, պարզապէս
երգելու համար. օ՛հ, անհ, անհ:

ԿՈՄՍ. Որովհետեւ առանց զիս

ճանչնալու իմ վրաս համակրութիւն
մը կզգայ, այս իմ կեղծեալ լէնտոր ա-
նունս պիտի չի թողուամ Խորհրդաւոր
սիրոյ մը անուշութիւնը որչափ
մեծ է: (վարդուհիին նետած թուղթը
կը բանայ) Բայց այս եղանակին վը-
րայ ինչպէս երգելու է. ես նախ եւ
առաջ ոտանաւոր չլինել չգիտեմ:

ՖԻԿ. Խելքիդ փշածը ըսէ՞ք
եւ հաւատի եղիք որ գէշ է եւ ի
Սիրոյ մէջ շատ անգամ միտքէն ծը-
նածը սիրտը կը խօսի... Առէ՞ք
նայիմ սա իմ կիդարոս:

ԿՈՄՍ. Ի՞նչ ընեմ, քանի որ զար-
նել ալ այնքան լաւ չգիտեմ:

ՖԻԿ. Միթէ ձեզի պէս մարդ մը
բան կ'այ որ չգիտնայ, Մատերով
զարկէք, պրան, պրան, պրան...
միթէ լսուած բան է Սէվլյուի մէջ
առանց կիդարի երգել. աչքերնիդ
բացէք, տէր իմ, ասպա թէ ոչ օտա-
րական ըլլալնիդ կը յայտնուի: (Ֆի-
կարօն պատահանին տակ գէպ 'ի պատին
կը փակի):

ԿՈՄՍ. (ձեմ առնելով կերպէ կեդարի
ձայնին):

ՆՈՒԱԳ Ա.

Այս է քու հրամանդ , կուգես զիս ճանչնալ ,
Թէեւ անծանօթ , քեզ կը պաշտէի .
Անունս տալով ինչ կրնամ յուսալ ,
Ո՞ր գիտէ , խօսքիդ՝ կը պարտիմ անսալ :

ՖԻԿ : (Յոծ ձայնով) Ընտիր , սքանչելի , տէր իմ , սիրոս առէք :

ԿՈՄՍ :

ՆՈՒԱԳ Բ.

Լէնտօր է անունս , ծնունդս գռեհիկ ,
Իմ ուխտ եւ փափաք պարզ են եւ համեստ .
Ա՛հ , ինչու չունիմ կարգ չնաշխարհիկ ,
Որ քեզ ընծայեմ հրեշտակ անուշիկ :

ՖԻԿ : Սատանան նայէ . ես որ բանաստեղծութեամբ կը պարծիմ ասկից
աւելի աղուոր ոտանաւորներ չեմ կրնար յօրինել :

ԿՈՄՍ :

ՆՈՒԱԳ Գ.

Հոս ամեն առտու՝ սրտահոս ձայնով ,
Սէրս պիտի երգեմ , թէեւ եմ անյոյս .
Իմ միակ իղձ է , գոհ կալ քու տեսքով
Ո՛ւր էր եւ քո սիրտ վառէր նոյն իղձով :

ՖԻԿ : Ա՛հ . արդարեւ այս վերջի-
նը գերազանց է . . . (կը ծռի և իր
տերթը հանդերձին ծայրը կը համբուրէ) :

ԿՈՄՍ : Ֆիկարօ :

ՖԻԿ : Վսեմափայլ տէր իմ :

ԿՈՄՍ : Արդեօք ձայնս լսեց : (Վար-
դուհին ներսէն կերգէ և այն միջոցին
պատուհան մը աղմկով կը գոցուի) :

ՖԻԿ : Հիմա չէք կարծեր որ ձեր
ձայնը լսած ըլլայ :

ԿՈՄՍ : Պատուհանը գոցեցին , կար-
ծեմ թէ տունը մարդ մը մտաւ :

ՖԻԿ : Ա՛հ , խեղճ աղջիկ . ինչպէս
կը գողգողայ երգելու ատենը , Տէր
իմ , կերելի թէ բռնուեցաւ :

ԿՈՄՍ : Ա՛հ , ինչ չնորհալի եւ
խմաստալի կերպով կերգէ : Ֆիկարօ

կը յուսամ որ իմ կինս ըլլալու յօ-
ժարի :

ՖԻԿ : Կը յուսամ , ապահով եմ
որ մահը աչքը կառնու զձեզ առ-
նելու համար :

ԿՈՄՍ : Ուրեմն այժմէն կեանքս
վարդուհիին կուխտեմ . պարոն Ֆի-
կարօ , խօսքս խօսք է : Վարդուհին
իմ կենակիցս պիտի ըլլայ եւ թէ
որ իմ խորհրդիս գործակից գանութիս
եւ անունս չի յայտնես , այն ժա-
մանակ . . . 'ի հարկէ միտքս հաւ-
կըցար , զիս լաւ կը ճանչես . . . :

ՖԻԿ : Այո կը ճանչեմ եւ ձեր հը-
րամանին ծառան եմ : Օն Ֆիկարօ ,
տղաս բաղդդ բայուեցաւ :

ԿՈՄՍ : Ասկից քաշուելու ժամա-

նակն է :

ՅԻԿ: (Աշխուժով) Ես այս տոռնը կարող եմ մտնել , հոս իմ արհեստիս զօրութեամբը եւ մոգական դաւադանովս ամեն բան պիտի փոփոխես : Այո՛ , տան սրատես լրտեսները շլաքունել , սէր գրգռել , նախանձը մոլորել , դարաններ եղծել եւ արգելքներ տապալել , իմ յատուկ գործս պիտի ըլլայ : Իսկ դուք , Տէր իմ , իմ տոռնս գացէք , զինուորական հազուստ հազիք , յանձնարարական դիրն առէք եւ ձեր գրպանները ոսկիով լեցուցէք :

ԿՈՄՍ: Ոսկին որո՞ւ համար կուզես :

ՅԻԿ: (Աշխուժով) Է՛հ , տէր Աստուած , ոսկի , ոսկի պէտք է . այս է ամեն տեսակ մեքենայութեան շարժիչը եւ ոգին :

ԿՈՄՍ: Մի բարկանար Ֆիկարօ . շատ մը ոսկի պիտի առնեմ հետս :

ՅԻԿ: (Երթալով) Տէր իմ քիչ ժամանակէ զձեզ կուգամ գտնելու :

ԿՈՄՍ: Ֆիկարօ :

ՅԻԿ: Ի՞նչ կը հրամայէք :

ԿՈՄՍ: Կիդարդ ո՞ւր կը ձգես :

ՅԻԿ: (Լը դառնայ) Խելքս գլխէս ցնդեր է . նայէ կիդարս մոռնալով էի : (Գնալով) :

ԿՈՄՍ: Բայց խանութդ մըր է , չըսիր թշուառական :

ՅԻԿ: (Դառնալով) Է՛հ , միջոցներ խանութս : Ասկից քանի մը քայլ անդին է . կապուտ ներկուած , կապարագոյն ապակիով . նշանակն է վեր ցցուած երեք թիակ , ձեռք մը՝ մէջ տեղը աչք մը նկարագրուած : (Կը ձգէ կերթոյ) :

ԱՐԱՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

(Տեսարանը Վարդուհիին տեղակը կընծայէ . ներքի գին եզո՞ծ հաճուհոյն վաճառկով մը գոցուած է) :

ՏԵՍԻՂ Ա.

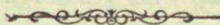
ՎԱՐԴՈՒԿԻ (Առանձին, մեծ 'ի ձեռին. սեղանին վրայէն թուղթ հառնու եւ կ'օգտի գրել) :

ՎԱՐԴ: Մարինան հիւանդ եւ բոլոր սպասաւորքը տան մէջ զբաղած են . ուստի նամակ գրելս մարդ չի կրնար տեսնել . բայց ի՞նչ կըսեմ . թերեւս այս պատերն ալ աչք եւ ականջ ունին , եւ կամ իմ Արկոստ (2) շար վշուկ մը կը պահէ որ ամեն

բան անոր ականջը կը հասցունէ : Վասն զի ամենաթեթեւ խօսքէս եւ եւ շարժուածքէս ներքին դիտաւարութիւնս իսկոյն կը թափանցէ . . . մահ , Լէնտօր : (Նամակը կը դնէ) Գոցենք , շուտ գոցենք սա նամակը , թէեւ չգիտեմ թէ Երբ եւ որո՞ւ ձեռ-

աօք զանի տեղը պիտի հասցունեմ ,
Վանդակիս ետեւէն քիչ մը առաջ
անձկանօք կը դիտէի որ նա Ֆիկարօ
սափրիչին հետ երկար բարակ կը

խօսէր : Սա Ֆիկարօն լաւ մարդ մըն
է եւ երբեմն ինծի կարեկից եղած
է : Եթէ կարելի ըլլար հետը անդամ
մը տեսնուիլ ուրիշ բան չէի ուզեր :

ՏԵՍԻՒ Բ.

ՎԱՐԴՈՒՋԻ , ՖԻԿԱՐՕ

ՎԱՐԴ : Վայ , պարսն Ֆիկարօ . որ-
չպի երջանիկ եմ զքեզ տեսնելու :

ՖԻԿ : Աղմու օրիորդ , ինչպէս է
ձեր առողջութիւնը :

ՎԱՐԴ : Այնքան աղէկ չէ , պարսն
Ֆիկարօ , ձանձրութենէ կը հալիմ ու
կը մաշիմ :

ՖԻԿ : Կը հաւատամ . ձանձրութիւ-
նը մինակ յիմարները կը գիրցունէ :

ՎԱՐԴ : Բայց քիչ մը առաջ վարը
որով հետ այնքան տաք տաք կը
խօսակցէիր . ձեր խօսքը չէի լսեր
իրաւ , սակայն . . . :

ՖԻԿ : Այո , աղգական երիտասար-
դի մը հետ , որ մեծ մեծ յոյսեր կու-
տայ եւ ինքը 'ի բնէ ուշիմ , զգայուն ,
տաղանդաւոր եւ վայելչադէմ պատա-
նի մըն է :

ՎԱՐԴ : Արդարեւ շատ գեղեցիկ
է . իսկ անունը . . . :

ՖԻԿ : Անունը Լէնտոր է . ունեւոր
չէ իրաւ , բայց եթէ Մատրիտէն չը-
տապաւ չմեկնէր շահաւոր պաշտօն
մը կրնար ձեռք ձգել :

ՎԱՐԴ : (Վաւառն կերպով) Ո՛հ ,
պարսն Ֆիկարօ , անոր համար դործք
պակաս չէ . այնպիսի պատանի մը
անդործ եւ անժանօթ մնալու համար
սահմանուած չէ :

ՖԻԿ : (Մեկուսի) Եփեղու վրայ է
դործը : (Բարձր) Ի՞նչ օգուտ . մեծ
պակասութիւն մը ունի որ իր յա-

ռաջագիմութեան միշտ խոչնդոտն
պիտի կանգնի :

ՎԱՐԴ : Պակասութիւն մի . պարսն
Ֆիկարօ , ստոյգ է ըսածդ :

ՖԻԿ : Այո , սիրահարած է :

ՎԱՐԴ : Սիրահար է . եւ միթէ այս
պակասութիւն մըն է :

ՖԻԿ : Իր անբաղդութեան նկատ-
մամբ պակասութիւն է :

ՎԱՐԴ : Ա՛հ , քանի անիրաւ է բաղ-
դը : Բայց արդեօք իր սիրունոյն
անունը յայտնեց քեզ . աններելի հե-
տաքրքրութեամբ մը կը փափա-
քէի . . . :

ՖԻԿ : Օրիորդ , թերեւս այսպիսի
ծածուկ բան մը ամենուն յայտնեմ ,
բայց ձեզի , ոչ երբէք :

ՎԱՐԴ : (Աշխուժով) Ինչո՞ւ համար ,
պարսն Ֆիկարօ . ես ծածկապա՛հ եմ ,
պատանին քու աղգականդ է . ուս-
տի անոր լաւութեան ցանկացող եմ
գիտեա . . . ուրեմն , ըսէ՛ նայիմ :

ՖԻԿ : (Անոր երեսը պինտ պինտ նայե-
լով) Լաւ ուրեմն , աչքիդ առջեւը
բերէք ամենասիրուն փոքրիկ օթի-
որդ մը , անուշ , քնքուշ , գողտ-
րիկ , թարմ , ախորժելի , ոտուղները
մանր մանր , հասակը շնորհալի , թեւ-
ւերը կլորիկ , բերանը վարդագոյն ,
եւ հապա այն ձիւնի պէս մատու-
ները , այն ախօաները , այն հրալիւ
աչուղները . . . :

ՎԱՐԴ: Այդ աղջիկը արդեօք այս քաղաքս կը բնակի:

ՅԻԿ: Այս թաղիս մէջ:

ՎԱՐԴ: Կարելի է այս փողոցին մէջ:

ՅԻԿ: Ինչմէ քանի մը քայլ հեռու կը գտնուի:

ՎԱՐԴ: Ա՛հ, ինչ զմայլելի բան... աղգականիդ համար. հիմա այս օրիորդին անունն է...

ՅԻԿ: Ես դեռ անունը չի տուի:

ՎԱՐԴ: (Եռանդով) Մինակ այդ մոռցար պարոն Ֆիկարօ, պիտի ըսեմ. շուտ, շուտ... Թէ որ մէկը հիմա վրայ հասնի պիտի չի կրնամ իմանալ...

ՅԻԿ: Անունը անպատճառ իմանալ կուզէք, լաւ ուրեմն, այն օրիորդն է... դատարարակիդ աշակերտուհին:

ՎԱՐԴ: Աշակերտուհին:

ՅԻԿ: Այո, օրիորդ, պարոն Բարթամին աշակերտուհին:

ՎԱՐԴ: (Այլայլուածեամբ) Ա՛հ, Պարոն Ֆիկարօ... չեմ հաւատար ըսածիդ:

ՅԻԿ: Թող ինք անձամբ գայ եւ ըսածս հաստատէ, ինչպէս որ կը բաղձայ:

ՎԱՐԴ: Պարօն Ֆիկարօ, տիրոս թունդ կը հանես:

ՅԻԿ: Սիրող թունտ կը հանեմ: Օրիորդ, կարծէի թէ աւելի սրատես էք. ամեն բան լաւ կ'ընեցէք. երբ մարդս գէշութեան մը վախը կ'զգայ 'ի հարկէ վախին պատճառած գէշութիւնն ալ կ'զգայ, սա ալ գիտցիք որ մինչեւ վաղուան օրս զձեզ հըսկող լրտեսներէն ազատած եմ:

ՎԱՐԴ: Ա՛հ, թէ որ զիս կը սիրէ պէտք է որ հանդարտ կենայ եւ փորձով համոզէ:

ՅԻԿ: Է՛հ, ազնիւ օրիորդ, միթէ սէրն ու հանգստութիւնը մի եւ նոյն սրտին մէջ կրնան ապրիլ. այս դարուս պատանիները այնքան թըշուառ են որ կամ պէտք է ընտրեն սէրը առանց հանգստութեան կամ հանգստութիւնը առանց սիրոյ:

ՎԱՐԴ: (Աչտընեւ Վար) Կերեւի թէ հանգստութիւնը առանց սիրոյ...

ՅԻԿ: Այո, շատ տաղտկալի բան մըն է, արդարեւ ինձ կը թուի որ առանց հանգստութեան սէրը աւելի շնորհալի է... ու թէ որ կին ըլայի...

ՎԱՐԴ: (Շփոթութեամբ) Այս օտոյդ է որ օրիորդ մը չի կրնար արդիւլ բարեհալի մարդ մը զինքը յարգելու:

ՅԻԿ: Ահա անոր համար աղգասկանս ալ չափազանց կը յարգէ զձեզ:

ՎԱՐԴ: Բայց, պարոն Ֆիկարօ, թէ որ ելնէ անխոհմտութիւն մը ընէ, մեր կորստեան պատճառ պիտի ըլայ:

ՅԻԿ: (Մեկուտի) Մեր կորստեան (Բարձր) գէշ չըլլար կարծեմ թէ որ գրով մը պատուիրէք անոր... թրչափ մեծ, մեծ է նամակի մը զօրութիւնը:

ՎԱՐԴ: (Անոր կը յանձնէ արգէն գլուխ գլուխ) Այս գլխս նորէն գրելու ժամանակ չունիմ, բայց զայն անոր յանձնելու ատենդ դուն բերանացի ըսէ իմ կողմէ... չի մոռնաւ ըսելու... (Ահա՛ն կը գնէ):

ՅԻԿ: Չայն ձոյն չկայ, Օրիորդ:

ՎԱՐԴ: Թէ միմիայն մաքուր բուրեկամութեամբ մը վառած եմ:

ՅԻԿ: Տարակոյս մի կայ, 'ի հարկէ սէրը Եւրիշ լեզու ունի:

ՎԱՐԴ: Իմացածը, լոկ բարեկամութենէ է ըրածս: Մինակ կը վախնամ որ չեննէ դժուարութիւններէ զհատելով...:

ՖԻԿ: Այո՛, շրջմովի հուր մըն է: Սակայն լաւ յիշեցէք տիրուհիս որ հովը հոս կայծ մը մարելու ատեն՝ անդին ահագին կայծակներ կարծածէ, ահա մենք ալ այս կայծակներն ենք, թէ որ սիրոյ խօսքը միայն բանամ՝ այնպիսի փայլակներ կարձակէ բարեկամս, որ կարծես թէ

ես ալ այն ջերմութենէն պիտի բորբոքիմ: Ես որ այնպիսի կրակներ կարհամարհեմ:

ՎԱՐԴ: Ա՛հ, դաստիարակիս ձայնն է: Թէ որ զքեզ հոս գտնէ... շուտ անդին խուցը անցնէր եւ կամացուկ մը վար իջնէր:

ՖԻԿ: Սիրտդ հանդարտ պահէ: (Նամակը ցոյց տալով՝ մեկուսի) Այս նամակը ամեն բանի տեղ պիտի բռնէ: (Կերթայ):

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ՎԱՐԴ: Մինչեւ դուրս ելլելը հոգիս բերանս պիտի դայ... որչափ կը սիրեմ սա բարեմիտ Ֆիկարօն, ատուգիւ ուղիղ մարդ եւ բարի ազ-

գական մըն է: Ա՛հ, ահա իմ բռնաւորս հասաւ, շուտ գործս ձեռք առնեմ: (Մտքը կը մտնէ եւ բանած գործը առնելով կը նստի):

ՏԵՍԻԼ Դ.

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ԲԱՐԹ: (Բարկութեամբ) Ա՛խ, անէծք, անէծք ի՞նչէ սա ապիրատ եւ անօրէն Ֆիկարօյին գլխին, այս ինչ փորձանք է. միթէ ոտքս տնէն դուրս հանելու չեմ որ այսպէս ՚ի դարձիս միշտ...:

ՎԱՐԴ: Պարօն, ինչո՞ւ այսպէս բարկացեր ես:

ԲԱՐԹ: Այն անիծեալ սաիրիչն է պատճառը, որ ակնթարթի մը մէջ բոլոր սպասաւորներս անձարակ ըրեր ձգեր է եւ տունս անկեղանոց դարձուցեր է: Բռներ Արթուրին թմբեցուցիչ դեղ մը, եւ Եռանդունին բռնողա-

ցուցիչ ջուր մը տուեր է, Մարինային ոտքէն ալ արիւն առեր է. հապա սա ջրիէս ինչ կուզէ... խեղճ անասունին արդէն կուրցած աչքերուն վրայ ինչ դնէ աղէկ, ահագին սպեղանի մը: Թշուառականը իր բոլոր ճիւղը կը թափէ որ հաշիւը մեծցունէ եւ ինձ ունեցած հարիւր ոսկի պարտքը դեղերովը փոխարինէ: Թող, թող անգամը բերէ իր հաշիւը: Այս ինչ է. տանս մէջ մանող եղնող յայտնի չէ եւ կարծես թէ հասարակաց հրապարակ մը դարձեր է:

ՎԱՐԴ: Բայց, պարոն, քեզմէ զատ ո՞վ կարող է ներս մտնել:

ԲԱՐԹ: Լաւագոյն է առանց պատահառի կամկածիլ, քան թէ առանց զգուշութեան վտանգի մէջ գլորիլ: Այս կողմերս յանդուգն եւ ձեռնեղէց մարդիկներէ զատ ինչ կը տեսնես... դեռ այս առտու ես վարչինջած կամացող մը երգիդ թուղթը առին չտարին: Ա՛հ, ես կասկած...:

ՎԱՐԴ: Է՛հ, աննշան բանի մը որչափ կարեւորութիւն տալու կախորժիս, ո՞ գիտէ, կարելի է հովը կամ պատահամբ անցնող մը առաւ տարաւ այն թուղթը:

ԲԱՐԹ: Հո՞վը կամ անցնող մը... Տիրուհիս, ոչ հով կայ աշխարհիս երեսը եւ ոչ պատահական անցնող. հապա միշտ մարդուն մէկը դադտնի տեղ մը կը պահուըտի որ կնկան մը ձեռքէն կամաւ ինկած թղթերը ժողկէ սանի:

ՎԱՐԴ: Պարոն, կամմա...

ԲԱՐԹ: Այո՛, կամաւ, տիրուհիս:

ՎԱՐԴ: (Մեկուսի) Ա՛հ, չարամիտ ծեր:

ԲԱՐԹ: Բայց այսուհետեւ այսպիսի դէպք մը չի պատահիր եւ հիմա անմիջապէս պիտի երթամ սա վանդակը գամել տալու:

ՎԱՐԴ: Աւելի աղէկ կընես պատահաններուն տեղ պատ մը քաշես. բանտի եւ գբի մէջ եղած տարբերութիւնը մեծ բան մըն է:

ԲԱՐԹ: Աղէկ ըսիր, կարծեմ սա փողոցին վրայի պատուհանին տեղ

պատ քաշելը դէ՛չ չըլար... Բայց գոնէ սա սափրիչը սենեակդ չի մըտաւ, յուսամ:

ՎԱՐԴ: Ի՞նչ, անորմէ՞ ալ կասկած ունիս:

ԲԱՐԹ: Ինչո՞ւ չէ:

ՎԱՐԴ: Որչափ վայելուչ են տուած պատասխաններդ:

ԲԱՐԹ: Թէ որ անդամ մը վստահութիւն ցուցնեմ, ապահով եմ որ խոյն կլին, բարեկամ եւ սպասաւոր զիս խաբելու համար կը դաւաւեցին:

ՎԱՐԴ: Ի՞նչ, միթէ չես կարծեր որ կլին մը քիչ շատ առաքինական սկզբունք կրնայ ունենալ Ֆիկարոյի պէս մարդուն հրապուրանաց դէմ կենալու:

ԲԱՐԹ: Ո՞ր սատանան կրնայ խելք հասցնել կանանց այլանդակ խորհուրդներուն, եւ քանի՞ քանի առաքինի եւ սկզբանց տէր կանայք տեսեր եմ որ...:

ՎԱՐԴ: (Բարկութեամբ) Բայց, պարոն, թէ որ անխտիր ամեն մարդ մեզի հաճելի է, ինչո՞ւ համար ուրեմն դուն չափազանց անհաճոյ ես ինծի:

ԲԱՐԹ: (Ապշած) Ինչո՞ւ համար... ինչո՞ւ համար... սափրիչին վրայ ըրած հարցմունքիս պատասխանը չես տար:

ՎԱՐԴ: (Չայրացած) Պատասխան կուզես, լաւ. այն մարդը հոս եկաւ, զիս տեսաւ, հետս խօսեցաւ եւ կը խոստովանիմ նաեւ որ զինքը խիստ սիրուն գտայ... ալ հիմա գնաւ կատղութենէդ ճայթէ: (Գուրտ կենէ):

ՏԵՍԻՒ Ե.

ԲԱՐԹԱՄ

ԲԱՐԹ: Ա՛խ, ձեռքո տան սա ա- | բզկտեմ. այն Եռանդունը, այն ա-
նիծից արմատ սպասաւորները կը | նիծեալ Արթունը, Արթուն:

ՏԵՍԻՒ Զ.

ԲԱՐԹԱՄ, ԱՐԹՈՒՆ

ԱՐԹ: (Յօրանջելով և գրեթէ աչքերը
դոց ներս կը մտնէ) Ահ, ահ, ահ...
ահ:

ԲԱՐԹ: Ո՞ւր էիր դու անիծից ծը-
նունդ, երբոր սա սափրիչը հոս ե-
կաւ, հէր էիր:

ԱՐԹ: Պարոն, ես, ահ, ահ...
ահ... ահ:

ԲԱՐԹ: Անտարակոյս Հարութիւն
մը հնարելու վրայ էիր, դուն զին-
քը չի տեսնիր:

ԱՐԹ: Այո՛, տեսայ. ըսաւ որ ես
հիւանդ եմ, եւ ըսածը իրաւ էր
կարծեմ, վասն զի բերանը բացաւ
չբացաւ եւ ահա բոլոր անդամներս
ցաւ... ցաւ, ահ, ահ, ահ, ահ...:

ԲԱՐԹ: (Անոր ձայնը կեղծելով) Ահ,
ահ, ահ, ահ... բայց անպիտան
Եռանդունը ուր է, առանց իմ հրա-
մանիս սա խեղճ պատանին դեղելը
սրիկայութիւն չէ՞ մի:

ՏԵՍԻՒ Է.

Նախորդ անձինք, ԵՌԱՆԴՈՒՆ. (Յուպ 'ի ձեռին, ծեր մարդու պէս կուգայ և
շատ մը կը բռնդգայ)

ԱՐԹ: (Միշտ յօրանջելով) Եռանդուն,
ԲԱՐԹ: Քեզի բռնդգալը պիտի
սովորեցունեմ:

ԵՌԱՆ: Ահա այս յիսուներորդ ան-
գամն է որ կը բռնդգամ... մէկ րո-
պէի մէջ յիսուն անգամ. (կը բռնդ-
գայ) Ա՛հ, ոսկորներս խուրդ ու խաշ
եղան:

ԲԱՐԹ: Է՞ջ թշուառականներ, ձե-
զի կը հարցնեմ որ Վարդուհիին
քով մարդ մը եկած. եւ չէք ըսեր

որ այն հանած վարած սափրիչը...

ԱՐԹ: (Յօրանջելը շարունակելով) Եւ
միթէ մարդիկ անդ կը դնէք այն
Ֆիկարօն, ահ, ա, ա, ահ...:

ԲԱՐԹ: Գրաւ կը դնեմ որ սա ա-
նրդգամը անոր հետ խօսքը մէկ ը-
րած է:

ԱՐԹ: (Նսնդի պէս լալով) Ես... ես
խօսքս մէկ ըրած ըլլամ...:

ԵՌԱՆ: (Փռնդգալով) Բայց, պարոն,
արդարութիւն... արդարութիւն

նը վերցանւ :

ԲԱՐԹ: Սրդարութիւն, ձեզի պէս մարդոց համար արդարութիւն ինչ պէտք է: Ես ձեր տէրն եմ, ես ինքքա, եւ միշտ արդարութիւնը իմ կողմն է:

ԵՌԱՆ: (Փռնդալով) Բայց, Աստուած վկայ, երբ ըսածս ճշմարիտ է...

ԲԱՐԹ: Երբ բան մը ճերմակ է եւ չեմ ուզեր որ ճերմակ ըսուի, կը պնդեմ որ սեւ է. թէ որ ձեզի պէս սրկկայներու իրաւունք տանք, այն ատեն մեր իշխանութիւնը ո՛ր տեղները կիջնէ:

ԵՌԱՆ: (Փռնդալով) Թէ որ այսպէս ամեն օր շան տանջանք պիտի քաշենք եւ գեհեմին մէջ պիտի տապկուինք, աւելի աղէկ կըլլայ մեզի

ճամբայ տաք:

ԱՐԹ: Եւ ինչպէս անգթաբար կը վարուիք ինծի պէս բարեսիրտ մարդու մը հետ:

ԲԱՐԹ: Ե՛լ, դուքն ե՛լ, բարեսիրտ մարդ. (Անոնց բաժը ձեռքներով) Այո ինչ է, մէկը երեսիս, բշիւ, բշա, կը փռնդալայ. միւսը անդադար կը յօրանջէ:

ԵՌԱՆ: Սիւ, պարոն, հաւաստի եղիք որ եթէ սա օրիորդը չըլլայ անհնար է հոս ժամ մը կենալ: (Փռնդալով կերթայ):

ԲԱՐԹ: Ան ստահակ Յիկարօն ինչ խղճալի վիճակի մէջ նետեր է սա սպասաւորներս, անիրաւը առանց քնակը բանալու պարտքը վճարել կուզէ:

ՏԵՍԻՒ Ը.

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՍԻՒ, ՖԻԿԱՐՕ (Որ ներսը խուցը պահաւորած է եւ ասին ասին գլուխը դուրս կը հանէ մտիկ ընելու համար)

ԲԱՐԹ: Ա՛հ, պարոն վասիլ, անշուշտ վարդուհին դաս տալու համար եկար:

ՎԱՍԻ: Հիմա կարեւոր խնդիրը այդ չէ. դուժալի լուր մը խոցաց որ քեզի կը վերաբերի: Աւմայեան կոմսը այս քաղքիս մէջն է:

ԲԱՐԹ: Ի՞նչ, Աւմայեան կոմսը, ան որ մեր վարդուհին Մատրիտի մէջ ամեն կողմ վնասուի տուաւ:

ՎԱՍԻ: Այո, մեծ հրապարակին օթեւանը իջեր է, եւ ամեն օր ծպտեալ դուրս կելլէ:

ԲԱՐԹ: Տարակոյտ չկայ, մեծ հոգ մըն է այս ինծի: Հիմա ինչ ընենք:

ՎԱՍԻ: Թէ որ աննշան մարդ մը ըլլար ասկից հեռացնելը դիւրին էր:

ԲԱՐԹ: Յիրաւի դիւրին էր, գիշերանց վերէն վար գինուած անօր դարձնակալ կսպառէի...

ՎԱՍԻ: Այո, գլխիդ ալ փորձանք մը կը բերէիր: Բայց մէկ հատիկ միջոց մը կայ. այն է անոր դէմ զրպարտութիւն մը նիւթել:

ԲԱՐԹ: Ստուգիւ վտանգաւոր մարդէ մը աղանդելու համար հրանալի միջոց մըն է առաջարկածդ:

ՎԱՍԻ: Ա՛հ, պարոն, դուն դեռ զրպարտութեան ուժը չես գիտեր, չես գիտեր թէ ինչ հրաշքներ կը գործ

ծէ, ամենէն առաքինի մարդիկ անոր
սլաքներէն հաղիւ հազկրնան աղա-
տիլ: Հաւատաւ ինձ որ չկայ Հարութիւն
մը, ստութիւն մը, ոճիր մը, որ-
քան անշահ, սոսկալի եւ անհեթեթ
ըլլայ, որ մեծ քաղքի մը դատար-
կապորտ մարդոց մէջ վարպետու-
թեամբ մը տարածուելով ճշմարտու-
թեան գոյն չառնու, եւ փառք Աս-
տուծոյ, այնպիսի դիւրահաւան մար-
դիկ չեն պակսիր մեր քաղքին մէջ
... նախ կը լսես որ հեռուէն թե-
թեւ չշուկ մին է կը փրթի, եւ ծիծ-
աւան պէս, փոթորիկը չեկած՝ կը
թռի, փռչին կաւէ, կամացուկ մը
կը մրմնջէ, կը սահի, կանցնի. եւ
անցնելու ատեն թիւնալից նետը
կարծակէ: Իսկոյն նոյն ձայնը ուրի-
շի մը բերանը կանցնի որ կամաց
կամաց ու ճարպիկութեամբ մը կու-
գայ ականջէդ՝ ի վար կը սահնցնէ:
Արդէն Հարութեան որոմը ինչալով
արմատ կը բռնէ, կը ծլի, կը սո-
ղակի, կը գալարի, չուռչ անուշտ
բերնէ բերան կայծաղի պէս կը չըրջ-
չըրջի: Եւ ահա յանկարծ հմայական
գորութեամբ մը զրպարտութիւնը
ճակատը բաց առաջ կը կանգնի,
կը սուշէ, կուռի, եւ արագ արագ
կը սլանայ, կեռայ, կը անարածի,
կը հոգակի, կը անարածակէ, կը
հրամայէ, կը գոռայ, կը պայթի եւ
՛ի վերջոյ ընդհանուր անդադակ մը,
հասարակաց բարձրաձայն նուագը,
ատելութեան եւ հալածանաց մէկ
պարբ կը դառնայ: Ո՞վ կրնայ այ-
նուհետեւ այս որոտնդոտ պատգա-
մին դէմ կենալ:

ԲԱՐԹ: Բայց, պարոն Վասիլ, այդ
քնչ բարբանջութեանք է. իմ վիճակիս
հետ ինչ յարաբերութիւն ունին քու

երաժշտական կամացուկ, նուագ,
պար, խօսքերդ:

ՎԱՍԻԼ: Ի՞նչ յարաբերութիւն,
մարդս իր թշնամին վանելու հա-
մար ուրիշ տեղ բրածը պէտք է որ
մենք հոս ՛ի գործ դնենք անոր մո-
տենալը արգիլելու համար:

ԲԱՐԹ: Մօտենալը, բայց ես չէ
թէ մօտենալուն պիտի սպասեմ,
այլ մինչեւ որ Վարդուհին իմանայ
թէ այնպիսի կոմս մը կայ աշխար-
հիս երեսը, ես անոր հետ պիտի
կարգուիմ:

ՎԱՍԻԼ: Ուրեմն ժամանակ մի կո-
րուաներ:

ԲԱՐԹ: Բայց այս բանս քեզմէ
կախում ունի, պարոն Վասիլ: Մի-
թէ արդէն այս գործին կարգադ-
րութիւնը քեզի յանձնած չեմ:

ՎԱՍԻԼ: Այո՛ յանձնած ես, բայց
ծախուց դուռը բանալուս պէս,
կսկիս մոմալ, եւ արդէն գիտես
որ գործին ներդաշնակութեան հա-
մար ոսկիին կատարեալ ձայնակցու-
թիւնը հարկաւոր է, որպէս զի այս-
պիսի անհամեմատ ամուսնութեան,
անիրաւ որոշման՝ եւ ապօրինաւոր
հրամանի մը տարածայնութիւնները
փարատին:

ԲԱՐԹ: (Մտալ տալով) Թող քու
խօսքդ ըլլայ, միայն թէ գործը
վերջանայ:

ՎԱՍԻԼ: Ահա հիմա նայէ, ազդու
եւ գործածելի է հրամանդ, վաղը
ամեն բան կարգի կը մտնէ, մինակ
աչքդ չորս բաց որ աշակերտուհիդ
ականջին բան մը չի փսփսան:

ԲԱՐԹ: Այո մասին անհոգ եղիր,
այս իրիկուն պիտի գաս:

ՎԱՍԻԼ: Չեմ յուսար, բոլոր օրը
քու ամուսնական գործերովդ պիտի

զբաղվիմ. չէ՞, մի՞ սպասեր զիս :
ԲԱՐԹ, (Անոր կուղեկցել) Ուրեմն ,
երթաս բարեաւ :
ՎԱՍԻԼ, Ի՞նչ ծանրութիւն կառ-

նես . մի՞ դար , խնդրեմ :
ԲԱՐԹ, Չէ, ուրիշ բանի համար է
դալս , սա տան դուռը պիտի կըղ-
պեմ :

ՏԵՍԻԼ Թ.

ՖԻԿԱՐՈ (Խուցէն ելլալով)

ՖԻԿ, Օ՛հ, ի՜նչ աղուոր զգուշու-
թիւն, գոցէ՞, գոցէ՞ տանդ դուռը ,
պարոն Բարթամ, ես հիմայ այն
դուռը կոնակի վրայ կոմսին պիտի
բանամ : Ստուգիւ սա Վասիլը անըզ-
գամին մէկն է, բայց աղէկն այն է
որ աւելի ապուշ է քան թէ անըզ-

գամ : Չգիտեր խեղճը որ զրպարտիչ
մը աստիճանի , խօսքի եւ անունի
տէր մարդ պէտք է ըլլայ որ զրպար-
տութիւնը աղմուկ հանէ , ներգործէ
եւ բռնէ : Բայց մտածէ անգամ մը ,
Վասիլ մը . թէ որ բամբասէ ան-
գամ ո՞վ իրեն կը հաւատայ :

ՏԵՍԻԼ Ժ.

ՎԱՐԴՈՒՆԻ, ՖԻԿԱՐՈ

ՎԱՐԴ, (Վաղելով) Ինչ , տակաւին
հոն ես , պարոն Ֆիկարօ :

ՖԻԿ, Չեր օգտին համար է , տի-
րուհիս : Չեր դաստիարակը եւ ե-
րաժիշտը կարծելով թէ մինակ են
սկսան իրարու սիրտ բանալ եւ . . . :

ՎԱՐԴ, Եւ գուն ալ անշուշտ մը-
տիկ ըրիր : Բայց արդեօք գիտես
որ ըրածդ գէշ բան է :

ՖԻԿ, Ի՞նչ , ակամնջ կախելը . բայց
ակամնջ չի կախած՝ ի՜նչպէս կարելի
է բան մը իմանալ , Քաջ գիտցիք

որ դաստիարակնիդ ձեզի հետ կար-
գուելու կը պատրաստուի :

ՎԱՐԴ, Ահ , Տէր Աստուած :

ՖԻԿ, Մի՛ վախնաք , անոր գլխին
այնքան դործք պիտի բանամ , որ
այդ դործին մտածելու ժամանակ
պիտի չունենայ :

ՎԱՐԴ, Ահանորէն կուգայ , դուրս ,
փոքրիկ սանդուղէն դուրս ելիր :
Ահ ու դողէս պիտի մեռնիմ : (Ֆի-
կարօն կը փախչի) :

ՏԵՍԻԼ ԺԱ.

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ՎԱՐԴ: Պարոն, կարծեմ թէ քիչ մը առաջ հոս մէկուն հետ խօսքի բռնուեր էիր:

ԲԱՐԹ: Այո, պարոն՝ ասիլն էր այն, եւ զինքը մինչեւ դուռը տարի ձգեցի, ան ալ յատուկ գիտմամբ մը: Անշուշտ կուզէիր որ այն անձը ֆիկարօն ըլլար:

ՎԱՐԴ: Յիշաւի ինծի համար նոյն բանը ըսել է:

ԲԱՐԹ: Շատ կը փափաքէի գիտնալ որ այն սափրիչը ինչ կարեւոր խօսելիք ունէր քեզի:

ՎԱՐԴ: Ճշմարիտը կուզեմ. Մարիտային վիճակին վրայ խօսեցաւ հետոս եւ ըսաւ որ ծանր հիւանդ է:

ԲԱՐԹ: Մարիտային վիճակը, ես գրաւ կը դնեմ որ քեզի նամակ մը յանձնելու պաշտօնով հոս եկած էր:

ՎԱՐԴ: Եւ ինչիւմ, ո՞վ ինծի նամակ գրած ունի երբէք:

ԲԱՐԹ: Ո՞վ, այնպիսի մէկը՝ որուն անունը միշտ կը պահեն կանայք, ո՞ր գիտէ, թերեւս պատուհանէն վար ինկած գրին պատասխանը առիր:

ՎԱՐԴ: (Մեկուսի) Ինչպէս ալ ամեն բան կը գուշակէ: (Բարձր) Թէ որ ըսածդ ճշմարիտ ըլլար քեզի կը վայելէր:

ԲԱՐԹ: (Վարդուհին մտաւ ընկերը կը նայի) Այո, ճշմարիտ է. գիր գրած ես:

ՎԱՐԴ: (Շփոթութեամբ) Արդարեւ ծիծաղելի բան մը կըլլար թէ որ չըրածս բռնի ինծի ըրի ըսել տայիր:

ԲԱՐԹ: (Անոր աջ ձեռքը բռնելով)

Չէ, բռնութիւն պէտք չէ. սա մեկանոտ մատերդ բաւական կը վկայեն: Հէյ, հէյ, նենգամիտ տիրուհիս, հիմա նայինք որ աս ալ կարկտան կը տանի:

ՎԱՐԴ: (Մեկուսի) Անիծեալ մարդ, ԲԱՐԹ (Միշտ անոր ձեռքը բռնած), Կին մը ինքզինքը միշտ ասպահովութեան մէջ կը կարծէ երբ կը նայի որ մինակ է:

ՎԱՐԴ: Ե՛հ, այո՛, այնպէս է... Ինչ աղուոր փաստ... Է, լմնցուր, պարոն, թեւս պիտի վրցունես: Ճըրազը սրբելու ատենս մատս այրեցի եւ լսածիս պէս, մեղանի մէջ թաթխեցի որ այրածը անցնի:

ԲԱՐԹ: Մեղանին մէջ թաթխեցիր հա՛, Լաւ, հիմա նայինք որ ըսածիդ ուրիշ վկայ մը ունիս: Այս վկայն սա տեսարակն է, որ ճիշդ տասը թերթ ունէր, վասն զի ամեն առտու կը համրեմ, եւ այսօր ալ համրեցի...:

ՎԱՐԴ: (Մեկուսի) Ա՛խ, անպիտան մարդ...:

ԲԱՐԹ: (Կը համրէ) Նրեք, չորս, հինգ...:

ՎԱՐԴ: Վեցերորդը...:

ԲԱՐԹ: Այո՛, վեցերորդը պատահած է:

ՎԱՐԴ: (Աչուքները վար առնելով) Ստոյգ է. Ֆիկարօյին տղուն շաքարեղէն խրկեցի այն թերթին մէջ փաթթելով:

ԲԱՐԹ: Ֆիկարօյին տղուն. հապա գրիչը որ նոր կտրուած եւ մաքուր էր, ինչո՞ւ համար այսպէս սեւցեր է, արդեօք Ֆիկարօյին տղուն հասցէն գրեցիր վրան:

ՎԱՐԴ: (Մեկուսի) Սա մարդուն սրտին նախանձը բնածին է անշուշտ . . . (Բարձր) Քեզի համար բանած քսակիս ծաղիկը աւրուելուն՝ այն գրիչով գծագրեցի:

ԲԱՐԹ: Օ՛հ, ի՞նչ գեղեցիկ խծիպ, գոնէ մի կարմիր աղջիկս որ ետեւէ ետեւ կարկտած սուտերդ էլլեմ, բայց տակաւին դէմքդ ալ կեղծելու արհեստին մէջ համբալ ես:

ՎԱՐԴ: Բայց, պարոն, իմ անմեղ գործերս այսպէս չար մտքի տանելդ ո՛վ որ լսէ, ամօթահար կը կարմրի:

ԲԱՐԹ: Այո՛, այո՛, իրաւունք ունիս: Մտադ այրեր, մելանի մէջ թաթխեր, պզտի Զիկարօյին թղթի մէջ

չաքար խրիկեր, քսակիս ծաղիկը գծագրեր ես, ասոնք չափազանց անմեղ բաներ են: Բայց արի՛ տես որ մէկ հատիկ դէպք մը պահելու համար որչափ սուտ ստի վրայ կը դիզես . . . անշուշտ ինքնիրենդ ըսած ես. «Ահա միս մինակ եմ, դիս տեսնող չկայ, ուրեմն ուզածիս պէս սուտեր կրնամ հիւսել» բայց ի՞նչ օգուտ, մատիդ ծայրը սեւ, գրիչը մրոտած, եւ թուղթը պակաս կեցած են, եւ այսպիսի մանր մունր բաներու միտ չեա գրեր: Ի՛նչ եւ իցէ, տիրուհիս, թէ որ անգամ մը քաղաքը իջնեմ եւ քանի մը պտոյտ ընեմ, ամեն բան կիմանամ:

ՏԵՍԻՒ ԺԲ.

ԿՈՄՍ, ԲԱՐԹԱՍ, ՎԱՐԴՈՒՆՔԻ. (Կամը հեծելազօրի հագուած հագած եւ կէս մը գինո՛վ կերդէ)

ԲԱՐԹ: Աս մարդս ուսկից ելաւ. գորական մըն է. ներս մտիր, ներս, ԿՈՄՍ: (Երգելով դէպ ՚ի Վարդուհին կը մծտենայ) Կանայք, ձեր երկուսէն մի է Պատնամ բժիշկը: (Յած ձայնով առ Վարդուհի) Ես Լէնտօրն եմ:

ԲԱՐԹ: Բարթամ, ըսել կուզէ կարծեմ:

ՎԱՐԴ: (Մեկուսի) Լէնտօրի անուն:

ԱՅՈՒՆԱՆ:

ԿՈՄՍ: Պատնամ եղեր է կամ Մաթիթան, երկուքն ալ հոգս չէ. ես հասեղնալ կուզեմ միայն թէ որոն

ուղղուած է . . . (Վարդուհին թուղթ մը ցուցնելով) Առ սա գիրս . . .

ԲԱՐԹ: Ի՛նչ, այն գիրը ինձի ուղղուած է: Վարդուհի, ներս մտիր, ըսի. կարծեմ թէ աս մարդը խումած է:

ՎԱՐԴ: Ահա ասոր համար զքեզ մինակ թողուլ չեմ ուզեր. կնկան մը ներկայութիւնը միշտ մարդու ակնածութիւն կազդէ:

ԲԱՐԹ: Դուն ներս մտիր, ես վախկոտ չեմ:

ԿՈՄՍ: Ա՛հ, անհ, ինծի տրուած նկարագրին վրայ անմիջապէս զքեզ ճանչցայ:

ԲԱՐՔ: (Առ կոմսն որ նամակը կը ծալէ)

Ի՞նչ է գրպանիդ մէջ պահածդ:

ԿՈՄՍ: Կամաւ պահածս կը պահեմ որ ինչ ըլլալը չի հասկընաս:

ԲԱՐՔ: Անշուշտ իմ նկարագրու է: Այս զօրականներն ալ կարծեն թէ միշտ պատերազմի դաշտին մէջն են:

ԿՈՄՍ: Իսկ միթէ դու կը կարծես թէ դժուարին բան մըն է քու նկարագրիդ ընելը, ահա պատկերդ, Գլուխն է կուստ, գագաթ չարժուս Ապուշ նայուածք, պաղպաղակունք վայրենի դէմք, թանձր հասակ Ուսին մէկը վեր բարձրացած, Գոյն շարաւի, քիթ տափարակ Սրունք դարձած, ձայն ռնգական, Որկոր անկուշտ, բոխչկ անմման:

ԲԱՐՔ: Ի՞նչ բսել կուզես, պարոն, զիս նախառեղմ համար հոս եկար. իսկոյն, շուտ, տունէս դուրս ելիր:

ԿՈՄՍ: Տունէն դուրս ելնեմ. ա, ան, լեզուդ քեզ քայէ, կարդալ գիտես... պարոն բոխչկ:

ԲԱՐՔ: Ահա ուրիշ տարօրէն հարցմունք մըն ալ:

ԿՈՄՍ: Գժարդ չի գայ. բայց ես ալ քեզի չափ բոխչկ եմ...:

ԲԱՐՔ: Ի՞նչ տեսակ բոխչկ:

ԿՈՄՍ: Միթէ ես զօրագնդին ձերուն բոխչկը չեմ. եւ ահա այս պատճառաւ է որ արհեստակցիս հետ բնակելու համար զիս հոս խըրկեցին:

ԲԱՐՔ: Ի՞նչպէս կը յանդգնես պայտար մը բոխչկի մը հետ բաղդատել:

ԿՈՄՍ: (Առանց երգելու),

Ձէ, բոխչկ իմ, ես չեմ ըսեր
Որ մեր արհեստն է գեր ի վեր
Քան Ձիւղկրատին եւ իր գնդին:

(Երգելով)

Արհեստակցի, ձեր գիտութեան
Յաջողուածքն է ընդհանուր:

Թէ որ ցաւի չգտնէ դարման
Գէթ հիւանդը հոս չի թողուր:

Հիմայ հաւանցար ըսածիս:

ԲԱՐՔ: Միթէ կը վայլէ քեզի, տգէտ պայտար, որ աշխարհիս ամեն արհեստներէն գերագոյնը եւ օգտակարագոյնը այսպէս վար զարնես:

ԿՈՄՍ: Այո, այդ արհեստը բանողներուն միայն օգտակար է:

ԲԱՐՔ: Բացարձակ կերեւի որ միտակ ձիւրու հետ խօսելու վարժեր ես:

ԿՈՄՍ: Ձիւրո՞ւ հետ. կը միտալիս, բոխչկ: Պայտար մը առանց ձիւրու հետ խօսելու կը բոխչկէ զանոնք, եւ ընդհակառակն բոխչկ մը իր հիւանդին հետ շատ կը խօսի...:

ԲԱՐՔ: Առանց բոխչկելու, այնպէս չէ:

ԿՈՄՍ: Գու բերնովդ ահալը խօստովանիս:

ԲԱՐՔ: Աս անիծեալ գինովը որ սատանան խրկեց հոս:

ԿՈՄՍ: Կարծեմ թէ յիշոցներ կարձակես, պարոն բոխչկ:

ԲԱՐՔ: Վերջապէս ինչ կուզես, ինչ է միտքդ:

ԿՈՄՍ: (Սաստիկ բարկութիւն կեղծելով) Ի՞նչ կուզեմ. ինչո՞ւ կը բորբոքիս. չհասկըցամ ուզածս ի՞նչ է:

ՏԵՍԻՒ ԺԴ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ԿՈՄՍ, ԲԱՐԹԱՄ

ՎԱՐԴ: (Վազելով) Պարոն գինուոր, կաղաչեմ, մի բարկանար: (Առ Բարթամ) Եւ դու պարոն, անուշութեամբ խօսէ անոր հետ. չես տեսներ որ խելքը գլուխը չէ...

ԿՈՄՍ: Իրաւունք ունիս. խելքը գլուխը չէ. բայց մենք ալ անբան չենք: Ես մարդավար, դու գեղեցիկ, ասկէ աւելի ի՞նչ կուզեմ. ճշմարիտը ըսելով քեզմէ զատ ուրիշի հետ չեմ ուզեր խօսիլ:

ՎԱՐԴ: Ի՞նչ կընամ ընել, Պարոն գինուոր, քու օգտիդ համար:

ԿՈՄՍ: Զնչին բան մ'է ուզածս, իմ սիրունս: Բայց թէ որ խօսքերս քիչ մը մոլթ են...

ՎԱՐԴ: Ես կրնամ անոնց միտքը թափանձել:

ԿՈՄՍ: (Նամակը ցոյց տալով) Զէ, նամակիս մէջ ինչ որ գրուեր է, այն կուզեմ... ինչդիրը աս է, պատուոյս վրայ կերդնում որ այս իրիկուն դէս այս տեղ պատասպարելու ճար մը գտնէք:

ԲԱՐԹ: Մինակ այս է խնդիրդ:

ԿՈՄՍ: Ասկէ աւելին չեմ ուզեր. Ահաւասիկ մեր զօրապետին գրած նամակը:

ԲԱՐԹ: Նայինք (Կրնալ վարդուհիին տակը նամակը կը պահէ և ուրեշ գիւ մը կը յանձնէ. Բարթամ կը կարգայ) « Բարթամ բժիշկը պէտք է որ ընդունի, կերակրէ, պատասպարէ եւ անկողին

մը տայ... »:

ԿՈՄՍ: (Շեշտելով) Այո՛, անկողին մը տայ:

ԲԱՐԹ: « Մինակ մէկ գիշերուան համար, Լէնտօր անուն անձը, հեծելազօր գնդին զօրականը... »:

ՎԱՐԴ: Այո՛, նոյն ինքն է, ինքն է:

ԲԱՐԹ: (Աշեղծութեամբ առ Վարդուհի) Ի՞նչ ունիս, ի՞նչ կայ:

ԿՈՄՍ: Հիմա ինչպէս եղաւ, իրաւունք չունիմ, պարոն Պատնամ:

ԲԱՐԹ: Կարծես թէ աս մարդս անունս ամեն կերպով պլակերպելու կախորժի: Սատանային ծակը մտիր, Պատնամ Մարիթան դուն ես: Կորիր, գնա ըսէ տիրոջդ, ան լիրբ զօրապետիդ որ այսուհետեւ տանս մէջ զօրականներ պատասպարելու պաշտօնէն ազատ եմ:

ԿՈՄՍ: (Մեկուտի) Ո՛ր Տէր, ի՞նչ անպատեհութիւն:

ԲԱՐԹ: Հա՛, հա՛, պարոն, այս խօսքիս վրայ սկսար շփոթիլ եւ սթափիլ, բայց անմիջապէս դուրս ելիր նայիմ:

ԿՈՄՍ: (Մեկուտի) Մազ մնաց ինքզինքս պիտի մատնէի (Բարձր) Դուրս ելնեմ, թէ որ զօրականներ պատասպարելէն ազատ ես, կարծեմ թէ մարդավարութեամբ վարուելու պարտաւորութենէ ազատ չես: Դուրս ելնեմ հա՛. ցուցնուր նայիմ արտօնա-

գիրդ, թէեւ կարդալ չգիտեմ,
բայց . . .

ԲԱՐԹ: Այս մասին ասահով եղիր,
արտօնագիրս ահա սա գլորոցին մէջն
է:

ԿՈՄՍ: (Նա գէշ 'ի գլորոցը երթալու
տեսն, առանց տեղէն շարժելու Վարդու-
հին կըսէ) Ահ, գեղանիդ իմ Վար-
դուհի:

ՎԱՐԹ: Լէնտօր, յիրաւի դռն ետ:

ԿՈՄՍ: Գոնէ սա նամակը առէք:

ՎԱՐԹ: Զգոյշ եղիր, աչքը մեր
վրայ է:

ԿՈՄՍ: Թաշկինակնիդ հանեցէք
նամակը գետին պիտի ձգեմ, վեր-
ցուցէք: (Կը մօտենայ):

ԲԱՐԹ: Մի արտօրար, հանդարտ,
հանդարտ կեցիր, ննդամիտ զին-
ուոր, չեմ ախորժիր որ իմ կնկանս
այնքան մօտէն նային:

ԿՈՄՍ: Ի՞նչ, այս քու կի՞նդ է:

ԲԱՐԹ: Եւ ինչո՞ւ կը զարմանաս:

ԿՈՄՍ: Ես կարծէի թէ նա թողանդ
թողն թողն է, անոր եւ քու մէ-
ջդ քանի մը դարեր անցած են ան-
շուշտ:

ԲԱՐԹ: (Մագաղաթ մը կը կարդայ)

«Մեզի տրուած արժանահաւատ վը-
կայութեան վրայ . . . »:

ԿՈՄՍ: (Չեռօքը մագաղաթին զարնե-
լով մինչև ձեռունը կը նետէ) Միթէ ես
այսպիսի զրաբանութիւններ մտիկ
ընելու գլուխ ունիմ . . .

ԲԱՐԹ: Գիտես արդեօք, պարոն
զինուոր՝ որ եթէ սպասաւորներս
կանչեմ եւ զքեզ աղէկ մը թրջել
տամ, տեղն է:

ԿՈՄՍ: Ի՞նչ, կռիւ, պատերազմ կու-
ղէ սիրող. ահ, սիրով պատերազմինք.
ձն 'ի գէն եւ 'ի հուր. այս է իմ ար-
հեստս. (Գօտին խօթած ատրճանակը ցոյց

տալով) Ասով բերնիդ չափը պիտի
տամ: Տիրուհիս, պատերազմ տե-
սած էք երբէք:

ՎԱՐԹ: Չեմ տեսած, եւ չեմ ու-
զեր տեսնել:

ԿՈՄՍ: Բայց քան զպատերազմ ի՞նչ
աղուոր բան կայ: Նախ՝ երեւակա-
յեցէք, (Բժշկը հրելով) երեւակայե-
ցէք որ թշնամին փոսին մէկ կողմն
է, եւ միւս կողմը դաշնակից բա-
նակը: (Վարդուհին նամակը ցուցնե-
լով) Հանեցէք, հանեցէք թաշկի-
նակնիդ. (Ոտով կը զարնէ) Ահա այս է
փոսը. յայտնի կերելի: (Վարդուհին
թաշկինակը կը հանէ, Կոմսն ալ գիրը գե-
տին կը նետէ):

ԲԱՐԹ: Ե՛հ, հէ՛ . . .

ԿՈՄՍ: (Գիրը գետնէն կառնու ու կըսէ)
Վայ . . . ես ալ իմ արհեստիս գաղտ-
նիքը ձեզի պիտի սորվեցունէի . . .
այս ի՞նչ խոհեմ տիկին է. միթէ
գրպանէն գետին ինկածը սիրագիր
մը չէ, նայինք:

ԲԱՐԹ: Տուր, տուր ինծի նայիմ:

ԿՈՄՍ: Մի շտապիր, ծերուկ, ամեն
մարդ իր արհեստը գիտէ: Թէ որ
գրպանէդ դեղագիր մը իյնար . . .

ՎԱՐԹ: (Չեռօքը կարկառելով) Ահ, գի-
տեմ, գիտեմ իմն է այդ: (Տոմարը կառ-
նու եւ իր գրպանին մէջ կը պահէ):

ԲԱՐԹ: Ե՞րբ պիտի երթաս ասկէց:

ԿՈՄՍ: Ինչո՞ւ կարտօրաս. լաւ, մը-
նաս բարեւ, բժշկապետ, քէն մի
պահեր ինծի: Ընդունէ, սիրելի, սա
իմ մէկ անուշ խօսքս ալ: Աղերս
մատուցէք մահուան. որ զիս քանի
մը պատերազմաց մէջ ալ խնայէ.
զձեզ տեսնելէս 'ի վեր կեանքը ա-
նուշացաւ աչքիս:

ԲԱՐԹ: Ել, ել գնա ալ. թէ որ մա-
հը իմ ուխտս կատարէր, ուրիշ բան

մը կը խնդրէի . . .

ԿՈՍՍ: Մահը, հապա դու մահուան
մտերիմը, բժիշկ չես դու. դու

անոր այնքան զոհեր կը նուիրես,
որ քեզի բան մը չի զլանար :
(Դուրս կենէ)

ՏԵՍԻՒ ԺԵ.

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ԲԱՐԹ: (Անոր երթալը գիտելով)
Վերջապէս գնաց սա անորէնը .
(Մեկուտի) Կեղծաւորութիւն բանե-
ցունենք :

ՎԱՐԹ: Պարոն, չես ուրանար ան-
շուշտ որ սա զինուորը ուրախ
գուարթ մարդ մըն է . թէեւ գինով
էր, բայց դարձեալ կերեւար որ
խելքէ եւ դատարարակութենէ բո-
լորովին զուրկ չէ :

ԲԱՐԹ: Ես ալ ուրախ եմ, սիրակա-
նըս, որ դիտացաւ մը ազատեցանք .
Բայց միթէ քեզի յանձնած նամա-
կը ինծի հետ կտրուելու վտախք
չունին :

ՎԱՐԹ: Ի՞նչ նամակ :

ԲԱՐԹ: Այն գիրը՝ զոր գեանէն առ-
նելու պէս ըրաւ որ ձեռքդ յանձնէ :

ՎԱՐԹ: Այո, այն գիրը իմ գորական
հօր եղբոր որդւոյս գիրն է, որ
գրականէս գեանին ինկեր էր :

ԲԱՐԹ: Սակայն ինծի անտեղ մը
երեւցաւ այն գիրը ինքը իր գրպա-
նէն հանեց : Ի՞նչ կըլլայ թէ որ ան-
գամ մը տեսնեմ :

ՎԱՐԹ: Յիրաւի, ուր դրի չգիտեմ :

ԲԱՐԹ: (Գրպանը ցոյց տալով) Ահա,
սա տեղը դրիր :

ՎԱՐԹ: Ա՛հ, խելքս մէր է եղեր
նոյն միջոցին :

ԲԱՐԹ: Վարդուհի, նայինք, տարա-
կոյս չունիմ որ խնդի մը սիրագի-

րըն է :

ՎԱՐԹ: (Մեկուտի) Մինչեւ որ չի
բարկացունեմ զինքը, ձեռքէն ա-
զատելիք չունիմ :

ԲԱՐԹ: Տո՛ւր նայիմ, իմ անուշիկ
աղջիկս :

ՎԱՐԹ: Բայց ինչո՛ւ այդչափ կը
պնդես, պարոն. արդեօք նորէն կաս-
կած մը խայթեց միտքդ :

ԲԱՐԹ: Իսկ դու ալ ի՞նչ պատճա-
ռաւ կը մերժես :

ՎԱՐԹ: Նորէն կըսեմ, պարոն, որ
այս գիրս քու բացած եւ հօր եղ-
բորս որդիէս առած գիրս է. եւ ո-
րովհետեւ յամառեալ կը կենաս,
պէտք է բացարձակ ըսել որ քու
այդ համարձակութիւնդ չափազանց
անախորժելի է ինծի :

ԲԱՐԹ: Ձեմ հասկնար ի՞նչ ըսել
կուզես :

ՎԱՐԹ: Միթէ ես քեզի եկած թըղ-
թերը կը քննեմ. ուրեմն դուն ին-
չո՛ւ իմ գիրերուս կը խառնուիս :
Թէ որ նախանձ ես, այդ նախանձը
նախառելի է ինծի. թէ որ քու իմ
վրայ գրաւած իշխանութիւնդ չա-
րաչար գործածել կուզես, այդ իշ-
խանութիւնդ ալ տաժանելի է :

ԲԱՐԹ: Տաժանելի : Այդ կերպով
երբէք ինծի հետ խօսած չունէիր :

ՎԱՐԹ: Թէ որ մինչեւ այսօր լե-
զուս կապած նստեր էի, ըսել չէի

ուղեր, որ զիս արագէս չարաչար ա-
նարգես :

ԲԱՐԹ : Ի՞նչ անարգանք կրեցիր :

ՎԱՐԴ : Միթէ անարգանք, եւ ան-
լուր բան մը չէ ուրիշին նամակը
բանալ կարդալը :

ԲԱՐԹ : Մարդ մը իր կնկանը նա-
մակը . . . :

ՎԱՐԴ : Ես տակաւին քու կինդ
չեմ . բայց դարձեալ, ի՞նչ իրա-
ւամբ . . . :

ԲԱՐԹ : Վարպետութեամբ մը խըն-
դիրը փոխել, ուշադրութիւնս ու-
րիշ տեղ դարձնել կուզես . բայց
չէ, չեմ բռնուիր, պիտի տեսնեմ
այն տոմսակը, որ անտարակոյս գի-
րահարէ մը ուղղուած է, այո՛, պի-
տի տեսնեմ :

ՎԱՐԴ : Չէ՛, չի պիտի տեսնես, Մի
մօտենար քովս, կը ձգեմ տունէն
կերթամ եւ առջեւս եխողէն պա-
տըսպարան մը կը խնդրեմ :

ԲԱՐԹ : Ո՞վ կընդունի զքեզ :

ՎԱՐԴ : Նայինք ալ ո՞վ կընդունի :

ԲԱՐԹ : Հոս Զրանսա չենք, հոս
կանանց միշտ իրաւունք չեն 'ի
տար . եւ քեզ համոզելու համար որ
իմ գերիս ես, կերթամ անա դու-
ռը գոցելու :

ՎԱՐԴ : Ա՛հ, անէր իմ Աստուած,
ի՞նչ ընեմ հիմա . . . շուտ, հօր եղ-
բոր որդեայն նամակը դնեմ միւսին
տեղը եւ այնպէս մը խաղցունեմ
զինքը որ իր ձեռքը զայն առնու :
(Գիւրեզը կը փոփոխէ . ազգականին գիւր
գրգռը կը դնէ . որուն ծայրը կերէի),

ԲԱՐԹ : (Դառնալով) Է՛հ, ալ հիմա
ազատում չունիս :

ՎԱՐԴ : Ի՞նչ իրաւամբ այդ բռնու-
թիւնը կը բանեցընես, կաղաչեմ :

ԲԱՐԹ : Այն իրաւամբ որ զօրաւորը

տկարին վրայ կը բանեցնէ, բռնու-
թեան իրաւամբ, որ անդիմադրելի
է :

ՎԱՐԴ : Եթէ զիս մեռցունես ան-
գամ՝ նամակը պիտի չի ցուցընեմ :

ԲԱՐԹ : (Ոտը գետնը դանկով) Տե-
րունիս, Տիրունիս, խելքդ գլուխդ . . . :

ՎԱՐԴ : (Աթոռի մը վրայ կիճայ եւ
մարմնէ կը կեղծէ) Ա՛խ, այս ի՞նչ սոս-
կալի բռնութիւն, անիրաւութիւն
է . . . :

ԲԱՐԹ : Սա գիրը տուր, ապա թէ
ոչ բարկութենէս վախցիր . . . :

ՎԱՐԴ : (Գլուխը ետեւ ինկած) Ա՛հ,
թշուառ վարդուհի :

ԲԱՐԹ : Ի՞նչ ունիս :

ՎԱՐԴ : Ի՞նչ անուելի ապագայ :

ԲԱՐԹ : Վարդուհի :

ՎԱՐԴ : Զայրութէս շունչս կը
կտրի . . . :

ԲԱՐԹ : Գէշ վիճակի մէջ է :

ՎԱՐԴ : Ա՛հ, կը հալիմ, կը մաշիմ,
կը մեռնիմ :

ԲԱՐԹ : (Անոր ետեւը կը շոշափէ եւ
մեկուսի կը տէ) Աստուած իմ, անա, նա-
մակին ծայրը . չտեսած առնում շուտ
կարդամ զայն : (Կը շարունակէ անոր
ետեւը շոշափել, և նամակը առնելով կըս-
կըտի կազգալ քիչ մը անդին դարձած) :

ՎԱՐԴ : (Նոյն մարած վիճակի մէջ) Ան-
բաղդ օրիորդս, ան, ան . . . :

ԲԱՐԹ : (Անոր թեւը կը թողու ու կըտէ
մեկուսի) Ի՞նչ մոլեգին հետաքրք-
րութեամբ կը սլաշարի մարդո՞, նայն
իսկ իր վախցած բանը իմանալու հա-
մար :

ՎԱՐԴ : Ա՛հ, ցաւալի վարդուհի :

ԲԱՐԹ : Այս ջղային մարմնովը
հոտաւէտ ջրերէն առաջ կուգան .
(Աթոռին ետին կեցած՝ և ետեւը շոշ-
ափելով նամակը կը կարգայ նորէն վար-

դուհին կամաց մը գլուխը կը վերցնէ ,
սմեղուկի պէս անոր կը նայի , գլուխ կը
շարժէ ու նորէն կիսնայ առանց խօսելու) :

(Բարթամ կը շարունակէ) Ո՛ր երկին , ըս-
տուգիւ հօր եղբօր որդւոյն նամակն է
եղեր . անիծեալ եւ մտայոյդ հետա-
քըքրութիւն . հիմա ի՞նչպէս հան-
դարտեցնեմ զինքը : Գոնէ նամակը
գաղտնի կարդալս չիմանար : (Վար-
դուհին օգնել ձեռքնելով՝ գիրը կամա-
ցաւ մը անոր գրպանիկը կը դնէ) :

ՎԱՐԴ : (Կը հառաջէ) Ա՛հ . . . :

ԲԱՐԹ : Բան մը չէ կանցնի , որդ-
եակ , գլխի պտոյտ մ'էր մինակ
որ բռնեց . վասն զի երակիդ զար-
կը կանոնաւոր է . (Կերթայ սեղանին
վրայէն շիշ մ'առնելու) :

ՎԱՐԴ : (Մեկուսի) Նորէն նամակը
տեղը դրեր է : Աղէկ նշան :

ԲԱՐԹ : Իմ սիրական Վարդուհիս ,
սա ոգելից ջուրը քիչ մը հոտուը-
տայ :

ՎԱՐԴ : Քեզնէ բան մը չեմ ուզեր ,
քովէս հեռացիր :

ԲԱՐԹ : Կը խոստովանիմ որ այդ
տոմսակին վրայ եւելիկէկ խտութիւն
ցուցուցի :

ՎԱՐԴ : Բանը տոմսակին վրայ չէ ,
հապա քու բան ուզելուդ կերպն է
բարբարոսական :

ԲԱՐԹ : (Մռնը դրած) Խնդրեմ նե-
րէ . յանցանքս ճանչնալով՝ կը զըղ-
ջամ , եւ ահա երես անկեալ պատ-
րաստ եմ հրամայած հատուցումդ ը-
նելու :

ՎԱՐԴ : Այո՛ , դիւրին է , ներէ ը-

սելը , եւ դեռ կը պնդես որ այս
գիրը ազգականէս եկած չէ :

ԲԱՐԹ : Թէ անորմէ եւ թէ ուրի-
շէ մը եկած ըլլայ , չեմ ուզեր հաս-
կընալ :

ՎԱՐԴ : (Նամակը տալով) Տեսնո՞ր հի-
մա որ քաղաքավարութեամբ ամէն
բան կրնաս ստանալ : Առ կարդա :

ԲԱՐԹ : Այդ քու առաքինի ըն-
թացքովդ եթէ կասկած ալ ունե-
նայի կը փարատէր :

ՎԱՐԴ : Առ կարդա , կարդա :

ԲԱՐԹ : Աստուած չընէ որ այդպի-
սի նախատինք մը ընեմ քեզ :

ՎԱՐԴ : Ուրեմն կը մերժես կար-
դալու :

ԲԱՐԹ : Այո՛ , այս մերժումս իմ
վստահութեանս փոխարէն մէկ ա-
պացոյց մը համարէ : Ես հիմա պի-
տի երթամ խեղճ Մարինան տեսնե-
լու , որուն ոտքէն , ինչ պատճառաւ
չգիտեմ , Ֆիկարօն արիւն առեր է :
Վարդուհի դուն ալ հետս կուգաս :

ՎԱՐԴ : Մէկ պահակէ կուգամ :

ԲԱՐԹ : Հիմա որ հաշտուեցանք , իմ
անուշիկ աղջիկս , տո՛ւր նայիմ ձեռ-
քըդ . ախ , թէ որ զիս կարենայիր
սիրել , որչափ երջանիկ պիտի ըլլա-
յիր :

ՎԱՐԴ : Թէ որ ինձ կարենայիր հա-
ճելի ըլլալ , ախ , որչափ պիտի սի-
րէի զքեզ :

ԲԱՐԹ : Պիտի աշխատիմ , այո՛ , պի-
տի աշխատիմ հաճելի ըլլալու քեզ ,
(Կերթայ) :

ՏԵՍԻԼ ԺԶ .

ՎԱՐԴՈՒՀԻ (Անոր դնուը գիտեղով)

ՎԱՐԴՈՒՀԻ, Լէնտօր, պիտի աշխատի եղեր . . . Բաց սա նամակը կարդանք նայինք, որ քիչ մնաց գլխիս փորձանք պիտի բերէր . (Կը կարգայ և կը գտէ) Բարէ . . . ուշ, ուշ կարգացի . կապարէ որ բացէ 'իջրաց դաստիարակիս հետ կռուի բռնուիմ . ափսոս, ինչ յարմար առիթ մը փախուցի : Նամակը առնելու ատենս կղզայի որ կաս կար-

միր դարձայ : Դաստիարակիս սա խօսքը միայն իրաւացի է թէ՛ տես, կաւին երեսիս ջուրը գացած չէ, եւ թէ ընկերութեան մը մէջ իսկոյն կը չփոթիմ, մինչդեռ վարպետ կանայք խօսքերնին եւ ձեւերնին երեսնուն կը յարմարցունեն : Բայց սա անիրաւ մարդուն ձեռքը իյնողը հրեշտակ ալ ըլլայ, սատանայ կը դարձունէ :

ԱՐԱՐ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻԼ Ա .

ԲԱՐՔԱՄ (Վշտաբեկ)

ԲԱՐՔԱՄ Այն ինչ բարկութիւն, այն ինչ կամակորուրթիւն է : Ես կարծէի թէ քիչ մը բարկութիւնը իջաւ . . . բայց, ո՛վ, ո՛ր թշուառականը զրդեց անոր պարոն վասիլէն այսուհետեւ դատ չառնելու : Արդէն գիտէ որ Պ. Վասիլին իմ ամուսնութեանս մէջ

մատ ունի . . . (Դուռը կը հրեն) Ձեռքէդ եկածը ըրէ կանանց հաճելի ըլլալու համար, բաւական չէ, թէ որ կէտ մը, ամենափոքր կէտ մը զանց առնես . . . (Նորէն դուռն կը հրեն) . Նայինք ո՛վ է գուռը զարնողը :

ՏԵՍԻԼ Բ .

ԲԱՐՔԱՄ, ԿՈՄՍ (Ուսանողի գէտ հագուած)

ԿՈՄՍ : Աստուած այս ատենը միշտ չէն, պայծառ եւ խաղաղ պահէ :

ԲԱՐՔԱՄ (Ծանկարծակի) Որչափ ալ յարմար է մեր վիճակին սա մարդուն ըրած մաղթանքը : Ի՞նչ կուզես :

ԿՈՄՍ : Պարոն, ես եմ Լեւոն, ազատագիր ուսումնականը . . .

ԲԱՐՔԱՄ : Դատաւարի պէտք չունիմ :

ԿՈՄՍ : . . . Պարոն վասիլին աշա-

կերտը , այն պարոնը , որ մեծ վանքին երգիւորնապետը եւ քու տիկնոջը երաժշտութեան վարպետը ըլլալու պատիւը ունի... եւ... :

ԲԱՐԹ : Երգիւորնապետ , վասիլ , որ պատիւ ունի... այո՛ , կը ճանչեմ , ինչ կայ :

ԿՈՄՍ : (Մեկուսի) Այս ինչ կենդանի է : (Բարձր) Յանկարծ վրան ցաւ մը գալով անկողին ինկաւ եւ... :

ԲԱՐԹ : Անկողին ինկաւ... վասիլ : Աղէկ որ խմացայ . անթիջապէս պիտի երթամ տեսնեմ զինքը :

ԿՈՄՍ : (Մեկուսի) Օ՛հ , անիրաւ սատանայ : (Բարձր) Անկողին ըսելովս , պարոն , բաղմոցը կիմանամ :

ԲԱՐԹ : Եթէ քիթն անգամ արիւնի պէտք է որ երթամ տեսնեմ . առաջ անցիր , ետեւէդ կուգամ :

ԿՈՄՍ : (Շփոթելով) Պարոն , ասկից զատ ուրիշ յանձնարարութիւն մ'ալ ունիմ... զմեզ մօտիկ ընող չըլլայ :

ԲԱՐԹ : (Մեկուսի) Աս ալ խաբերայ տիկնային մէկը պիտի ըլլայ : (Բարձր) Չէ , պարոն խորհրդապահ , չէ , մօտիկ ընող չկայ : Արձակ համարձակ խօսէ , եթէ կարող ես :

ԿՈՄՍ : (Մեկուսի) Անիծեալ ծերունի : (Բարձր) Պարոն վասիլն ապրապընց նաեւ որ իմացունեմ քեզ... :

ԲԱՐԹ : Բարձր , բարձր խօսէ , ականջիս մէկը խուլ է :

ԿՈՄՍ : (Ձայնը բարձրացնելով) Է՛հ , շատ աղէկ : Թէ Ալմալեան կոմսը , որ սա մեծ հրապարակին վրայ կը բնակէր... :

ԲԱՐԹ : (Ձարհուրած) Յաժ , ցած խօսէ , կաղաչեմ :

ԿՈՄՍ : (Աւելի բարձր) Այո առտու ելեր գացեր է : Եւ որովհետեւ ինձ մէ իմացած էր որ Ալմալեան կոմ-

սը... :

ԲԱՐԹ : Յաժ , ցած ձայնով խօսէ , կաղաչեմ :

ԿՈՄՍ : (Նոյն ձայնով) Այս քաղքին մէջն է , եւ վարդուհի օրիորդին անոր նամակ գրելը յայտնեւ էի... :

ԲԱՐԹ : Անոր նամակ գրելը . բայց , սիրելի բարեկամ , քիչ մը կամաց խօսէ , կաղաչեմ , կը պաղատիմ , կամաց : Նստինք , եւ մօտեմաբար խօսինք : Ի՞նչ ըսիր , թէ վարդուհին թղթակցութիւն ունի... :

ԿՈՄՍ : (Խրոխաբար) Անշուշտ . Պարոն վասիլն այս թղթակցութեան վրայ վտանալով խնդրեց որ այս նամակը քեզ ցոյց տամ : Բայց յայնպէս անվայելուէ կերպով կը վարուիս մարդու հետ , եւ ամեն բան գէշի կառնես որ... :

ԲԱՐԹ : Է՛հ , Տէր Աստուած , աղէկի կառնեմ : Բայց արդեօք կարելի չէ քիչ մը ձայնդ մեղմացունելը :

ԿՈՄՍ : Քիչ մ'առաջ ըսողդ դուն չէիր թէ ականջիդ մէկը խուլ է :

ԲԱՐԹ : Պարոն Լեւոն , մեղք մի՛ համարեր , մի՛ մեղադրեր զիս առաջ քիչ մը կասկածոտ եւ դատան երեւալուս . այնպիսի դաւաճաններ կան բոլորտիքս , այնպիսի թակարթներ կը լարեն չորս կողմն որ... ասկից զատ քու հետաքննին կերպարանքը , հասակդ , շարժումքդ քիչ մը... ներէ , ներէ , ըսի ա : Հիմա , նայինք ուր է նամակը :

ԿՈՄՍ : Լաւ , ահա հիմա կարգի եկար , Պարոն : Բայց կը վախնամ որ ծակէ մը ականջ չկախեն :

ԲԱՐԹ : Է՛հ , ո՞վ պիտի ականջ դրնէ . առանց իմ հրամանիս տանս մէջ ճանճ չի թռիր . ասկից զատ ծառաներս շարժելու կարողութիւն չու-

նին . Վարդուհին ալ արտնդութեանէն խուցը փակուած է , կարծես թէ սատանան մտեր է տունս : Բայց բոլորովին ապահով ըլլալու համար , անգամ մ'ալ նայիմ (կերթայ կամացուկ մը Վարդուհին դուռը կը բանայ) :

ԿՈՄՍ : (Մեկուսի) Շփոթութենէս մատնուեցայ , նամակին խօսքը բերունէս փախաւ , հիմա պէտք է խոյս տալ . չատ աղէկ կըլար թէ որ չերեւայի . . . իսկ թէ որ անգամ մը Բարթալմին ցուցնեմ զիրս եւ նոյն միջոցին այս բանս Վարդուհին իմաց տամ , յիրաւի վարպետ գործ մը ըրած կըլլամ :

ԲԱՐԹ : (Մատերուն վրայ քաշելով) Վարդուհին իր պատուհանին քովը նստած՝ իր հօր եղբոր որդւոյն նամակը կարդալու վրայ է . . . նայինք հիմա իրեն գրածը ինչպէս է :

ԿՈՄՍ : (Վարդուհին նամակը կը յանձնէ) Ահաւասիկ : (Մեկուսի) Անտարակոյս իմ գրած նամակս է կարդացածը :

ԲԱՐԹ : (կը կարդայ) «Բանի որ քու անունդ եւ վիճակդ ինձ յայտնեցիր» Ա՛խ , նենգաւոր աղջիկ , ճիշտ իր ձեռագիրն է :

ԿՈՄՍ : (Չարհուրած) Դու ալ ցած խօսէ :

ԲԱՐԹ : Որչափ չնորհապարտ եմ քեզ , սիրելիդ իմ :

ԿՈՄՍ : Ամեն բան ըմբռնելէ ետեւ՝ թէ որ պարտաւորութիւն մը ունենաւս ինձ , այն ժամանակ չնորհակալ եղիր . Այս միջոցիս , պարոն Վասիլին փաստաբանի մը հետ ըրած գործին նայելով . . . :

ԲԱՐԹ : Փաստաբանի մը հետ . թերեւս իմ ամուսնութեանս համար ըլլայ :

ԿՈՄՍ : Ահա այս պատճառաւ ամեն բան կարգին դնել պէտք է : Պարոն Վասիլը ըսաւ ինձ որ վարդուհին համար ամեն բան պատրաստ ըլլալուն , կը յուսայ . բայց թէ որ Վարդուհին դիմադրութիւն ցուցնէ , ինչ պիտի ընես :

ԲԱՐԹ : Կարծեմ թէ պիտի դիմադրէ :

ԿՈՄՍ : (Տուած նամակը ետ առնել կուգէ , Բարթամ չի թողլոր) Ահա հիմա է քեզի ծառայելու ատենը : Այս նամակը Վարդուհին կը ցուցնենք եւ թէ որ հարկ ըլլայ , (Խորհրդաբար) պիտի ըսեմ անոր որ Կոմսը զինքը ուրիշ կնկան մը սիրոյն զուհած՝ եւ այս իր գրած գիրն ալ նոյն կնկան յանձնեմ է : Այսպիսի հնարքով մը անպատճառ Վարդուհին չփոթութեան , արտնոթեան եւ յուսահատութեան մէջ կիցնայ եւ կրնաս երեւակայել թէ վերջը ո՞ւր կերթայ . . . :

ԲԱՐԹ : (Շեծ աղելով) Դարձեալ զրուարտութիւն : Սիրելի բարեկամ , ալ այս խօսքիդ վրայ , բոլորովին համոզուեցայ որ պարոն Վասիլին խորհրդակիցն եւ անոր կողմէ իբր թարգման հոս եկած ես : Բայց որպէս զի Վարդուհին չկատկածի որ ամենք խօսքը մէկ ըրած ենք , աւելի աղէկ չըլլած որ անգամ մը զքեզ տեսնէ :

ԿՈՄՍ : (Ուրախութիւնը ծածկելով) Յիրաւի , պարոն Վասիլին ալ կարծիքը այս էր . . . բայց ինչպէս ընենք . . . ժամանակը ուշ է . . . :

ԲԱՐԹ : Դիւրին ճամբայ մը կայ . Վարդուհին կըսեմ որ անոր կողմէ դատ տալու համար եկած ես :

ԿՈՄՍ : Քեզ հաճոյ ըլլալու համար

ամեն բան ընելու պատրաստ եմ : Բայց քաջ միտ դիր որ այսպիսի չին՝
ծու խաղեր , չինծու դատատուններ եւ
պատմութիւններ կատակերգութեան
նիւթ կըլլան , ու թէ որ Վարդու-
հին անգամ մը կասկածի երթայ . . .

ԲԱՐԹ : Երբոր ես կը ներկայա-
ցունեմ վընդ անոր , ալ կասկածի
տեղի չի մնար . աւելի ծպտեալ սի-
րահարի մը կը նմանիս , քան թէ
պաշտօնասէր բարեկամի մը :

ԿՈՄՍ : Ուրեմն , դուն այնպէս հա-
մոզուած ես որ այս գէմքովս մեր
դաւը եւ խաբէութիւնը կրնանք ա-
սաջ տանիլ :

ԲԱՐԹ : Ստատան անգամ մեր

միտքը չի կրնար գուշակել : Այս
իրկուն դարձեալ գէշ ժամը բռնե-
ր է , բայց թէ որ անգամ մը դընդ
տեսնէ . . . իր կիդարը ներսի խուցն
է , մինչեւ դառնալս անով զբօսի ,
նայիմ պիտի կարենամ միտքը ը-
նել եւ զինքը հոս բերել :

ԿՈՄՍ : Չըլլայ որ տուած նամակիս
վրայ անոր խօսք բանաս :

ԲԱՐԹ : Ի հարկէ ամեն բան ժա-
մանակին ընելու է . ապա թէ ոչ
բոլոր ազդեցութիւնը կը կորսնցու-
նէ : Բայց այդ ազդարարութիւնը
երկու անգամ է որ կը կրկնես , չեմ
ախորժիր որ նոյն բանը երկու ան-
գամ ըսեն ինծի : (Կերթայ) :

ՏԵՍԻՒ Գ.

ԿՈՄՍ

ԿՈՄՍ : Էօֆ , վերջապէս ազատե-
ցայ : Որչափ դժուարին է եղեր այս
սատանային խօսք հասկըցունելը :
Ֆիկարօն լաւ կը ճանչէ եղեր դա-
նի : Քանի քանի անգամ մազ մնաց
խաբէութիւնը երեւան պիտի ելնէր
թշուառականը՝ պոչէն բռնուելու
սատանայ չէ : Յիրաւի կըսեմ , թէ
որ այն փափուկ վայրկենին նամակը
միտքս չիյնար , բանս բուսած էր ,
բոլորովին անճրկած եւ ծաղր ու

ծանակ պիտի մնայի : Տէր Աստ-
ուած , ներսը կուռի մը ձայն կայ-
թէ որ Վարդուհին կամակորու-
թեամբ գալ չուզէ , նայէ դուն բա-
նը : Ականջ դնենք : Վայ . . . խուցէն
դուրս ելնել չուզէր , ուրեմն մեր դա-
ւակցութեան պտուղը հովին պիտի
երթայ : (Նորէն մտիկ ընելու կը
դառնայ) Ահաւասիկ կուգայ . քիչ մը
պահուտիմ : (Ներսի խուցը կը բացուի) :

ՏԵՍԻՒ Գ.

ԿՈՄՍ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ԲԱՐԹԱՄ

ՎԱՐԴ : (Շինծու բարկութեամբ) Այս-
գուտ տեղը կաշխատիս , Պարոն . իմ

որոշումս անողորմելի է , այսուհետեւ
երաժշտութեան խօսքը անգամ չեմ :

ուզեր լսել :

ԲԱՐԹ : Մտիկ ըրէ ինծի , աղջիկս : Արդոյ Լեւոնը , Պ . Վասիլին աշակերտը միանգամայն անոր ընտրութեամբը մեր պսակադիրը պիտի ըլլայ : Վըստահ եղիր որ երաժշտութեամբ սիրուող կը հանգարտի , կամօքի :

ՎԱՐԳ : Ե՛հ , այն կողմէ պսակադիր պէտք չկայ : Թէ որ քիչ մը երգեմ . . . քայց մեր է ան դաստառուն , զոր ճամբելու երեսդ էի բռներ : Ես թէ անոր եւ թէ պարոն Վասիլին երկու խօսքով ճամբայ պիտի տամ : (Յանկարծ սերահարը տեսնելով՝ ճիկ մը կը հանէ) Ա՛հ . . . :

ԲԱՐԹ : Ի՞նչ ունիս :

ՎԱՐԳ : (Երկու ձեռքը կուրծքին վրայ դրած՝ և մեծ վողովմամբ) Ա՛հ , Տէր իմ Աստուած , պարոն . . . ա՛հ , Տէր . . . Պարոն :

ԲԱՐԹ : Պարոն Լեւոն նորէն մարմրուքը բռնեց :

ՎԱՐԳ : Չէ , չեմ մարիր . մինակ դառնալու ատենս . . . ա՛հ :

ԿՈՄՍ : Անշուշտ ոտքդ դարձած պիտի ըլլայ , տիրուհիս :

ՎԱՐԳ : Այո՛ , այո՛ , ոտքս դարձաւ , սոսկալի ցաւ մը զգացի :

ԿՈՄՍ : Իսկոյն հասկըցայ :

ՎԱՐԳ : (Կոմսը նայելով) Չգացած կակիծս մինչեւ արտիս խորը թափանցեց :

ԲԱՐԹ : Աթոռ , աթոռ . եւ ոչ աթոռ մը կայ սատեղը : (Կերթայ փրնտըսելու) :

ԿՈՄՍ : Ա՛հ , վարդուհիս :

ՎԱՐԳ : Ի՞նչ անխոհմտութիւն է ըրածդ :

ԿՈՄՍ : Հագարաւոր կարեւոր խօսելիք ունիմ ձեզի :

ՎԱՐԳ : Աս մարդը մեր քովէն հե-

ռանալիք հունի :

ԿՈՄՍ : Յիկարոն հիմա մեզի օգնութեան պիտի հասնի :

ԲԱՐԹ : (Թիկնաթոռ մը բերելով) : Առ սիրելիս , նստէ : Լեւոն , չեմ կարծեր որ այս իրիկուն դաս առնուելու ուրիշ անգամի թողունք դասը : Մնաս բարեաւ :

ՎԱՐԳ : (Առ կոմսն) Ինչո՞ւ կարտուրաք . ցաւս քիչ մը անցաւ . (Առ Բարթամ) Պարոն , դիտեմ որ քիչ մը նեղացուցի զքեզ : Ես ալ պէտք է իսկոյն հատուցում մը ընեմ . . . :

ԲԱՐԹ : Ա՛հ , անուշ ընդուդ սիրեմ : Բայց աղջիկս , այնքան այլայլութիւն կրելէդ ետեւ , չեմ ուզեր որ նեղանաս , մնաս բարեւ , մնաս բարեւ , պարոն Լեւոն :

ՎԱՐԳ : (Առ կոմսն) Վայրկեան մը սպասելու չնորհ բրէք : (Առ Բարթամ) Պարոն , այս իրիկուն եթէ թոյլ չտաս իմ զղմանս իբրեւ յայտարար նշան դասս առնելու , պիտի կարծեմ թէ քեզ պատճառած սրտնեղութեանս ներողամիտ ըլլալ չեա ուզեր :

ԿՈՄՍ : (Առ Բարթամ դարձած) Գէ՛մ մի՛ կենար , գէ՛մ մի՛ կենար թէ որ խոհեմութեամբ վարուիլ է միտքդ :

ԲԱՐԹ : Լաւ , թող խօսքդ ըլլայ , իմ սիրուհիս , քեզ ախորժելի ըլլալու փափաքս այնքան շատ է որ մինչեւ դամիդ աւարտման պիտի յօժարակամ սպասեմ :

ՎԱՐԳ : Չէ , պարոն , ինչո՞ւ այդ ծանրութիւնը քաշես . դիտեմ որ երաժշտութեան ախորժ հունիս :

ԲԱՐԹ : Վստահ եղիր որ այս իրիկուն պիտի դմայլիմ վրադ :

ՎԱՐԳ : (Մեկուսի , առ կոմսն) Հոգիս բերանս պիտի բերէ :

ԿՈՄՍ : (Գրասեղանին վրայէն երաժշտա-

կան (Թուղթ մը առնելով) Տիրուհիս,
արդեօք այս է սորված երգդ :

ՎԱՐԴ: Այո՛, անօգուտ զգուշու-
թեան մէկ դժուարին կտորն է :

ԲԱՐԹ: Այս անօգուտ զգուշու-
թեան եղանակը Երբ պիտի վերջանայ :

ԿՈՄՍ: Այս է այսօրեայ նորելուկ
երգը . դարնանային եղանակին նը-
կարագիրն է , խիստ վառվառն եւ
հեշտայի : Տիրուհիս , միթէ կը հաճի՞ք
անգամ մը փորձելու :

ՎԱՐԴ: (Կոմսը նայելով) Ամենայն
սիրով : Գարնան պատկերը միշտ
զմայելելի է սրտիս , բնութեան ման-
կավան տեսիլն է : Կարծես թէ
մարդկային սիրտը նոր աշխոյժ եւ
զգացողութիւն կզգենու քանի ձմե-
ռային դառնաշունչ քամիէն կը հե-
ռանայ , ինչպէս որ տարիներով բան-
տը մնացած ստրուկ մը աւելի մեծ
տենչով կը վայելէ ձեռք ձգած ա-
զատութիւնը :

ԲԱՐԹ: (Յած ձայնով առ Կոմսն) Կը
նայիս որ երեւակայութիւնը վիպա-
սանական տեսիլներով լեցուն է :

ԿՈՄՍ: (Յած) Արդեօք անոնց գործ-
նական նշանակութեան խելքդ կը
հասնի :

ԲԱՐԹ: Այնքան անբան էի ,
(Կերթայ Վարդուհին նստած թիկնաթա-
ռին վրայ կը նստի) :

(Վարդուհին կերգէ) :

Երբոր 'ի դաշտին

Սիրով կաթողին

Գայ դարուն՝

Սիրողաց ցանկային .

Ամեն բան շունչ կառնէ ,

Իր հուրը կը տիռէ ,

Նոր ծաղկանց մէջ՝

Նոր նոր սիրուեր կայրէ :

Տես անա դուրս կելնեն ,

Գիւղէն եւ խոճիթէն ,
Ոչխար եւ դառնուկներ
Արօտ ու ձոր կառնեն :

Կը պօռան

Կը խայտան ,

Կը վառին

Կը հրճուին

Գառնիկներ կարածին

Ծաղկօք թարմ նորածին

Չորս դին շունք հաւտարիմ
Հօտին հոգ եւ փոյթ տանին .

Բայց Լէնտօրն սիրաւատ

Իբրեւ ջերմ սիրահար

Կը մտածէ անդադար

Միբել լոկ իր հովուուհին .

(Նշն եղանակին վրայ)

Քու մօրմէդ հեռի

Ո դու հովուուհի

Գաս երգելով

Սիրատենչ հովուին քով ,

Բայց , աւաղ , սէրն ունի

Նեա՛ որ սիրտ կարիւնի :

Միթէ երգել ,

Կարող է , սէր ջնջել :

Քաղցրաձայն սրինգները ,

Թռչնոց մեղմ երգերը ,

Նորափայլ քու դէմքդ ,

Նաղելի հասակդ ,

Ամեն բան՝

Սէր կուտան .

Խեղճ աղջկան ,

Սիրան հատան :

Իսկ Լէնտօր աչք տնկած՝

Սպասէ դադու իր որսին ,

Սիրուհին անկասկած

Կերեւի իւր առջին .

Լէնտօրն է կը վաղէ

Հովուուհին կընդգրկէ

Կոյսը , թէեւ ուրախ է ,

Բարկութիւն կը կեղծէ :

(Փաքիկ կրկնութիւն)

Հովիւն հրավառ
Թափէ ամեն հնար
Լեզու հոգ ու սէր
Գգուանք հեշտաբեր .

Մինչեւ որ աղջկան
Դադար տան ցասման ,
Իսկ թ' անդին նախանձն
Վարդովէ անոնց խանդն
Սիրահարք , քնքուշ
Սէրպահ են , ըզգոյշ ,
Զի սէրն թագուն՝
Գրգռի օրն 'ի բռնն :

(Բարձրամ այս երգը լսելու ատեն կը
թմբի կը քնանայ , կոմսը փոքրիկ կրկնու-
թիւնը երգելու ժամուն Վարդուհիին ձեռ-
քը կառնու , ու կը համարէ քանի մը ան-
գամ : Վարդուհին կալայլի , կը նուաղի ,
այնպէս որ փոքր առ փոքր ձայնը կը մարի :
Երգիոնն ալ անոր ձայնին համեմատ կը
դադրի : Բարձրամ որ երգին ձայնին քը-
նացեր էր , լուռ թիւնը տիրելուն պէս կար-
թընայ : Կոմսը ոտք կենէ , Վարդուհին
եւ Երգիոնը երգին վերջին մասը կսկսին
նարէն նուագել : Թէ որ Բարձրամ նարէն
ննջէ նոյն բանը ընելու է) :

ԿՈՄՍ : Արդարեւ զմայելի երգ մըն
է այս , եւ Վարդուհի , ինչ ուշիմեւ
զգայուն կերպով կերգէք , գիտէք
արդեօք . . .

ՎԱՐԴ : Շողոքորթութիւն չեմ սի-
րեր , Տէր իմ : Փոքր ինչ սորվածս
ալ դասատուիս շնորհն է :

ԲԱՐԹ : (Յօրանջելով) Կարծեմ թէ էն
աղուոր կտորին քնացայ մնացի . ինչ
ընեմ . ցորեկը այնչափ ասդիս անդին
հիւանդներուս կը վազեմ , կը պտը-
տիմ , կը գլտորիմ որ ծուռկերս կը

ցաւին , եւ աթոռի մը վրայ նստե-
լուս պէս քուն կը կտրիմ . . . (Կենէ
ու աթոռը անդին կը նետէ) :

ՎԱՐԴ : (Յած , առ Կոմսն) Ֆիկարօն
մեր մնաց :

ԿՈՄՍ : Ժամանակ շահիր նայինք ,
ԲԱՐԹ : Աղէկ միտքս ինկաւ , պա-
րոն Լեւոն , եւ արդէն մեր ալեւոր
Վասիլին ալ լրացած եմ : Արդեօք Վար-
դուհիին աւելի զուարթ եղանակներ
սորվեցունելու հնարը չկայ : Դ՛նչ
պէտք է մեծ , մեծ ու մեղամաղձոտ
եղանակներ տալ , որ վերէն վար կը
գլորին . ինչ են սա հի , հօ , ա , ա ,
ա , ա , ձայները , որով կարծես թէ
մեռելի յուղարկաւորութիւն կը տա-
նինք . . . մանր մունր սիրուն երգեր
չկան , դոր մեր երիտասարդական ժա-
մանակը կերգէինք , եւ շատ շուտով
գոց կընէինք : Ատենօք քանի մը
հատ միտքս կար . . . օրինակի հա-
մար . . . (Երաժշտական եղանակ մը չա-
լելու ատեն , գլուխը քերելով՝ երգին խօս-
քերը կը փնտռէ եւ մատերը իրարու զար-
նելով՝ եւ ծուռկերը շարժելով ծերերու
պէս կը պարէ ու կերգէ) :

Հասիր , հասիր Վարդուհիս

Իմ մէկ հատիկ սիրելիս

Զիս էրիկ ան , տնայէն . . .

(Միծաղելով՝ Կոմսին կըսէ) Երգին
մէջ բնագիր անունը Անթառամ է ,
բայց աւելի ակտրժելի եւ մեր վի-
ճակին յարմարցունելու համար Վար-
դուհի դրի : Հա , հա , հա , ինչ կը-
սես խելքիս . լաւ է , հա , լաւ :

ԿՈՄՍ : (Միծաղելով) Օ՛հ , օ՛հ , օ՛հ ,
պատուական , սքանչելի :

ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ԲԱՐԹԱՄ, ԿՈՄՍ, ՖԻԿԱՐՈ (Ներքի դին)

ԲԱՐԹ: (Կերգէ) :

Հասիր, հասիր Վարդուհիս :

Իմ մէկ հատիկ սիրելիս,

Զիս էրիկ ան, տնայէն

Թէեւ չեմ ես գեղադէմ,

Բայց գիշերը խոր մութին

Իմ աչքերս ալ կը փարփլին

Ինչպէս որ էն վատ կատուին

Աշուրներէն լոյս ցայտին :

(Վերջի մասը կը կրկնէ պարելով Ֆիկարոն ալ ետեւէն անոր շարժումները կը ծաղրէ) :

Թէեւ չեմ ես գեղադէմ, եւայն :

(Ֆիկարոն տեսնելով) Վայ, ներս մտիր նայիմ, պարոն սափրիչ, առաջ անցիր, սքանչելի, սիրուն մարդ :

Ֆիկ: (Բարեւ տալով) Պարոն, մայրս ալ ատենօք կըսէր որ սիրուն մարդ եմ: Բայց անկից ետքը տգեղցայ : (Մեկուսի առ կոմն) Ապրիս, Տէր իմ: (Այս տեսլին ժամանակը կոմսը բոլոր ճիւղը կը թափէ Վարդուհիին հետ խօսելու . բայց դաստիարակին խուզարկուեալ անձանձիւ աչքը արգելք կըլլայ : Ուստի զատ և լռին խաղ մը կանցնի դերասանաց մէջ, որ բոլորովին Բարթամին և Ֆիկարոնի մէջ անցած վիճարանութենէ տարբեր է) :

ԲԱՐԹ: Արդեօք նորէն լուծողական դեղ, արիւն առնել, դարման, սպեղանի տալու հոս եկար . բոլոր տնեցիքը դեղել, թիւնաւորելու միտք ունիս :

Ֆիկ: Պարոն, ամէն օր հարսը հարմիւք հոտաներ : Արդէն գիտես, Պարոն, որ բաց 'ի օրական տուած խնամքէս, պէտք եղած ատեն հրամանիդ չեմ սպասեր եւ մեծ եռանդ

ունիմ հիւանդներդ դարմանելու :

ԲԱՐԹ: Մեծ եռանդ ունիս : Հապա ինչ տեսակ դարման է այդ, Պարոն դեղագործ, որով ծառայիս մէկը անդադար կը յօրանջէ եւ աչքերը բաց կը քնանայ . իսկ միւսը, երեք ժամէ 'ի վեր այնքան կը փոնդդայ որ կարծես թէ դանկը պիտի ճաթի եւ ըղեղը դուրս թափի, ըսէ նայիմ ինչ պիտի զրուցես այս խեղճերուն :

Ֆիկ: Ի՞նչ պիտի ըսեմ :

ԲԱՐԹ: Այո :

Ֆիկ: Պիտի ըսեմ . . . Է՛հ, դժուար բան մըն է . . . փոնդդացողին պիտի ըսեմ, խեղ ըլլայ, խեղ զաւակ . իսկ յօրանջողին, գնահ տեղդ պառկէ : Այնքան մեծ խելք մը պէտք է այս բաներս ըսելու համար :

ԲԱՐԹ: Չէ, պէտք չէ, բայց կարծեմ թէ սպասաւորներուս ունեցած քիչ մը խելքն ալ առած արիւնովդ եւ տուած դեղերովդ բոլորովին հատցուցեր ես : Միթէ նոյն եռանդդ զրուցեց քեզ որ երթաս Նորիկս կոյր աչքերուն վրայ սպեղանի փակցունես : Այդ սպեղանիդ անոր աչքերը պիտի բանայ կարծես :

Ֆիկ: Թէ որ չի բանայ . . . կարծեմ թէ գոցուելուն ալ պատճառ չըլլար :

ԲԱՐԹ: Գոնէ հաշիւդ մեծցունելու պատճառ կըլլայ, այնպէս չէ, խաբեայ :

Ֆիկ: Չէ, ես այն դարման հաշուի չանցուցի : Ես ան բարեգործութիւնը իմ հոգւոյս համար ըրի : Հաւատա ինձ, Պարոն . բարկութիւնը գէշ բան է . արգէն մարդիկ յիմարութեան

եւ աղէտից մէջ թաղուած են : Հոգ
ու ցաւ մէկդի թողլով զուարճանալը
նայելու է, կեցցէ զբոսանք : Այսօր
կանք, վաղը չի կանք, ո՞ գիտէ,
կարելի է երեք օրէն աշխարհ կը
կործանի :

ԲԱՐԹ : Պարոն իմաստակ, աւելի
լաւ կընես թէ որ առանց կմկմալու
շահովը իմ հարիւր ոսկիս հասուցա-
նես, թէ ոչ հետգ ուրիշ կերպով
պիտի խօսիմ :

ՅԻԿ : Միթէ հաւատարմութիւն
չունիս վրաս : Քու հարիւր ոսկիդ
քովս սրբազան աւանդ մըն է : Լա-
ւագոյն կը սեպեմ ցմահ պարտական
մնալ քեզ, քան թէ ժամ մը նոյն
պարտքս ուրանալ :

ԲԱՐԹ : Թող այդ մէկդի : Հիմա
ըսէ ինձ թէ որդիդ տարած չաքար-
ներդ ինչպէս գտաւ :

ՅԻԿ : Ի՞նչ տեսակ չաքար, ի՞նչ
ըսել կուզես :

ԲԱՐԹ : Այո՛, չաքար, որ այս առ-
տու սապէս նամակի թղթի մէջ
փաթթած տարիր . . .

ՅԻԿ : Կուռք ըլլամ թէ որ բան
մը . . . :

ՔԱՐԹ : (Ընդմիջելով) Պարոն Ֆիկա-
րօ, ապաւրածիս պէս այն չաքար-
ները տղուդ իմ կողմէս յատկապէս
տուիր . . . :

ՅԻԿ : Հա՛, հա՛, սա, սա առաւօտ-
եան չաքարները : Ի՞նչ անբան եմ.
բոլորովին միտքէս ելեր էր . . . ան,
պզտիկը չնորհակալ եղաւ, մեծա-
պէս չնորհակալ, եւ անուշ անուշ
կլկեց :

ԲԱՐԹ : Այո՛, կլկեց, Պարոն, կլկեց .
այս նենգութեան թելը ձեռքէդ փա-
խեր էր, միտքդ ձգեցին . հոգ չէ :
Յիրաւի, սքանչելի արհեստ մէ

դորձածդ, պարոն :

ՅԻԿ : Ի՞նչ կայ որ, Պարոն :

ԲԱՐԹ : Այդ արհեստով աղուոր
համբաւ մը պիտի ստանաս, Պարոն :

ՅԻԿ : Պիտի աշխատիմ պաշտպա-
նելու նոյն համբաւս :

ԲԱՐԹ : Անշուշտ տանջանք կրելու
համար :

ՅԻԿ : Այդ իմ գիտնալու բանս է :

ԲԱՐԹ : Պարոն, այդ ի՞նչ ամբար-
տաւան կերպեր են : Գիտցած ըլլաս
որ երբոր իմաստակի մը հետ կը վի-
ճաբանեմ անոր բնաւ գլուխ չեմ
ծռեր :

ՅԻԿ : (Կռնակը ածոր դարձնելով) Ու-
րեմն, պարոն, այս մասին համամիտ
չենք : Ես ընդհակառակն անոր միշտ
կռնակս կը դարձունեմ :

ԲԱՐԹ : Էհէ, էհէ, պարոն Լեւոն,
կը լսես սա խենդին խօսքերը :

ՅԻԿ : Ձէ, ես խենդ չեմ : Պարոն,
դուն կարծես թէ գեղջուկ սափրիչի
մը հետ է գործդ, որ ածելին ածե-
լէն ուրիշ բան չգիտէր . բայց գիտ-
ցիր, Պարոն, որ ես ալ Մատրիտի
մէջ գրիչ չարժած եմ, եւ թէ որ
քսու ու բանասրկու լեզուներ դէ-
մըս չեկէին . . . :

ԲԱՐԹ : Է՛ջ, ինչո՞ւ համար անկէց
ելար, եւ հոս գալով արհեստդ փո-
խեցիր . . . :

ՅԻԿ : Ի՞նչ ընեմ, պարագայից
յարմարելու է : Եկու դու իմ տեղս
անցիր :

ԲԱՐԹ : Ես քու տեղդ անցնիմ : Աստ-
ուած չընէ . միայն թէ խենդ ըլլալ
պէտք է :

ՅԻԿ : Պարոն, կը նայիմ որ յար-
մարութիւն ունիս արհեստիս . թող
վրայէ քու արհեստակիցդ, որ ան-
գին խորունկ մտամուքի մէջ է :

ԿՈՄՍ: (Ինքզինքին դալով) Չէ, Պա-
րոն, ես անոր ընկերակիցը չեմ:

ՖԻԿ: Չէս. տեսնելով որ միասին
խորհրդէ նստեր էք, կարծեցի թէ
մի եւ նոյն արհեստը կը բանիք:

ԲԱՐԹ: (Բարկութեամբ) Բայց դուն
ինչ բան ունիս հոս, ինչո՞ւ եկար.
արդեօք նորէն վարդաւորին յանձ-
նելիք նամակ մը ունիս. ըսէ նայիմ,
ինչ կուզես:

ՖԻԿ: Ինչպէս պարապ տեղ կը
կշտամբես մարդս: Է՛հ, միթէ այ-
սօր ածիլուելու օրդ չէ, պարոն. մի-
նակ ասոր համար եկայ:

ԲԱՐԹ: Վաղուան թող մնայ:

ՖԻԿ: Վաղուան. անկարելի բան.
վաղը առտու բոլոր զօրայ դունդը
դեղ պիտի առնու եւ մատակարա-
րողն ալ ես եմ: Ալ գնա մոտձէ
թէ ժամանակա ժրջափ սուղ է: Ու-
րեմն չնոր՞ ըրէ, Պարոն, սենեակդ
անցնելու:

ԲԱՐԹ: Չէ, պարոն, հիմա խուցս
չեմ երթար: Բայց... Ինչ վնաս ու-
նի թէ որ սա տեղը ածիլուիմ:

ՎԱՐԴ: Որչնո՞ի քաղաքավար ես.
սենեակս ինչ եղեր է:

ԲԱՐԹ: Մի, նորէն մի սրդողիր.
ներէ աղջիկս. ձայնիդ անուշութենէ
չեմ կրնար դատուիլ:

ՖԻԿ: (Յած առ Կոմն) Չինքը աս-
կից քակել հեռացընելը անհնարին
բան է: (Բարձր) Ուր էք նայինք,
Եռանդուն, Արթուն, պարոնին դաշ-
տը, թասը, սապոնը, ինչ որ պէտք
է, բերէք:

ԲԱՐԹ: Թէ որ բան չունիտ կանչէ:
Չէս գիտեր որ խեղճերը յոգնած,
թրջած, կրտած հաւ դարձուցիր եւ
սատակի պէս ինկած պառկած են:

ՖԻԿ: Ուրեմն ես կերթամ պէտք
եղածը բերելու: Կարծեմ թէ ածե-
լիիդ կազմը խուցդ է: (Առ Կոմն, ցած)
Հիմա նայիս թէ ինչպէս դուրս պի-
տի քաշեմ զանի:

ԲԱՐԹ: (Բանալիներուն կապոցը տալու
ատեն կըսէ մտածելով) Չէ, չէ, ես ան-
ձամբ կերթամ: (Յած ձայնով կըսէ Կոմ-
սին) Կաղաչեմ, աչքդ վրանին ըլլայ:

ՏԵՍԻԼ 2.

ԿՈՄՍ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ՖԻԿԱՐՕ

ՖԻԿ: Ա՛խ, փախուցինք, առիթը
փախուցինք ձեռքէ. ուր էր թէ բա-
նայիներուն կապոցը ինծի տար:

վանդակին բանալին անոր մէջը չէ
մի:

ՎԱՐԴ: Այո՞ մէջն է. ամենէնսորն է:

ՏԵՍԻԼ Է.

ԲԱՐԹԱՄ, ԿՈՄՍ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ՖԻԿԱՐՕ

ԲԱՐԹ: (Դառնալով մեկուսի) Ա՛հ,
ինչ անխելք եմ. ըրածս դրածս չը

գիտեմ. սա սատանայ սափրիչը ինչ-
պէս հոս կը թողում կերթամ: (Առ

Ֆիկարօ) Առ , առ սա կապողը (կուտայ) կերթաս խուցս , գրասեղանիս վարի աչքը կը բանաս . . . բանի մը չի գպչիս ան :

Ֆիկ : Ա՛հ , կրողը տանի դպչողը :

այս ինչ կասկածոտ մարդ ես . (Մեկուսի , դուրս ելլելով) Նայեցէք Աստուած ինչպէս մեզի պէս անմեղներուն սրտին ուխտը կը կատարէ :

ՏԵՍԻԼ Ը.

ԿՈՄՍ , ՎԱՐԴՈՒՀԻ , ԲԱՐԹԱՄ

ԲԱՐԹ : (Յած , առ կոմսն) Ահա այս գարշելին է նամակը կոմսին տանողը :

ԿՈՄՍ : (Յա՛) Հանած վարածի մը դէմք ունի :

ԲԱՐԹ : Ալ այսուհետեւ չեմ բռնուիր :

ԿՈՄՍ : Արդէն գործին դժուար մասը աւարտեցինք :

ԲԱՐԹ : Ամեն բան կշռելէն ետեւ՝ մտածեցի որ աւելի մեծ խոհեմութիւն է զանի խուցս խրկել քան թէ հոս ասոր հետը ձգել :

ԿՈՄՍ : Բայց իրարու ինչ որ վըս-

տիւնային , ես ալ մասնակից պիտի ըլլայի :

ՎԱՐԴ : Միթէ նո՞ր քաղաքավարութիւն է , պարոններ , այդպէս ընկերութեան մէջ փափսալ . հապա դասս երբ պիտի առնեմ : (Այս միջոցիս աղմուկ մը կը լսուի դրսէն , նման առօթներու խորտակումին) :

ԲԱՐԹ : (Պօռալով) Ի՞նչ շէնկոց էր այն . անդգամ սափրիչը բոլոր գեղեցիկ կազմս սանդուխէն վար նետած՝ խորտակած պիտի ըլլայ . . . (Դուրս կը վազէ) :

ՏԵՍԻԼ Թ.

ԿՈՄՍ , ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ԿՈՄՍ : Ֆիկարօին սատանայութեան փառք տալով՝ պէտք եղածին վրայ խօսինք : Կաղաչեմ , տիրուհիս , այս իրիկուն անպատճառ ժամ մը որոշենք իրարու հետ առանձին տեսնուելու , որպէս զի զքեզ այդ գե-

րութենէդ ազատեմ :

ՎԱՐԴ : Ա՛խ , Լէնտորս :

ԿՈՄՍ : Եւ կրնամ մինչեւ պատուհանիդ վանդակը ելլալ . իսկ այս առտու քեզմէ առած նամակս գիտես ինչ ըրի . . . :

ՏԵՍԻՒԼ Ժ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ԲԱՐԹԱՄ, ԿՈՄՍ, ՖԻԿԱՐՈ

ԲԱՐԹ, Գուշակածիս պէս ելաւ .
ստեղծեալ բան խորտակեր , ջարդ ու
բուրդ ըրեր է :

ՖԻԿ: Ասանկ պզտիկ բանի մը հա-
մար , այսչափ վայնասուն փրցունել
պէտք է : Սանդուղին վրայ բոլորու-
մին մուտ էր : (Կոմսին կը ցուցնէ բա-

նուշին) Վեր ելլելու ատենա բանալիին
մէկը բանի մը պատահեցաւ եւ . . .

ԲԱՐԹ: Կոյր էիր , բանալին ինչո՞ւ
պատահի . . . ձրչափ անճարակ ես :

ՖԻԿ: Է՛հ , պարոն , գնահ աւելի
ճարպիկը գտիր :

ՏԵՍԻՒԼ ԺԱ.

(Նախորդ անձինք) ՎԱՍԻԼ

ՎԱՐԴ, (Զարհուրած մեկուսի) Պարոն
Վասիլ . . .

ԿՈՄՍ: (Մեկուսի) Ո՛ր Նրկին :

ՖԻԿ: (Մեկուսի) Ո՞ր սատանան փը-
չեց . . .

ԲԱՐԹ: (Զանի գիմաւորելով) Ա՛խ , Վա-
սիլ բարեկամ իմ , ուրախ եմ որ
ցաւդ անցուցիր . ուրեմն հիւանդու-
թիւնդ ծանրիկէ կ'է եղեր : Յիրաւի,
պարոն Լեոնը վիճակիդ վրայ բե-
րած լուրերովը զիս զարհուրեցուց .
եթէ կուզես հարցուր անոր . ես ալ
քեզ տեսնելու կուզայի թէ որ հար-
գիլէր . . .

ՎԱՍԻԼ: (Հուարած) Պարոն Լեոնը . . .

ՖԻԿ: (Ոտքով գետին կը զարնէ) Է՛՛՛
սա ինչ է . մինչեւ իրկուն սպասել
պէտք է անիծեալ մօրուքի մը հա-
մար . . . կրողը տանի սափրիչն ալ
ձուլին ալ . . .

ՎԱՍԻԼ: (Ամենուն դէմքը նայելով) Պա-
րոններ , շնորհ ըրէ՛ք հասկըցունելու
ինձի . . .

ՖԻԿ: Երթալէս վերջը որչափ կու-

զես հետը խօսէ :

ՎԱՍԻԼ: Բայց թող մէյմը իմանամ . . .

ԿՈՄՍ: Վասիլ , լաւ կընես թէ որ լը-
ռես . կարծես թէ նորուր մը պիտի հա-
ղորդես պարոն Բարթամին , որ ամեն
բան գիտէ : Ես արդէն իմացուցի ա-
նոր զիս հոս խրկելը երաժշտութեան
դասը քու տեղդ տալու համար :

ՎԱՍԻԼ: (Աւելի զարմանքով) Երաժշ-
տութեան դաս . . . Լեոն . . .

ՎԱՐԴ: (Առ Վասիլ մեկուսի) Խնդ-
րեմ , պարոն Վասիլ , զմեզ սուտ չհա-
նես , ըսելով թէ Լեոնը քու աշա-
կերտդ է . ապա թէ ոչ աչքդ բաց ,
ամեն բան կաւրես , տակն ու վրայ
կընես :

ՎԱՍԻԼ: Վայ , վայ . . .

ԲԱՐԹ: Յիրաւի կըսեմ , պարոն
Վասիլ , աշակերտդ խիստ ազղանդա-
ւոր մէկն է :

ՎԱՍԻԼ: (Ապշած) Իմ աշակերտս . . .
(Յած) իմ դալուս պատճառը կոմսին,
տունէն ելլելը քեզ իմացունել էր :

ԲԱՐԹ: (Յած) Արդէն տեղեկու-

թիւն ունիմ, ունիմ, լո՛ւ է :

ՎԱՍԻԼ: (Յած) Ո՞վ ըստւ քեզ :

ԲԱՐԹ: (Յած) Ո՞վ պիտի ըսէ . ահա
սա պարոնը :

ԿՈՄՍ: (Յած) Անշուշտ ես . քիչ
մը ականջ գիր ինծի :

ՎԱՐԴ: (Յած առ Վասիլ) Քիչ մը
ստի 'ի բերան նստիսնէ, ինչ կըլլայ :

ՖԻԿ: (Յած առ Վասիլ) Ի՜շ, ինձ նայէ,
զատարկ գլուխ, խո՛ւ էս :

ՎԱՍԻԼ: (Մեկուսի) Այս ինչ խայտա-
ռակութիւն է . զիս անբանի տեղ դրեր
էք, կատակերդութիւն կը խաղաք :

ԲԱՐԹ: (Բարձր) Է՛յ, պարոն Վասիլ,
փաստաբանին հետ ինչպէ՛ս ըրիր . . . :

ՖԻԿ: Փաստաբանիդ խօսքը ալ
գիշերուան ձգէ :

ԲԱՐԹ: (Առ Վասիլ) Մինակ հարց-
մունք մը ունիմ, փաստաբանէդ
գո՛հ ես :

ՎԱՍԻԼ: (Շուտած) Փաստաբան մի՛ն :

ԿՈՄՍ: (Դպտելով) Ի՞նչ, միթէ փա-
տաբանը չտեսար :

ՎԱՍԻԼ: (Անհամբեր) Է՛հ, չէ՛ . ըսի
ս, չտեսայ փաստաբանը :

ԿՈՄՍ: (Առ Փարթաժ մեկուսի) Հիմա
ինչո՛ւ համար մէկ հոգիին առջեւ
այդպիսի խօսքեր եւ բացատրու-
թիւններ կը բանաս . հիմա ատենը
չէ, ճամբէ, ճամբէ Վասիլը :

ԲԱՐԹ: (Յած, առ կոմս) Իրաւ որ
իրաւունք ունիս . (Վասիլին) Բայց
չիմացուցիր ինձ թէ ինչպէ՛ս յան-
կարծ հիւանդացար :

ՎԱՍԻԼ: (Բարկութեամբ) Ի՞նչ ըսել
կուգես, չեմ հասկնար :

ԿՈՄՍ: (Մեկուսի, անոր ձեռքը քսակ մը
ըսպրդէ) Այո՛, պարոնը կը հարցընէ
՞է այդ ցաւագար վիճակով ինչպէ՛ս
ելար մինչեւ հոս եկար :

ՖԻԿ: Մահուան պէս դեղնած է

գէ՛մքը :

ՎԱՍԻԼ: Հա՛, հա՛, հիմա ոտքս ջու-
րը իջաւ . . . :

ԿՈՄՍ: Սիրելի Վասիլ, գնա՛, պառ-
կէ գնա՛, հանդիստ չես, եւ կիր-
պարանքդ զմեզ ահուգողի մէջ կը
ձգէ : Գնա՛ պառկէ, գնա՛ :

ՖԻԿ: Երեսիդ գոյնը նետեր է, գը-
նա՛ պառկէ :

ԲԱՐԹ: Արդարեւ ջերմիդ հոտը մը-
ղոն մը հեռուէն քիթիս կը զարնէ,
գնա՛, գնա՛ պառկէ, բարեկամ :

ՎԱՐԴ: Ինչո՛ւ համար անկողնէդ ե-
լար . կըսեն թէ ջերմը տարափոխիկ
է, գնա՛ պառկէ, գնա՛ :

ՎԱՍԻԼ: (Սաստիկ զարմացմամբ) Եր-
թամ պառկիմ :

ԱՄԵՆՔԸ: (Միասին) Անտարակոյս,
պէտք է որ երթաս :

ՎԱՍԻԼ: (Ամենուն երեսը նայելով) Յի-
րաւի, պարոններ, ասկից քաշուիլս
գէշ չըլլար . կը նայիմ որ ամեն բան
փոխուեր է եւ ես հոս օտարականի
մը պէս եմ :

ԲԱՐԹ: Վաղը տեսնուինք, թէ որ
աղէկի դառնաս :

ԿՈՄՍ: Վասիլ, վաղը կանուխէկ
կուգամ գընդ տեսնելու :

ՖԻԿ: Կազաչեմ, այս գիշեր աղէկ
մը տաքցիր, քրտընիր :

ՎԱՐԴ: Գիշեր բարի, պարոն Վա-
սիլ :

ՎԱՍԻԼ: (Մեկուսի) Դժոխքը տանին
զիս թէ որ այս խօսքերէն բան մը
հասկըցայ, իսկ եթէ այս քսակն ու
չըլլար . . . :

ԱՄԵՆՔԸ: Բարի գիշեր, պարոն Վա-
սիլ, բարի գիշեր :

ՎԱՍԻԼ: (Գուրս ելելով) Շատ աղէկ,
բարի գիշեր, գիշեր բարի :
(Ամենքը ուղեկից կըլլան անոր ծիծաղելով),

ՏԵՍԻՆԷ ԺԲ.

ՆԱԽՈՐԴԻՔ (Բաց 'ի վասիէն)

ԲԱՐԹ: (Ծածր ձայնով) Ես այս մարդուն դէմքը չհաւանեցայ:

ՎԱՐԴ: Աչոււնները կարծես թէ դարձած էին:

ԿՈՄՍ: Բաց օդը դարկած է զինքը:

ՖԻԿ: Դուք ալ դիտեցիք թէ ինչպէս առանձին կը խօսակցէր: Նայէ ինչ է մարդս. թռչունի պէս, հովի պէս բան մը: (Բարձրաձայն) Էյ, ալ այս անգամ ըսելիք չկայ, հարկաւ պիտի ածիլուին: (Կոմսէն շատ հեռու աթոռ մը կուտայ և սրբիչը կը պատրաստէ):

ԿՈՄՍ: Ազնիւ օրիորդ, դասդ չաւարտած՝ երաժշտական արհեստին վրայ, զոր քեզի սորվեցունելու պատիւը ունիմ, քանի մը կարեւոր դիտելիք կան քեզի հաղորդելու: (Լը մօտենայ և անոր ականջէն վար կը խօսի):

ԲԱՐԹ: (Առ Ֆիկարօ) Էյ, մէկդի կեցիր, կարծես թէ դիտմամբ առջեւ կուգաս կը կանգնիս որպէս զի չտեսնեմ. . . :

ԿՈՄՍ: (Յած առ վարդուհի) Վանդակին բանալին քովս է արգէն, կէս գիշերին հոս ենք, դիտեցած ըլլաս:

ՖԻԿ: (Սրբիչը Բարձրաձայն վեղը անցուցելով) Տեսնելու ինչ կայ. թէ որ պարի դաս ըլլար, նայելու հետաքրքրութիւնդ կաժէր, բայց երգելու ձայնը հեռուէն. . . այի, այի. . . :

ԲԱՐԹ: Ի՞նչ եղար:

ՖԻԿ: Աչքս բան մը մտաւ, ինչ է արդեօք: (Վախքը կը մօտեցունէ):

ԲԱՐԹ: Մի՛, մի՛ շիեր:

ՖԻԿ: Չախ աչքս է, կաղաչեմ,

քիչ մը ուժգին փչէ: (Բարձրաձայն Ֆիկարօն գլուխը կը բռնէ վրայէն կը նայէ, սաստիկ կը հրէ անդին և կերթայ սիրահարներուն ետեւը կայնելով անոնց խօսակցութիւնը մօտիկ կընէ):

ԿՈՄՍ: (Յած առ վարդուհի) Իսկ նամակիդ դալով այնպիսի շիտթութիւն մը առաւ զիս հոս տեղ երեւալու. . . :

ՖԻԿ: (Հեռուէն, կակնարկէ) Հըմ. . . : հըմ. . . :

ԿՈՄՍ: Ի՛նչ ծպտեալ կերպարանքս անօգուտ դառնալու. . . :

ԲԱՐԹ: (Ներկութիւն մէջ տեղ բռնելով) Ծպտեալ կերպարանքդ մի. . . :

ՎԱՐԴ: (Չարհուրած) Ո՛հ. . . :

ԲԱՐԹ: Շատ լաւ, տիրուհիս, շատ լաւ. մի վրդովիր: Ի՞նչ մինչեւ իմ աչքիս առջեւ, իմ ներկայութեանս այսպէս զիս անարդիւր, նախատելու կը յանդգնիք:

ԿՈՄՍ: Ի՞նչ ունիս, Տէր իմ:

ԲԱՐԹ: Ներդաւոր, մատնիչ լեռն:

ԿՈՄՍ: Պարոն Բարձրամ, թէ որ այդպէս միշտ խելքիդ դալով օրն 'ի բուն պիտի փրփրիս, ինչպէս որ ականատես եմ, զարմանք չեն ուրեմն այս օրիորդը կինդ ըլլալու դժկամակութիւն ցուցնելուն:

ՎԱՐԴ: Ես, ես անոր կենակից ըլլամ: Ես իմ կեանքս այսպիսի նախանձոտ ծերութիւն մը հետ անցունեմ, որուն ամենամեծ շնորհքը ինձի դարչնելի դերութիւն մը պարգեւել պիտի ըլլայ: Ո՛հ Աստուած չընէ:

ԲԱՐԹ: Ո՛հ, Ի՞նչ կը լսեմ:

ՎԱՐԴ: Այո՛, բարձրաձայն կըսեմ որ լսես, իմանաս որ հողիս եւ մարմինս պիտի նուիրեմ զիս այս ահռելի բանտէս կորզող ազատող մար-

դուն, այս զնտանէս, ուր որ թէ անձս եւ թէ ստացուածքս անիրաւաբար լծի տակ կաշկանդուած են: (Վարդուհին դուրս կելնէ):

ՏԵՍԻՆ ԺԳ.

ԲԱՐԹԱՄ, ԿՈՄՍ, ՖԻԿԱՐՈ

ԲԱՐԹ: Կատողութենէս կը խըղդուիմ:

ԿՈՄՍ: Ստուգիւ, տէր իմ, շատ դժուարին բան է որ կին մը...

ՖԻԿ: Ի հարկէ, ծաղկահասակ կին մը եւ ալեւոր մարդ մը անհամեմատ բաներ են, որ իրաւամբ ծերունոյդ գլուխը կը տաքնապեն:

ԲԱՐԹ: Դեռ, դեռ երեսի ջուր ու-

նիք բերան բանալու, երբոր տաք տաք գործի վրայ բռնեցի գձեղ: Անիծեալ սափրիչ, ձեռքէս գայ...:

ՖԻԿ: Ես պէտք է որ քաշուիմ, խելքին դպեր է:

ԿՈՄՍ: Ես ալ նոյնպէս, տարակոյս չկայ որ խենդ է:

ՖԻԿ: Փախուկ է, փախուկ...: (Դուրս կելնեն):

ՏԵՍԻՆ ԺԴ.

ԲԱՐԹԱՄ (Հաւածելով)

ԲԱՐԹ: Փախուկը ով է, վատաղգի խաբէբաներ, սատանային արքան-եակները, որուն պաշտօնը հոս տեղ կատարելու եկեր էք, կրողը տանի գձեղ... փախուկ եմ ա... կոյր էի ես... ինչպէս սա լոյսը կը տեսնեմ այնպէս ալ տեսայ զիրենք որ... եւ լըբաբար կուգն ուրանալ... անի, այս հանելուկը մինակ Վասիլը կարող

է մեկնել. այո՛, կանչել տամ. ով կայ հոն... նորէն մոռցայ որ ամենքը սատկեր են... դրացիներէն մէկը, կամ առջեւս ելլողը բռնեմ խրկեմ: Յիբաւի, խենդանալը բան մը չէ, խենդենալը բան մը չէ:

(Մեջնարաբին ժամանակը թատրոնը կը մթանայ, փոթորիկ ձայն կը լսուի, եւ երգէնը կը նուագէ):

ԱՐԱՐ ԶՈՐՐՈՐԴ

(Թատրոնը մութ է)

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՍԻԼ (Թղթեայ լապտեր մը 'ի ձեռին) :

ԲԱՐԹ: Ի՞նչ, պարոն Վասիլ, ըստուգի՛ւ չես ճանչեր ան մարդը : Ինչպէ՞ս կարելի է այդ բանը :

ՎԱՍԻԼ: Եթէ բան գործ չունիս հազար անգամ հարցունք . միշտ նոյն պատասխանը պիտի ընդունիս : Թէ որ վարդուհիին գիրը քեզի յանձնեց ըսել է թէ կոմսին պատգամաւորն է : Բայց ինձ չտորած չքեղ պարզեւին նայելով շատ կարելի է որ նոյն ինքն կոմսն ըլլայ :

ԲԱՐԹ: Շատ հաւանական չերեւիր, բարեկամ : Բայց սա պարզեւը, է՛հ, ինչո՞ւ համար ընդունեցար :

ՎԱՍԻԼ: Ի՞նչ ընէի : Ես նոյն միջոցին կարծէի թէ վէճի տակ եղած գործին վրայ միաբաներէք, եւ զիս ծաղրել կուզէիք : Իսկ այնպիսի կնձռոտ պարագաներու մէջ ոսկուով լիքմալ մը ինծի միջո՞տ անհակառակելի փաստ մը երեւցած է : Բայց վերջապէս ինչ է որոշումը :

ԲԱՐԹ: Թէ որ իմ տեղս ըլլաս, Վասիլ, վերջին ճիգդ ալ չես թափեր աս աղջկան հետ կարգուելու համար :

ՎԱՍԻԼ: Զէմարիտը կուզես բարեկամ, ես այնպիսի բան չեմ ըներ, որ եւ իցէ ստացուածքի մասին, բարիք մը ձեռք ձգելը չէ գլխաւոր քանը . այլ բանը զանի վայելելով երջանիկ ըլլալն է : Թէ որ իմ կար-

ծիքս կը հարցունես, չսիրող կնկան մը հետ կարգուելը փտանգի դուռ . . .

ԲԱՐԹ: Իմացայ փորձանք է եւ . . . կը վախնաս :

ՎԱՍԻԼ: Տարակնյս մը կայ, պարոն . . . այս տարի քանի քանի հատ պատահեցաւ . . . ես ըլլամ տեղդ անոր սիրտը չեմ բռնաբարեր :

ԲԱՐԹ: Վարձքդ կատար, պարոն : Լաւագոյն կը սեպեմ որ զիս առնելով ինքը լայ ողբայ, քան թէ ես մեռնիմ, անոր հետ չի կարգուելու համար :

ՎԱՍԻԼ: Այդ ուրիշ բան է, կը մեռնիս հա՛ : Ուրեմն կարգուէ, բարեկամ, շուտով կարգուէ :

ԲԱՐԹ: Իմ միտքս ալ այդ է, եւ այս գիշեր հարսնիքը պիտի կատարեմ :

ՎԱՍԻԼ: Ուրեմն մնաս բարեաւ, մինակ աշխատէ որ աշակերտունիիդ առջեւ բոլոր թշնամիներդ սեւցունես եւ դժոխքին անդունդը զըլորես :

ԲԱՐԹ: Այդ կէտը չեմ մոռնար :

ՎԱՍԻԼ: Զրպարտութիւն, բժիշկ, զրպարտութիւն : Այս է այսօրեայ բանուկ ստակը :

ԲԱՐԹ: Ահաւասիկ վարդուհիին գիրը, զոր Լեւոնը ինձ տալով ականջ կամօք գործածելու կերպն ալ սորվեցուց :

ՎԱՍԻԼ: Այ մնաս բարեաւ, ժամը
չորսին ամենքնիս ալ հոս կը գտնու-
ւինք:

ԲԱՐԹ: Ժամը չորսին ուշ է:

ՎԱՍԻԼ: Անկէց առաջնալ անկարե-
լի է: Նօտարը ուրիշ տեղ զբաղած
է:

ԲԱՐԹ: Ի՞նչ, ուրիշ ամուսնութիւն
ալ կայ:

ՎԱՍԻԼ: Այո՛, Ֆիկարօ ստիրիչին
տունը. վասն զի իր քրոջը աղջիկը
կը կարգէ:

ԲԱՐԹ: Իր քրոջը աղջիկը. բայց
քրոջ աղջիկ չունի:

ՎԱՍԻԼ: Այսպէս ըսեր են նօտարին:

ԲԱՐԹ: Սա անզգամը նորէն որո-
գայթ մը կը լարէ. ի՞նչ սատանայու-
թիւն է...

ՎԱՍԻԼ: Կարելի է մակարեւել որ...

ԲԱՐԹ: Ո՛ր գիտէ. աս մարդիկներէն
վախնալու է... այնպէս արագաշարժ

են եւ ուշիմ որ... բայց տուած
լուրդ միտքս նորէն պզտորեց: Գնա՛,
գնա՛ նօտարը առ եւ հոս անմիջապէս
դարձիր:

ՎԱՍԻԼ: Չե՛ս լսեր որ կանձրեւէ
սոսկալի օդ մը կայ դուրսը. բայց
քու սիրոյդ ամեն բան յանձն կառ-
նում: Ի՞նչ կընես, խնդրեմ...

ԲԱՐԹ: Մինչեւ դուռը պիտի ու-
ղեկցիմ քեզ. Մարդ չունիմ. բոլոր
սպասաւորներս հաշմանդամ ըրին ձը-
գեցին:

ՎԱՍԻԼ: Հոգ չէ, ես իմ ապտերս
ունիմ:

ԲԱՐԹ: Ահաւասիկ, Վասիլ, առ սա
պտուտակը, ուզած դուռդ բաց: Ես
քեզ կսպասեմ, նօտարէն եւ քեզնէ
զատ ճանճ անգամ պիտի ներս չառ-
նեմ այս գիշեր:

ՎԱՍԻԼ: Այսպիսի զգուշութիւննե-
րով գործդ յաջող պիտի երթայ:

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ (Իր խուցէն ելելով)

ՎԱՐԴ: Խօսակցութեան ձայն մը
զարկաւ ականջս: Ճիշտ կէս գիշեր
է: Լէնտօրը ինչո՞ւ չերեւցաւ: Այս
գէշ օգը անգամ իր նպատակիննը-

պատասաւոր է... Ա՛հ, Լէնտօր, արե-
ղեօք զիս խաբեցիր... բայց չշուկ
մը կը լսեմ... վայ գլխիս, դատար-
արակա է, փախչիմ, փախչիմ:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ԲԱՐԹԱՄ.

ԲԱՐԹ: (Ճրագով մը ներս կուգայ) Վայ,
Վարդուհի, որովհետեւ դեռ արթուն
ես...

ՎԱՐԴ: Ես ալ պառկելու պիտի եր-

թայի:

ԲԱՐԹ: Այս սոսկալի եւ փոթորե-
կալի օդին քնանալը դժուար է, եւ
ես ալ չառ ստիպողական ըսելիքներ

ուշնիմ քեզի :

ՎԱՐԴ: Ի՞նչ է ըսելիքդ , Պարոն :
Բաւական չէ՞ զիս ցորեկները տան-
ջելի :

ԲԱՐԹ: Վարդուհի , մտիկ ըրէ ին-
ծի :

ՎԱՐԴ: Վաղը մտիկ կընեմ :

ԲԱՐԹ: Կաղաչեմ վայրկեան մը մի-
այն :

ՎԱՐԴ: (Մեկուսի) Թէ որ ելլայ գայ ,
ի՞նչ պիտի ընեմ :

ԲԱՐԹ: (Անոր նամակը ցոյց տալով)
Այս գիրը կը ճանչնաս :

ՎԱՐԴ: (Ճանչելով) Ա՛հ , Տէր Աստ-
ուած . . . :

ԲԱՐԹ: Վարդուհի , բնաւ միտք
չուշնիմ քեզի յանդիմանելու այս բա-
նիս համար : Գուտարիքդ եղողները
կրնան երբեմն մոլորել բայց ես քու
բարեկամե՞ եմ , մտիկ ըրէ ինծի :

ՎԱՐԴ: Հիմա խեղճ գլխէս կը թը-
ռի :

ԲԱՐԹ: Այս նամակը զոր առ Ալ-
մալեան կոման գրած ես . . . :

ՎԱՐԴ: Առ Ալմալեան կոման :

ԲԱՐԹ: Այո՛ , նայէ ի՞նչ անողորմ
մարդ մ'է : Սոյն գիրը ընդունելուն
պէս կսկսի ասդիս անդին պարծե-
նալ . եւ այն իմ ձեռքս անցաւ այն-
պիսի կնիկէ մը , որուն սիրոյն հա-
մար զքեզ մոռցեր , գոհեր է :

ՎԱՐԴ: Ալմալեան կոմսը . . . :

ԲԱՐԹ: Այո՛ կը տեսնեմ որ կը հի-
անաս կը մնաս այսպիսի անօրէնու-
թեան մը վրայ : Վարդուհի , կանայք
իրենց անիրօժութեամբը միշտ միա-
միտ եւ դիւրահաւան կըլլան : Բայց
աչքդ բաց եւ իմացիր թէ ի՞նչ ահ-
ռելի թակարթով զքեզ պիտի որսան
եղեր : Այն կիներ ամեն բանձանոյց
ինձ , թերեւս քեզի պէս վտանգա-

ւոր հետամուտէ մը ազատելու մտօք
Յիրաւի , քանի յիշեմ դողս կը բռնէ :
Ալմալեանը , Ֆիկարօն , եւ Լեւո-
նը , որ Վասիլին կեղծ աշակերտն
է , եւ իրօք կոմսին վատ արքանեա-
կը , մէջերսին սոսկալի դաւակցու-
թիւն մը հնարեր են եւ զքեզ այն-
պիսի անդէղի մէջ պիտի գահավի-
մեն եղեր , ուսկից ազատիլդ անհա-
րին բան մըն էր :

ՎԱՐԴ: (Յաւագին) Ո՛հ , ի՞նչ ահռե-
լի ոճիր . . . Լէնտօրը . . . ի՞նչ այն
պատանին . . . :

ԲԱՐԹ: (Մեկուսի) Վայ , Լէնտօրն
է եղեր :

ՎԱՐԴ: Ալմալեան կոմսին . . . ու-
րիշ մը համար զիս հրապուրելու ե-
լեր է . . . :

ԲԱՐԹ: Այդպէս ըսինսամակդ տա-
լով :

ՎԱՐԴ: (Կատաղած) Ա՛խ , այս ի՞նչ ա-
նիրաւութիւն է . . . պիտի պատժեմ
զինքը : Պարոն , դու հետս կարգը-
ւելու կը փափաքէիր արդէն . . . :

ԲԱՐԹ: Գիտես արդէն ինչպէս կայ-
րիմ , կը մրկիմ քեզի համար :

ՎԱՐԴ: Եթէ նոյն կրակով դեռ կը
վառիս , ես քուկդ պիտի ըլլամ :

ԲԱՐԹ: Լաւ , լաւ , այս գիշեր նո-
տաբը պիտի գայ հոս :

ՎԱՐԴ: Այս բաւական չէ : Ո՛ր եր-
կին . այս ի՞նչ նուաստութիւն է իմս .
գիտցիր , պարոն , որ անզգամ նեւ-
զաւորը այս գիշեր սա վանդակէն
ներս պիտի մտնէ , որուն բանալին
վարպետութեամբ մը քովէդ գող-
ցան :

ԲԱՐԹ: (Բանալիներուն փունջը քննե-
լով) Ա՛խ , անօրէններ : Ազջիկս , ալ
քովէդ չեմ հեռանար .

ՎԱՐԴ: (Ստեղծագործ) Ա՛հ , կը դողդո-

զամ, սրտոն : Հասկա թէ որ սրով
եւ հրայանով գան, ինչ պիտի ը-
նենք :

ԲԱՐԹ : Աղէկ ըսիր . վրէժ քակե-
լու առիթը ձեռքէ չփախցունեմ .
Դու վարդուհի, Մարինային խուցը
գնա, եւ ներսէն լաւ մը կղպակը
դիր : Ես երթամ զինուորներ բերեմ
եւ տան մէջ անոր գառն սպասեմ .
Թէ որ անգամ մը իբրեւ գող զին-
ուորներու ձեռքը անցնի թէ վրէժ

առած եւ թէ ազատած կըլլանք .
վստահ եղիր որ քու հաւատարմու-
թեանդ փոխարէն իմ սէրս պիտի մը-
խիթարէ զքեզ :

ՋԱՐԴ : (Յուսահատ) Խնդրեմ մոռ-
ցիր մինակ իմ մոլորութիւնս : (Մե-
կուսի) Ես իմ յանգգնութեանս պա-
տիժը դտայ :

ԲԱՐԹ : (Երթալով) Օ՛ն երթամ անոր
որոգայթս լարեմ : Վերջապէս ըրի չը-
րի, աղջիկը ձեռք անցուցի, (Կերթայ) :

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ՋԱՐԴ : Իր սիրով պիտի միտիթարէ
եղեր . . . զիս թշուառս . . . (Թաշկնա-
կը կը հանէ եւ կսկսի սաստիկ լալ) Ի՞նչ
ընեմ հիմա . . . հիմա ուր որ է կու-
գայ : Միտքս դրի անոր սպասելու
եւ վատութիւնը երեսին տալու :
Քանի որ այս անիրաւութիւնը գոր-
ծեց, չեմ վախճար, ալ չի կրնար

բռնել զիս . . . Ա՛հ, եւ որչափ ա-
րիաւարութեան կարօտ եմ : Այն աղ-
նիւ դէմքը, անուշ ճակատը, սրը-
տաշարժ ձայնը քանի . . . բարէ,
խաբեքայի մը լրտեսը ու արբանեա-
կին է եղեր : Ա՛խ, որչափ ողորմելի,
ողորմելի եմ ես . . . Տէր Աստուած . . .
վանդակը կը բանան : (Ներս կը քաշուի)

ՏԵՍԻԼ Ե.

ԿՈՄՍ, ՖԻԿԱՐՈ (վերարկու մը հագած, պատուհանը կերեի)

ՖԻԿ : (Դեպ 'ի գուրս կը խօսի) Ոտքի
ձայն լսեցի . մէկը ձգեց փախաւ .
մտնեմ կըռեք :

ԿՈՄՍ : (Դրեմ) Մարդ էր :

ՖԻԿ : Ո՛չ :

ԿՈՄՍ : Վարդուհին պիտի ըլլայ
որ քու վայրենի դէմքէդ սարսափած
փախած է :

ՖԻԿ : (Ներս խուցը կը ցատկէ) Այն-

պէս կերեւի եւ ինձ . . . անձրեւ, փո-
թորիկ, որոտում ու փայլակ չի նա-
յելով վերջապէս հասանք :

ԿՈՄՍ : (Երկար կրկնոց մը հագած)
Ձեռքդ ինծի տուր . (Ինքն ալ վաւ կը
ցատկէ) Յաղթանակը մերն է :

ՖԻԿ : (վերարկուն կը նետէ) Կար-
ծես թէ չորս կողմէ գնդակէ . . .
անձրեւային գնդակներէ զարնուած

կը դառնանք : յիրաւի սքանչելի օգնէն մըն է բաղդ բնտուելու համար : Տէր իմ , դու ինչպէս կը դառնես այս գիշերային օդը :

ԿՈՄՍ : Արահարի մը համար ըզմայլելի է :

Ֆիյ : Խօսք չիկայ . բայց խորհըրդակցի մը համար վոքը ինչ . . . հապա թէ որ դան մեղայս տեղ կու խեն , ինչ ապուր պիտի ուտենք :

ԿՈՄՍ : Գաւն հետո չես մի : Ես սերիչ հոգ մը ունիմ . թէ որ օրիորդը չուզէ դատարարակին տանիւնէն զատուիլ , այն ատեն ինչ պիտի ընենք :

Ֆիյ : Անհիմն մտմտութեամբ : Աղջկան վրայ երեք զօրաւոր դրգուիչ ունիս :

սէր , աստելութիւն եւ երկկեղ :

ԿՈՄՍ : (Ի՛նչպ 'ի ներս մութին կը նայի) Բայց ես կը մտածեմ թէ ինչպէս բացէ 'ի բաց ըսեմ անոր որ նստարը զմեզ կարգելու համար քու տունդ կըսպասէ : Այս խորհուրդս տարօրինակ եւ յանդուգն պիտի սեպէ եւ զիս ալ անլինեմ :

Ֆիյ : Թէ որ նա զքեզ անվեհեր անուանէ , դուն ալ զինքը անգուլթ կոչէ : Կանայք կախորժին որ մարդիկ զիրենք անգուլթ անուանեն : Երկար խօսք ինչ պէտք է . թէ որ անոր աչքը փափաքածիդ պէս ջերմ դառնես , այն ատեն ո՞վ ըլլալդ անոր կը յայտնես , եւ ինքն ալ քու զգացմանցդ վրայ վստահ կը մնայ :

ՏԵՍԻՍ Զ.

ԿՈՄՍ , ՎԱՐԴՈՒՀԻ , ՖԻԿԱՐՕ (Որ տեղանին վրայ եղած մամերը կը վառէ)

ԿՈՄՍ : Ահաւասիկ , ինքը . . . իմ (գեղանի վարդուհիս է :

ՎԱՐԴ : (Շինովի համեստութեամբ) Պարոն , սկսիւ էի անձկանօք տարակուսիլ քու գալստեանդ վրայ :

ԿՈՄՍ : Զմայլելի անձկութիւն . . . : Ազնիւ Օրիորդ , վիճակիդ դառնութենէ օգուտ մը քաղել չի կարծուելու համար , չի վայլէր արդարեւ ինձ առաջարկել քեզ իմ թշուառ բաղդիս բաղդակից ըլլալու , սակայն եթէ կամովին ապաստանարան մը ընտրելու յօժարութիւն ունիս , կերդնում պատուոյս վրայ . . . :

ՎԱՐԴ : Պարոն , թէ որ ձեռքս առ քեզ կարկառելէն ետեւ , սիրտս ալ անմիջապէս քեզ հուրիւրէի , դուն հիմա հոս չէիր գտնուեր : Թերեւս

այս միւր տեսութեան մէջ անկանտութեան մը նշմարուի . բայց զայն անհրաժեշտ հարկի մը տալով յուսամ որ զիս մեղապարտ չես դատիր :

ԿՈՄՍ : Ուրեմն , դու Վարդուհիս , կը զիջանիս թշուառի մը , չաղնուական եւ անհարմար մարդու մը կենակիցը ըլլալու . . . :

ՎԱՐԴ : Հարստութիւն . Ազնուականութիւն : Ա՛հ , ասոնք բաղդին պատահական խաղերն են : Թէ որ միմակ քաջ համոզուիմ որ սէրդ եւ խորհուրդներդ անպատիր են եւ անսուղ . . . :

ԿՈՄՍ : (Անոր ոտքը խփելով) Ա՛հ , Վարդուհիս , կը սիրեմ , կը պաշտեմ զքեզ . . . :

ՎԱՐԴ : (Սրտմտած) Հեռու , հեռու

կեցիր, անօրէն դու. . . ինչպէս կը
յանդգնիս պղծելու. . . դու զիս կը
նկատուս. . . օհ, կորիր, ալ ինծի հա-
մար վտանգաւոր անձ մը չես դու :
Այդ խօսքը կըսպառէի բերնէդ որ
զքեզ ատեմ, քամահրեմ : Բայց ըզ
քեզ քու խղճիդ խայթին չդատապար-
տած, (լալով) ծանիր որ ես զքեզ
կը սիրէի, քաջ իմացիր որ քու ան-
բաղդ վիճակիդ մասնակից ըլլալը իմ
երջանկութիւնս կը համարէի : Թըշ-
ուառական Լէնտօր . պատրաստ էի
ամեն բան թողուլ քու ետեւէդ գա-
լու համար . սակայն քանի որ իմ
բարութիւններս չսորաչար եւ վատո-
րէն գործածեցիր, քանի որ անօրէն-
նութեամբ մը զիս որսալով այն սոս-
կալի Այմաւկեան կոմսին ծախելու
կաշխատէիր, ես ալ այս իմ տկա-
րութեանս մէկնչանը ձեռք ձգեցի :
Մի թէ կը ճանչես այս նամակը :

ԿՈՄՍ. (Աշխուժով) Դատարարակից
տուածը չէ :

ԱՅՐԳ. (Հպարտութեամբ) Այո, եւ
այս բանիս համար առ այն չորհա-
պարտ եմ :

ԿՈՄՍ. Ո՛հ, Ատտուած . որքան
երջանիկ եմ : Այդ նամակը՝ ես տուի
անոր. այդ նամակը՝ տաղնապելի պա-
րագայի մը մէջ իմ ձեռքս յանձ-
նեցի, անոր վատահոլութիւնը գրաւե-
լու դիտմամբ . սակայն ժամանակ
չգտայ քեզի իմ ներքին խորհուրդս
հաղորդելու : Ա՛հ, Վարդուհիս, ու-
րեմն ստոյգ է զիս այդպէս անկեղ-
ծութեամբ սիրելը . . .

ՅԻԿ. Տէր իմ, կին մը կը վնասը-
ռէիր որ զքեզ մի միայն քու անձիդ
համար սիրէ . . .

ԱՅՐԳ. Զմով կանուանէ Տէր :

ԿՈՄՍ. (Խրլայն կրկնող նետելով շքեղ

հագուստով կեղեւի) : Ո՛ր ջնաշխարհիկ
օրիորդ, բուական եղաւ այսքան
ժամանակ ծագեալ կենալս, Ռա-
քըզ իյնող երջանիկ անձը Լէնտօրը
չէ բնաւին : Ես նոյն ինքն Այմաւ-
կեան կոմսն եմ, որ վեց ամսէ ի վեր
սիրովդ մտուած թախառական ըզ
քեզ վնասելու ելեր էի :

ԱՅՐԳ. (Կոմսին փարելով) Ա՛հ . . .

ԿՈՄՍ. (Ահագողով) Ֆիկարօ :

ՅԻԿ. Բան մը չէ, չուտով կանց-
նի, սիրող հանդարտ պահէ, Տէր իմ,
ինդուլթեան անուշ ալլալութեան
գէշութիւնն չի ծագիր : Ահաւարիկ,
ահա ինքզինքը գտաւ : Արեւ վկայ,
որչափ գիղեցիկ է :

ԱՅՐԳ. Ա՛հ, Լէնտօր . . . Ա՛հ, պա-
րոն, որչափ մեղապարտ եմ : Այս
իրիկուն իսկ քիչ մնաց դատարա-
կիս հետ պիտի պակսուէի :

ԿՈՄՍ. Դու պիտի պակսուէիր,
Վարդուհի :

ԱՅՐԳ. Այո, անով պատիժս պի-
տի գտնէի եւ կեանքս զքեզ ատե-
լով պիտի անցունէի : Ա՛հ, Լէնտօր,
որչափ մեծ տանջանք մըն է սրտի
մը ատել երբ նոյն սիրտը սիրելու
համար ստեղծուած է :

ՅԻԿ. (Պատուհասը կը նայի) : Տէր իմ,
մեր եկած տեղէն դառնալ անհնարին
է . սանդուղը վերուցեր են :

ԿՈՄՍ. Վերուցեր են :

ԱՅՐԳ. (Հիօթած) Այո, ես . . . բը-
ժիշկը վերցունել տուած է : Ահա իմ
դիւրահաւանութեանս արդիւնքը :
Նա զիս խաբեց, ես ալ միմտա-
բար ամեն բան խոստովանեցայ, մտո-
նեցի զձեզ : Հոս տեղ ըլլալիդ պի-
տէ, եւ զօրք բերելու գնաց :

ՅԻԿ. (Նորէն կը նայի պատուհանէն)
Տէր իմ, փողոցին դուռը բանալու

կաշխատին :

ՎԱՐԴԱ (Սոսկալով Կոմսին գիրկը կը
վազէ կէշնայ) Ա՛հ, Լէնտօր . . .

ԿՈՍՍ (Արիտւթեամբ) Վարդուհի,
քանի որ դիւս կը սիրես, այնպէս չէ՞,
ես մարդէ մը չեմ վախնար . եւ դու
իմ կինս պիտի ըլլաս անմիջապէս : Ա-

հա ժամ է եւ փափաքս է պատժել
այն զզուելի ծերուկը . . .

ՎԱՐԴԱ, Մի՛, մի՛ պատժեր, ներէ
անոր, սիրելի Լէնտօրս : Իմ սիրտս
այնքան երջանկութեամբ լցուած է,
որ վրէժխնդրութեան համար ոգի
չունիմ :

ՏԵՍԻԼ Է.

ՆԱԽՈՐԴԻՔ, ՎԱՍԻԼ, ՆՕՏԱՐ

ՅԵ՛՛՛ Տէր իմ, ահաւասիկ մեր նո-
սարը :

ԿՈՍՍ, Մեր վառիչ բարեկամն ալ
կեսն է :

ՎԱՍ, Վայ, այս ինչ է տեսածս :

ՅԵ՛՛՛. Բարեկամ, ինչ նայէ, ինչ
գիպուածով . . .

ՎԱՍ, Պարոններ, ինչ պատահ-
մամբ . . .

ՆՕՏԱՐ Արդեօ՞ք ասոնք են փեսա-
ցուն ու հարսնացուն :

ԿՈՍՍ, Այո՛, պարոն, մենք ենք .
Գիտես որ մեր խօսքը Ֆիկարօսին տու-
նը ընել էր առնանախան դաշնագի-
րը, բայց վերջը քանի մը բանաւոր
պատճառաւ, զոր ետքը կը բացառու-
րեմ, մտածեցինք որ այս տեղս աւե-
լի յարմար է : Կիսանագիրը բերի՛ր
հետդ :

ՆՕՏԱՐ Արդեօ՞ք Ամբաստան Կոմսին
հետ խօսելու պատիւը ունիմ :

ՅԵ՛՛՛, Շիշդ նոյն ինքն է :

ՎԱՍ (Մեկուտի) Բարեմն աս պը-
տուտակը ինչո՞ւ համար տուաւ ձեռ-
քըս . . .

ՆՕՏԱՐ Տէր իմ, ամբաստանն եր-
կու հատ դաշնագիր կան քովս : Չի
չփոխենք . նախ անաւասիկ ձեր վը-

սեմութեանը, եւ այս ալ պարոն
Բարթամբինն է որ այս օրիորդին . . .
Վարդուհիին հետ պիտի պսակուի .
կերելի թէ հարմացուները երկու քոյր
են եւ մի եւ նոյն անունը ունին :

ԿՈՍՍ, Շուտ ստորագրենք, յուսամ
որ պարոն Վասիլը յանձն կառնու
այս ամբաստանութեան երկրորդ վիճան
ըլլալու (Կստորագրեն) :

ՎԱՍ, Բայց, վսեմախալ Տէր . . .
իրաւ որ խելքիս հասկնալիք բանը
չէ :

ԿՈՍՍ, Դուք ալ, որպէս Վասիլ,
ոչինչ բանով մը ի՞նչ չփոխիս, ոչ-
ինչ բանով մը հիմնաս կը մնաս :

ՎԱՍ : Տէր իմ . . . հապա թէ որ
ըմբիկը . . .

ԿՈՍՍ (Անոր քսակ մը նետելով) Տղայ
ես, ինչ էս չգիտեմ : չուտ ստո-
րագրելը նայէ :

ՎԱՍ (Չարմանօք) Հէ՛յ . . . հէ՛յ . . .

ՅԵ՛՛՛, Նայէ՛, նայէ՛, զժողարու-
թիւն մը կայ ստորագրելու :

ՎԱՍ (Քսակը ձեռքը կշռելով) Ասոր
մէջ աւելի է ոսկին : Ի հարկէ, երբ
մէկու մը խօսք ասամ, խիստ ծան-
րակշիւ պատճառներ պէտք են որ
այն խոստամունքս . . . (Կստորագրէ) :

ՆԱԽՈՐԴԻՔ. ԲԱՐԹԱՄ, ՊԱՇՏՈՆԱԿԱԼ ՄԸ, ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ, ՄՊԱՆԵՐ (Զահեթադ)

ԲԱՐԹ. (Տեսնելով որ կոմսը վարդուհիին ձեռքը կը հասցնուի. և Յիկործն կոչ-տարար վառելը կը գրկէ. կը պողայ Նո-տարին վ գէշ բռնելով) Այս առգանքները վարդուհիին քով ինչ բան ունին. բռնեցէք. ա՛մենք բռնեցէք. ես արդէն մէկուն վիզէն բռնած եմ. ՆՈՏ. Նոտարէկ ինչ կուզես:

ՎԱՍ. Այդ ինչ սեռակ կատակ է. Նոտարդ չես ճանչիր:

ԲԱՐԹ. Կատակ չէ. ան, վասիլ, էհ, ինչպէս եկար հոս:

ՎԱՍ. Ես պէտք է որ քեզի հարցը-նեմ թէ գուցէ որ ծակը մտնի էլ իր:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱԼ. (Յիկործն ցուցնելով) Կեցիք հայիմ, պիտի ճանչնա՞նք ըս-տանակը, այսպէս տարածում այս տան մէջ ինչ բան ունի գուցէ:

ՖԻԿ. Տարածում. պարտն չես տես-ներ որ առաւօտեան եւ երեկոյեան մէջ տեղն ենք. Բայց ես ալ նորին վսեմութեան Ալմալեան կոմսին ըս-պանեղէն մէկն եմ:

ԲԱՐԹ. Ալմալեան:

ՊԱՇՏ. Ո՞վ ըսաւ թէ ասոնք գող են:

ԲԱՐԹ. Կարճ կապէ. վսեմախաղ կոմս, արդէն գիտէք որ ես ամեն տեղ ձեր վսեմութեան խոնարհ ծա-ռան եմ, սակայն գիտէք նաեւ որ աստիճանի մեծութիւնը այս տանս մէջ կարեւորութիւն չունի. Ուստի չնորձք ըրէք ասկից հեռանալու:

ԿՈՄՍ. Այո՛, աստիճանի մեծու-թիւնը անգոր է այս տեղ, բայց ան-կէց գորաւոր բանը այն է որ այս օրիորդը իր յօժար կամօք նախապա-

տիւ համարեց ինծի հետ միասնա-քան թէ քեզի հետ:

ԲԱՐԹ. վարդուհի, ի՞նչ կըսէ:

ՎԱՐԴ. Ըսածը ճշմարիտ է. Ես ինչո՞ւ կը դարմանաս. Միթէ չի գի-տես որ այս գիշեր խաբերայէ մը վրէժս պիտի առնէի: Ահա նոյն վը-րէժս ասի:

ՎԱՍ. Ես չէի ըսիր, սիրելի բժիշ-կըս, որ նոյն ինքն կ'ոման է:

ԲԱՐԹ. Իմ ինչ փոյթս է. Ամուս-նութիւն կը սեպես գուցէ այս ծաղ-րելի ամուսնութիւն. Հապա վիանե-րը ո՞ւր են:

ՆՈՏ. Ասե՛ն ինչ օրինաւոր, եւ կարողին է. Այս երկու պարտններուն հետք ես ալ վկայ եմ:

ԲԱՐԹ. Ինչպէ՞ս. պարտն վասիլ, գո՛ւն ալ ստորագրեցիր:

ՎԱՍ. Ի՞նչ քեմ. Աս թշուառ-կան մարդն ալ անգիմագրելի փառ-տեր ունի զրպանին մէջը:

ԲԱՐԹ. Ես այն փաստերը ստակի մը չեմ առներ. Իշխանութիւնս գոր-ծածելու իրաւունք ունիմ:

ԿՈՄՍ. Նոյն իշխանութիւնդ չա-րաչար գործածելուդ համար անա կորուսի՛ր:

ԲԱՐԹ. Օրիորդը դեռ հասուն չէ:

ՖԻԿ. Ազատութիւն ստանալու հա-մար հասունի չեն նայիր:

ԲԱՐԹ. Քեզի հետ ո՞վ կը խօսի, սատանաներուն պարագլուխը:

ԿՈՄՍ. Օրիորդը ազնիւ է եւ գե-ղանի, իսկ ես բարձրաստիճան, դե-ռահասակ եւ հարուստ եմ. Նա ա-զատ կամօք իմ կիներ եղաւ. հիմայ

Բնէ իրաւամբ եւ ո՞վ կրնայ յանդդո-
նել զմեզ իրարմէ զասել :

ԲԱՐԹ. Ինչ է աղջիկը , եւ մարդ
կարող է զանի իմ ձեռքէս կորդել :

ԿՈՍՍ. Պարոն , նա այսուհետեւ
քու բռնական իշխանութեանդ ներ-
քեւ չի գտնուիր . օրինաց վահա-
նը անոր պաշտպանն է : Եւ այս
արդարութեան պաշտօնակալը , ու-
րուն դուն անձամբ հոս առաջնորդե-
ցիր քու բռնութեանդ դէմ զանի
պիտի պահպանէ : Հալածանք եւ
բռնութիւն կրողներուն պաշտպան
հանդիսացողները միայն՝ ճշմարիտ իշ-
խաններ են :

ՊԱՇՏ. Ըշմարիտ է : Սակայն այսպիսի
օրինաւոր ամուսնութեան ըրած դի-
մադրութենէ ինչ կրնանք մտածել .
բայց եթէ իր սանին ստացուածները
անկանոն կերպով տնտեսեր է . եւ
կերկնչի որ իրմէ հաշիւ կը փնտռեն :
Բայց այն հաշիւը պէտք է որ տայ :

ԿՈՍՍ. Թող նախ մեր ամուսնու-
թեան հաւանութիւն տայ , եւ ես
ուրիշ բան չեմ պահանջեր :

ՖԻԿ. Բայց եթէ հարկը ոսկեոյ
ընկալագիր մը . մեր դործը մէջը
պիտի խաղար այս չիտթութեան ա-
տեն :

ԲԱՐԹ. (Կստղած) Ամենքն ալ ինծի
դէմ են . չգիտնալով գլուխ տարեր
պիծակներու բոյնը խօթեր եմ :

ՎԱՍ. Արդարեւ պիծակի բոյն :
Թիւղ , ալ կնիկը մոռցիր , եւ դոնէ

ժառանգած ստակներդ համրէ , եւ... ,

ԲԱՐԹ. Է՛հ , հանդարտ թող տուր
զիս . վասիլ . դուն ալ ինչ ոսկեսէր
մարդ ես : Ի՞նչ ընեմ ես ոսկին : Ի
հարկին պէտք է , ծովը չեմ նետեր ,
իրաւ , բայց միթէ կարծես թէ ար-
ծաթին սիրոյն համար միայն կը զի-
ջանիմ : (Կստորագրէ) :

ՖԻԿ. (Քահճահեղձ) Հա՛ , հա՛ , հա՛ ,
Տէր իմ , կը նայիս ոսկիին ձայնը . . .
երկուքն ալ մի եւ նոյն խմորէն ելած
են :

ՍՕՏ. Ա՛յ ես , պարոններ , բոլորո-
վին դործին թելը կորուսի . միթէ
նոյն անունը կրող երկու հատ օրի-
որդներ չի կան :

ՖԻԿ. Չէ , պարոն , խելքդ ուր է .
միտակ մէկ , մէկ հատիկ կայ այնպիսի
օրիորդ մը :

ԲԱՐԹ. (Յաւազին) Իսկ ես որ ան-
պուշի պէս սանդուղը վերուցի , ու-
րով աւուսնութիւնը աւելի ապա-
հով կերպով կատարուեցաւ : Ա՛յ ,
եւ ձեռքս , անդգուցութեամբս այս
ձիւնը իմ գլխիս բերի :

ՖԻԿ. Անմտութենէ ըսէ , անմտու-
թենէ : Զգաստացիր , պարոն բժիշկ ,
եւ խոստովանէ որ երբոր երկտա-
սարգութիւնը եւ սէրը իրարու հետ
սրտիւ կը միանան ծերունի մը խա-
բելու համար , այս ծերունին ինչ որ
ընէ անոնց դէմ , իրաւունք ունինք
ըսելու թէ Անօգուս զգուշութիւն է :

ՆԱԿԱՐԱԿ

Պօմարշէ ծնաւ 1752 : Մեռաւ 1806 : Ժամագործի մը տղայ էր . եւ նախ իր հօրը արհեստին հետեւեցաւ : Նրաժշտութեան շատ հաշակ ուներ, եւ կիողառ . ու քնար քնջ զարնէուն համար Լուի ԺՆ . պալատը երաժշտութեան դասատու անուանեցաւ . յետոյ առեւտրական գործոց ըզբաղիլ սկսաւ . եւ իր գործունէութեամբը , մանաւանդ Ամերիկեան անկախութեան պատերազմին ժամանակ, երբ զենք ու համբար մատակարարելու պաշտօնը ուներ, շատ հարստութիւն ղիգեց : Գաղղիական մեծ յեղափոխութեան օրովը առ ժամանակեայ վարչութեան անդամ ընտրուեցաւ իր ազատասիրութեան համար : Պօմարշէ Էրէնէի եղած է իր բանակը . ուսկան տաղանդով եւ նշանաւոր գրութիւններ ու յիշատակարաններ ձգած է :

Թէեւ արդէն Վօլքեր բատրը տեսակ մը ամպիոն ըրած էր՝ ուսկից իր գաղափարները հասարակութեան կը հաղորդէր եւ նախապաշարունակները ջնջել կը ջանար , սակայն Պօմարշէ այս մասին գանի գերազանցեց ժողովրդեան կրից խօսելով՝ այնպէս որ Լուի ԺՆ . շփոք , շուայ, ապականակիր իշխանութեան ժամանակ Պօմարշէ բատրօնէն այնպիսի բռնաւի սլաքներ կարճակեր բարուց ու եղծմանց դէմ, երբեմն ծաղր , երբեմն սիրտ շարժելով՝ որ Ռապլէի, Ռուսօի եւ Վօլքերի պատրաստած յեղափոխութիւնը կերպով մը փութացուց : Պօմարշէ ունի նաեւ շինած Ֆիկարօի ամուսնութիւն, Նեզինիա, Յանցաւոր Մայր անուն կատակերգութիւնները, որոց ընտրելագոյնն է, կըսէ, Լահարբ , Սեվիլի Սափրիչը :

2013

